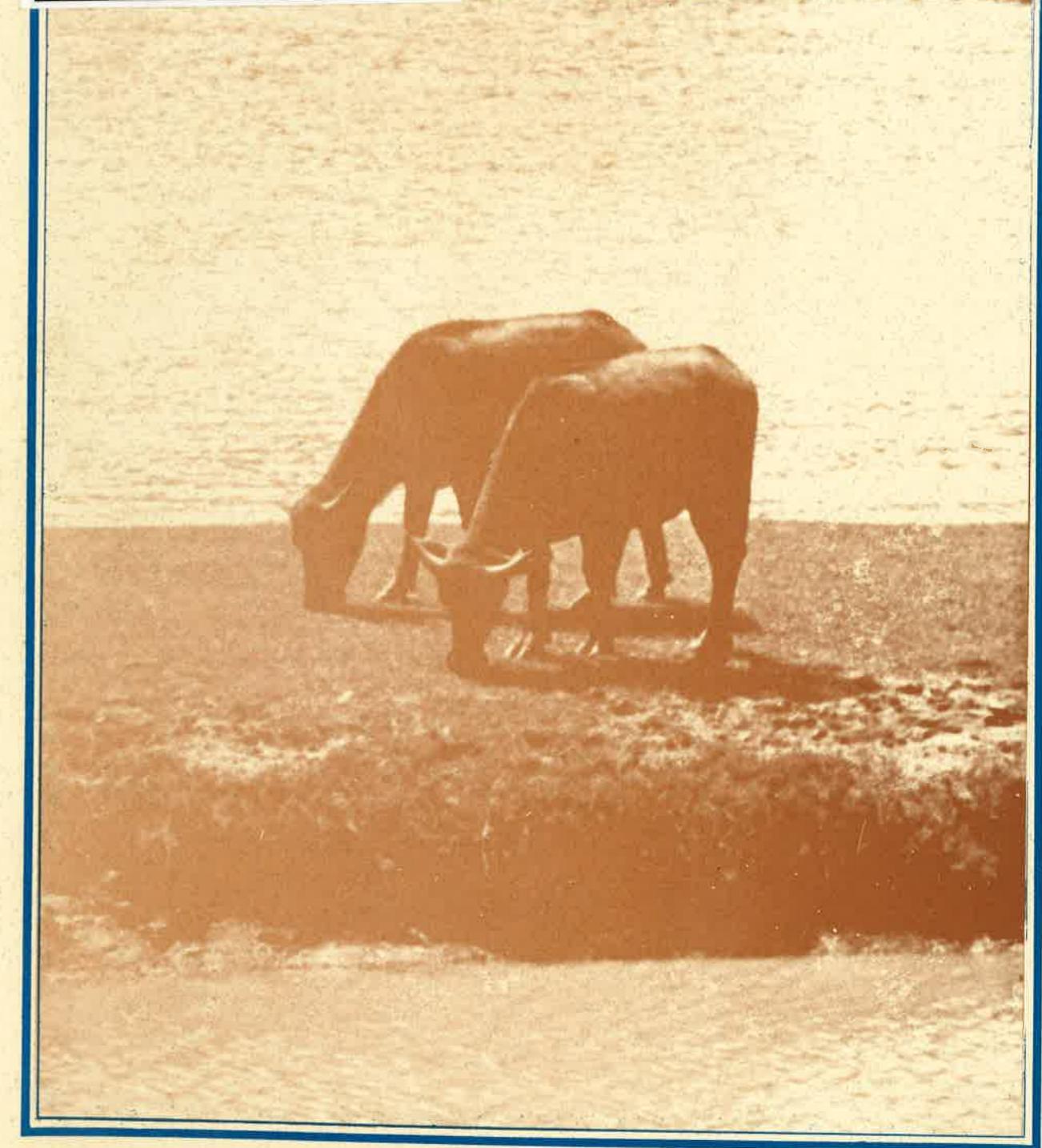

TERBITAN JPHPTS T J 0 0 0 7 9 4
LT
1992

Perpustakaan
JPHPT, Sabah

LAPORAN TAHUNAN 1992

Dicetak oleh:
Jabatan Perkhidmatan Haiwan
dan Perusahaan Ternak, Sabah.
Unit Pengembangan Khas,
Kota Kinabalu, Sabah.

Laporan Tahunan JPHPTS

JPHPT, Sabah [1992],
Jabatan Perkhidmatan Haiwan Dan Perusahaan
Ternak, Sabah

N PERUSAHAAN TERNAK SABAH

TJ794-1992

KANDUNGAN**PERKARA****MUKA SURAT****PRAKATA**

i

1.0	Pengenalan	1
1.1	Dasar & Matalamat JPHPT	1
1.2	Organasasi JPHPT	2
1.3	Aktiviti JPHPT	3
1.4	Peristiwa - Peristiwa Penting	4
2.0	Perusahaan Ternak	5
3.0	Bahagian Sumber Genetik & Ladang	
3.1	Ladang Ruminan	
3.1.1	Prestasi Ternakan Ruminan	8
3.1.2	Pusat Pembriakan Kambing & Biri - Biri	13
3.1.3	Ternakan Rusa	15
3.2	Ladang Non Ruminan	
3.2.1	Ladang Ternakan Arnab	18
3.2.2	Ladang Ternakan Khinzir	20
3.2.3	Pusat Ternakan Unggas Bantayan	21
3.2.4	Pusat Pembriakan Itik	22
4.0	Projek Sosio - Ekonomi	
4.1	Skim Pawah Kambing	24
4.2	Skim Ternakan Pekebun Kecil	25
4.3	Skim Bantuan Kerbau	26
4.4	Projek Lembu Tenusu	28
4.5	Pengagihan Anak Itik Percuma	30

5.0	Bahagian Kesihatan Haiwan & Epidemiologi	
5.1	Unit Pengembangan & Klinik Haiwan Kesayangan	31
5.1.1	Klinik Haiwan Kesayangan	31
5.1.2	Pengembangan & Rawatan Luar	32
5.2	Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan	
5.2.1	Perkhidmatan Penyelidikan	35
5.2.2	Perkhidmatan Diagnosa	36
5.3	Kesihatan Awam Veterinar & Kuarantin	42
6.0	Bahagian Penyelidikan & Perancangan	50
6.1	Peruntukan Kewangan	51
6.2	Laporan Kemajuan Program Penyelidikan IRPA	53
6.3	Unit Penerangan & Statistik	54
6.4	Perkhidmatan Perpustakaan	54
6.5	Kilang Makanan JPHPT	56
6.6	Projek Pembaikan Padang Ragut	58
7.0	Bahagian Latihan & Pengembangan	
7.1	Pusat Latihan Menternak Bantayan	61
7.2	Unit Pengembangan Khas	64
8.0	Pentadbiran	66

LAMPIRAN

1. Senarai Nama Pegawai Berkursus
2. Senarai Kakitangan JPHPT
3. Pembelian Kenderaan 1992
4. Peta Penunjuk Pejabat Pengembangan Haiwan.

PRAKATA

Senario Industri Ternakan di Sabah begitu membanggakan dari tahun ke tahun. Hasrat Jabatan untuk membaiki Sosio-ekonomi penduduk luar bandar melalui pemeliharaan ternakan telah mendapat sambutan yang begitu mengalakkkan. Ini adalah melalui program seperti *Skim Pawah Kambing*, *Skim Bantuan Kerbau*, *Skim Bantuan Pekebun Kecil* dan *Skim Lembu Tenusu*.

Secara keseluruhannya Industri Ternakan menyumbangkan sebanyak RM 320 juta kepada anggaran pengeluaran kasar. Daripada jumlah ini subsektor ternakan ayam/itik telah menyumbang sebanyak RM 211 juta, subsektor khinzir RM 111 juta, subsektor ruminan (lembu/kerbau) RM 18.67 juta dan tenusu sebanyak 3.5 juta. Setakat ini, kita telah dapat mencapai tahap sara diri dalam subsektor ayam dan khinzir.

Sementara itu, status kesihatan haiwan di Sabah adalah terkawal. Ini dijalankan melalui kawalan yang ketat ke atas import ternakan dan hasil ternakan ke negeri ini. Tiada laporan berlakunya wabak *Hawar Berdarah* pada tahun ini, tetapi penyakit *Demam Khinzir* telah dikesan di dua buah ladang komersial di kawasan Kota Kinabalu. Tindakan pantas dan berkesan yang diambil telah mencegah penyakit ini daripada merebak.

Sekian terima kasih

(IBRAHIM BIN MOKHTAR)
PENGARAH
PERKHIDMATAN HAIWAN & PERUSAHAAN TERNAK, SABAH

1.0 PENGENALAN

Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT) Sabah merupakan salah satu daripada empat buah Jabatan di bawah naungan Kementerian Pertanian dan Perikanan Sabah. Beribupejabat di tingkat VII, Menara Khidmat, JPHPT mempunyai enam pejabat wilayah dan tiga puluh lima stesen/stesen kecil di seluruh negeri Sabah untuk memberi layanan perkhidmatan kepada kalangan masyarakat penternak/petani. Jabatan ini yang sebelum tahun 1976 masih di bawah pentadbiran Jabatan Pertanian, kini mempunyai jumlah kakitangan seramai 804 orang dalam pelbagai kategori. Jabatan ini diketuai oleh Pengarah Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak Sabah. Pada ketika ini Pengarah Jabatan ini adalah En. Ibrahim Mokhtar ASDK yang juga merupakan Pengarah ketiga sejak Jabatan ini dipisahkan dari Jabatan Pertanian pada tahun 1976.

1.1 DASAR DAN MATLAMAT

Berpandukan kepada Dasar Ekonomi Baru dan Dasar Pertanian Negara serta Ordinan Haiwan 1962 dan akta-akta lain, maka dasar JPHPT telah pun dirangka untuk memenuhi hasrat-hasrat sektor penternakan secara keseluruhan di Negeri Sabah. Dasar umum JPHPT adalah untuk memperhebatkan pertumbuhan industri ternakan ke tahap yang lebih cekap supaya ianya boleh menghasilkan pendapatan yang lumayan bagi penternak dan negeri ini.

Untuk menjurus ke arah itu JPHPT meletakkan matlamat seperti berikut untuk memandu sektor ini di Sabah:-

- (a) Mengkuahkan kedudukan kesihatan ternakan yang bebas daripada jangkitan penyakit.
- dan
- (b) Memperhebatkan dan memajukan pengeluaran ternakan, terutama sekali melalui penglibatan pekebun-pekebun kecil bagi keperluan Negeri Sabah dan juga untuk eksport.

Dengan demikian fungsi dan kegiatan JPHPT adalah diarah untuk mengwujudkan suasana yang mantap dan sesuai untuk pertumbuhan sektor penternakan di negeri ini. Strategi dan pendekatan seperti di bawah dirumus untuk dilaksanakan bagi mencapai objektif atau pun dasar yang telah ditetapkan:-

- (a) Menyambung dan mempergiatkan lagi program-program memperbanyak dan memperbaiki mutu perusahaan ternakan, dengan memberi penekanan kepada pembangunan perusahaan tenusu dan pengeluaran susu.
- (b) Memperhebatkan dengan meluas penyertaan pekebun-pekebun kecil dalam bidang perladangan ternakan.
- (c) Memperbaiki perkhidmatan dan kemudahan bagi masyarakat ternak/tani.
- (d) Mempergiatkan lagi kaedah penyelidikan dan teknik-teknik moden dan menguntungkan untuk perusahaan ternakan.
- (e) Memperkuuhkan keadaan kesihatan ternakan yang bebas daripada jangkitan di Sabah dengan menjalankan pengawalan yang ketat ke atas pengimportan dan pengeksportan ternakan hidup dan hasil-hasilnya.

1.2 ORGANISASI JABATAN PERKHIDMATAN HAIWAN DAN PERUSAHAAN TERNAK

En. Ibrahim Mokhtar
Pengarah JPHPT

Jabatan ini diketuai oleh seorang Pengarah dan operasi Jabatan ini dibahagikan kepada lima bahagian utama iaitu Bahagian Sumber Genetik dan Ladang, Bahagian Kesihatan Haiwan dan Epidemiologi, Bahagian Projek Sosio-Ekonomi, Bahagian Penyelidikan dan Perancangan serta Bahagian Pengembangan dan Latihan. Bahagian-bahagian diperingkat Ibu Pejabat ini merupakan tunggak perencanaan dan penyelesaian aktiviti Jabatan dan Pegawai Wilayah/Stesen melaksanakannya. Pengarah JPHPT seterusnya akan bertanggungjawab secara langsung kepada Setiausaha Tetap Kementerian Pertanian dan Perikanan Sabah.

En. Ag. Sahak Ag. Salleh
Ketua Bahagian
Sumber Genetik & Ladang

En. Daniel Chin
Ketua Bahagian
Projek Sosio-Ekonomi

Dr. Chia Soo Phin
Ketua Bahagian
Kesihatan Haiwan & Epidemiologi

En. Chew Chong Tai
Ketua Bahagian
Penyelidikan & Perancangan

Dr. Yeo Boon Kiat
Ketua Bahagian
Pengembangan & Latihan

1.4 PERISTIWA PENTING 1992

Diperingkat perlaksanaan, enam Wilayah telah diwujudkan dengan setiap Wilayah diketuai oleh seorang Pegawai Veterinar dibawah penyeliaan Pengarah dan ketua-ketua bahagian.

1.3 AKTIVITI UTAMA JPHPT 1992

PROGRAM KAWALAN KESIHATAN TERNAKAN

JPHPT memberikan perkhidmatan imunisasi ternakan terhadap penyakit Hawar Berdarah pada kerbau, Sampar ayam dan Puru ayam. Perkhidmatan ini diberikan secara percuma dan dilakukan oleh kakitangan JPHPT melalui siri lawatan ke kampung-kampung. JPHPT juga telah mendapat kerjasama daripada RTM untuk mengumumkan jadual lawatan berkenaan.

PROGRAM PEMBIAKAN TERNAKAN

Matlamat utama ladang pembiakan ternakan ialah untuk meningkatkan mutu ternakan dan hasil ternakan. Beberapa program telah dikenalpasti untuk mempertingkatkan mutu kualiti ternakan seperti "A.I" dan "E.T". Walaupun penggunaan permanian berhadas (A.I) masih diperingkat awal tetapi ianya berpotensi untuk dieksplotasikan untuk tujuan diatas. Pemilihan sumber genetik yang sesuai diladang pembiakan ternakan ini adalah program yang berterusan dan dipertingkatkan dari masa kesemasa.

PROGRAM SOSIO-EKONOMI

Program sosio-ekonomi dirangka khusus oleh JPHPT bagi menggalakkan penglibatan pekebun-pekebun kecil menceburkan diri dalam bidang perladangan ternakan. Dalam tahun ini terdapat empat program sosio-ekonomi iaitu Skim Pawah Kambing, Skim Bantuan Kerbau, Skim Bantuan Pekebun Kecil dan Skim Lembu Tenusu. Setakat ini sambutan dari orang ramai amat menggalakan, memandangkan kepada jumlah permohonan yang semakin meningkat, pemilihan yang teliti terpaksa dilakukan bagi memastikan peserta betul-betul berminat dan mampu menjalankan program yang dipohon.

PROGRAM PENGEMBANGAN

Program pengembangan dilaksanakan selaras dengan perkhidmatan veterinar dilapangan. Pengetahuan dan teknologi penternakan yang sesuai di sampaikan kepada kumpulan sasaran yang merupakan ceramah, dialog, kursus dan hari ladang. Risalah, majalah, buku, poster, tayangan video, slaid dan gambar dibekalkan oleh Ibu Pejabat bagi memudahkan kegiatan pengembangan disetiap daerah dan wilayah.

1) Kempen Sayanglah Ternakan Anda

Daerah	Tarikh
Tuaran	02.01.1992
Penampang	02.01.1992
Ranau	02.01.1992
Kota Belud	09.01.1992
Kudat	09.01.1992
Kota Marudu	09.01.1992
Tawau	22.01.1992
Lahad Datu	22.01.1992
Keningau/Tenom	29.01.1992

2) Kempen Meningkat Kualiti /Mutu Susu Segar

Bongawan	29.10.1992
----------	------------

3) Kempen Kerbau Ku

Membakut	07.11.1992
----------	------------

2.0 PERUSAHAAN TERNAK

Sektor perusahaan ternak dianggar menyumbang sebanyak \$320 juta kepada Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK). Ini merupakan sumbangan sebanyak lebih kurang 16.8% kepada nilai pengeluaran pertanian.

Dalam sektor industri ternakan, pengeluaran ayam dan telur dianggar menyumbang sebanyak \$187 juta atau 58.4%. Ini diikuti dengan khinzir yang menyumbang lebih kurang 34.7% atau lebih kurang \$111 juta.

Dalam sektor ternakan ruminan, kerbau dianggar menyumbang sebanyak \$12 juta atau 3.75% dan diikuti dengan lembu yang dianggar menyumbang sebanyak \$6.7 juta atau 2.1%. Pengeluaran susu pula sebanyak \$3.4 juta atau 1.07% dari jumlah keseluruhan industri ternakan.

Jadual 1. Anggaran Pengeluaran Hasil Ternakan Negeri Sabah 1992.

Hasil Ternakan	Anggaran Kuantiti	Unit	Purata Harga Pasaran (\$)	Nilai (\$)
Daging Ayam	20,250,000	Kg	5.60	113,400,000.00
Daging Khinzir*	13,920,000	Kg	8.00	111,360,000.00
Daging Kerbau**	921,200	Kg	13.00	11,975,600.00
Daging Lembu**	514,930	Kg	13.00	6,694,090.00
Telur Ayam	350,000,000	Biji	0.21	73,500,000.00
Susu Segar***	3,473,625.33	Liter	1.00	3,473,625.33
Jumlah				320,403,317.33

* Termasuk anggaran 3% penyembelihan tidak berdaftar daripada populasi ternakan

** Termasuk anggaran 15% penyembelihan yang tidak berdaftar

*** Termasuk susu keluaran Desa Cattle Sdn. Bhd

SUBSEKTOR AYAM ITIK

Subsektor ternakan ayam itik telah berkembang dengan pesatnya. Dalam tahun ini sahaja subsektor ini telah dianggar menyumbang sebanyak RM 211 juta atau 67% daripada pengeluaran industri ternakan. Perkembangan pesat dalam subsektor ayam itik adalah disebabkan penglibatan pihak swasta yang melabur dalam perladangan ayam secara komersial disamping penerimaan daging oleh semua kaum di Sabah. Dewasa ini terdapat lebih kurang 10 buah "hatchery" di Sabah yang dianggar mengeluarkan 15 juta anak ayam setahun. Penglibatan KPD yang mempunyai lebih kurang 41 orang penternak kontrak terutama dikawasan Pantai Barat dan pembukaan "poultry processing plant" di Lok Kawi telah menyumbang kepada perkembangan subsektor ini. Pengguna telah diberikan berbagai pilihan barang keluaran yang dibungkus mengikut bahagian-bahagian serta mengikut citarasa pengguna.

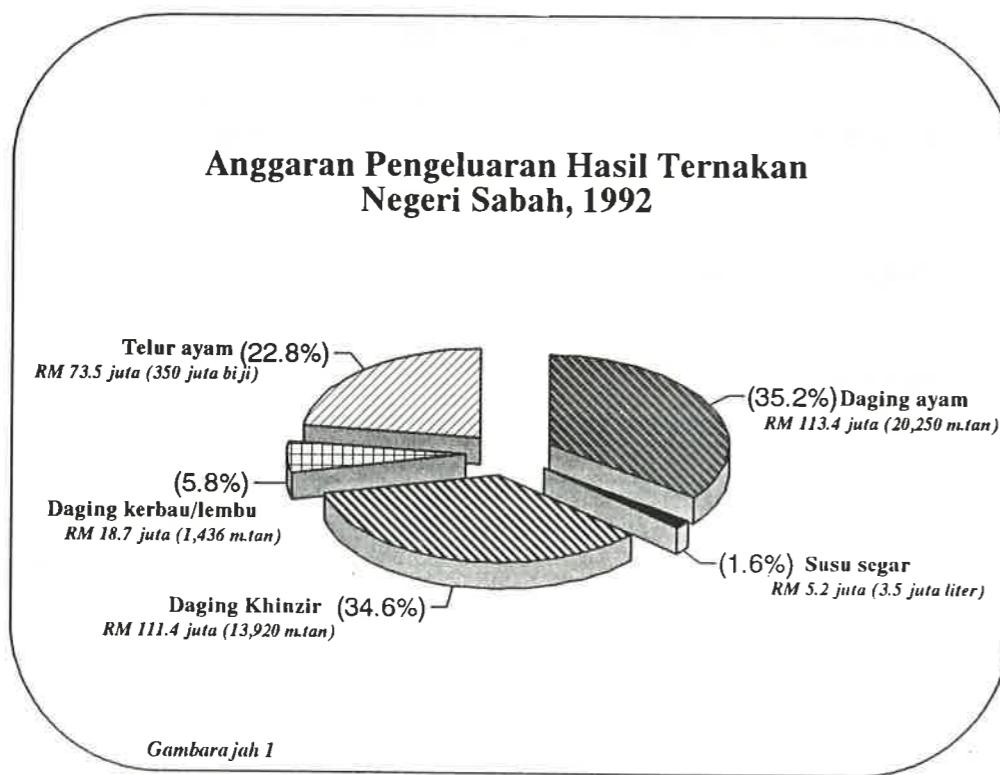
SUBSEKTOR RUMINAN

Populasi kerbau semakin menurun dari tahun kesetahun (Jadual 1). Ini adalah disebabkan oleh beberapa faktor seperti persaingan penggunaan tanah dalam bidang pertanian terutama tanaman padi dua kali setahun, kegiatan mencuri kerbau dan penyembelihan kerbau betina. Namun begitu kerbau masih merupakan ternakan ruminan yang utama menyumbang kepada keperluan daging di Sabah yang dianggar RM 12 juta dalam tahun 1992.

Jumlah kerbau dan lembu yang disembelih dalam tahun 1992 adalah berkurangan sebanyak 15% dan 25% berbanding dengan tahun 1991. Pengurangan ini adalah disebabkan oleh peningkatan import daging beku dari luar negara seperti China, Australia dan New Zealand, disamping penguatkuasaan undang-undang dibawah Ordinan Haiwan yang melarang penyembelihan kerbau betina.

SUBSEKTOR KHINZIR

Seperti subsektor ayam itik, subsektor khinzir juga telah berkembang pesat sehingga dapat memenuhi keperluan daging khinzir tempatan. Dalam tahun ini sahaja, subsektor ini dianggar telah dapat menyumbang sebanyak RM 87 juta atau 27.4% kepada Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK). Dewasa ini terdapat lebih kurang 150 orang penternak khinzir diseluruh Sabah. Namun penghalang utama kepada perkembangan subsektor ini ialah pencemaran dan menimbulkan isu sensitif kepada penduduk yang tinggal dipersekutaran.

Gambarajah 1

Jadual 2. Anggaran Populasi Ternakan Negeri Sabah 1980 - 1992.

Tahun	Bilangan Ternakan (ekor)						
	Lembu	Kerbau	Kambing	Bebiri	Khinzir	Ayam	Itik
1980	50,000	69,597	14,000	2,800	143,698	4,500,000	455,225
1981	42,000	65,000	30,000	3,000	165,000	5,000,000	600,000
1982	44,000	61,500	38,000	1,400	167,000	8,500,000	720,000
1983	48,000	57,800	40,000	600	171,000	10,000,000	850,000
1984	45,000	54,300	40,000	800	168,000	9,000,000	800,000
1985	30,000	49,123	28,000	1,500	100,000	2,672,000	403,000
1986	32,000	48,000	30,000	1,800	100,900	2,874,000	481,000
1987	35,000	47,000	32,000	2000	110,000	3,093,000	490,000
1988	36,000	46,000	34,000	2,000	111,000	3,168,000	472,500
1989	37,000	45,300	36,000	2,000	112,000	2,041,000	496,000
1990	38,000	43,870	37,000	2,000	113,000	2,500,000	500,000
1991	39,000	44,700	38,000	2,000	115,856	2,616,000	550,000
1992	40,000	43,200	39,000	2,000	116,000	2,700,000	520,000

Jadual 3. Purata Harga Hasil Ternakan Di Pasaran (RM) 1992.

Daerah	Jenis Pengeluaran				
	Daging Kerbau (RM/Kg)	Daging Lembu (RM/Kg)	Daging Khinzir (RM/Kg)	Daging Ayam (RM/Kg)	Telur Ayam (RM/Biji)
Tawau	-	15.00	7.00	5.25	0.22
Sandakan	-	13.00	6.33	4.80	0.23
Kudat	15.00	15.00	8.33	6.50	0.15
K. Marudu	10.00	10.00	9.00	5.75	0.21
Ranau	12.00	12.00	10.00	7.00	-
K. Belud	11.70	11.70	7.00	5.50	0.20
Tuaran	14.30	14.30	7.20	4.60	0.19
K. Kinabalu	15.00	15.00	7.50	5.25	0.21
Papar	13.70	13.70	9.70	5.00	0.22
Beaufort	13.00	13.00	7.30	5.50	0.20
Sipitang	13.00	13.00	9.00	5.00	-
Tenom	11.00	11.00	7.50	6.50	0.25
Keningau	14.00	14.00	10.00	6.00	0.25
Tambunan	13.00	13.00	7.50	10.00	-

3.0 BAHAGIAN SUMBER GENETIK DAN LADANG

Bahagian Sumber Genetik dan Ladang mempunyai matlamat utama untuk menghasilkan baka ternakan yang bermutu tinggi bagi meningkatkan pengeluaran susu segar, daging lembu, kerbau dan kambing. Periglibatan pekebun-pekebun kecil ditekankan melalui projek sosio-ekonomi bagi memajukan pengeluaran ternakan disamping berorientasikan ladang komersial. Di pihak swasta intergrasi ternakan dengan estet-estet digalakkan bagi memaksimakan penggunaan tanah disamping memajukan industri ternakan.

OBJEKTIF

- Membekalkan ternakan untuk projek sosio-ekonomi seperti Skim Lembu Tenuku, Lembu Pedaging, Skim Bantuan Kerbau, dan Skim Pawah Kambing.
- Membiakkakan ternakan yang berpotensi dalam pengeluaran susu dan daging.
- Memberi kemudahan latihan praktikal disamping menjadi ladang contoh kepada penternak.
- Menjadi tempat transit sementara sebelum ternakan yang diimport diagihkan kepada penternak.

3.1 PENCAPAIAN LADANG RUMINAN

3.1.1 PRESTASI LADANG TERNAKAN RUMINAN BESAR

Jadual 1. Prestasi Ladang Ternakan Ruminan JPHPT

Ladang	Kegiatan	Keluasan Tanah(ekar)	Keluasan Pastura (ekar)	Bil. Pembiak	Bil. Stok	Kadar Stok
SPT Sebrang	Tenuku Pedaging Rusa	1,260	1,000	350	801 15	0.80
SPT Batu 16	Tenuku Pedaging Rusa	1,020	950	213 225 53	555 415 79	1.02
Wario 1	Pedaging	990	990	137	456	0.40
Wario 2	Pedaging	2,000	200	-	-	-
PPPK Telupid	Pedaging	1,502	1,370	151	695	0.49
T. Menggaris	Pedaging	416	410	118	382	0.76
HRC Tawau	Lembu Dara	450	-	-	-	-
Jumlah		7,438	4,920	1,324	3,476	

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

KELUASAN TANAH

Keluasan tanah di kesemua ladang ternakan ruminan besar JPHPT ialah 7,438 ekar. Daripada keluasan ini 4,920 ekar (66.15%) telah pun ditanam dengan rumput yang bermutu tinggi. Antara jenis rumput yang ditanam ialah Brachiaria decumbens, Napier, Setaria splendida, Guinea dan Star grass. Ladang wario II di kota Belud dan HRC Semporna adalah ladang yang baru diwujudkan dalam tahun ini. Proses pembersihan dan penanaman rumput sedang giat dijalankan di kedua buah ladang ini.

KADAR STOK

Kadar stok yang ideal untuk kerbau dan lembu ialah 1 AU/ekar. Dewasa ini purata kadar stok di ladang ternakan lembu dan kerbau ialah 0.74 AU/ekar. SPT Batu 16, Tawau mempunyai kadar stok yang optimum iaitu 1.02 AU/ekar tidak termasuk rusa. Ini diikuti dengan Timbang Menggaris dengan 0.93 AU/ekar dan SPT Sebrang, Keningau 0.80 AU/ekar. Keadaan tanah yang kurang subur di ladang Wario I, Kota Belud menghalang pencapaian kadar stok yang ideal. Kadar stok di ladang ini ialah 0.40 AU/ekar. Ladang ternakan kerbau di PPPK Telupid pula mempunyai jumlah ternakan yang rendah. Walau bagaimana pun kadar stok ini mungkin berubah dari masa kesemasa disebabkan oleh kedatangan lembu yang diimport dan ditempatkan semantara di ladang ladang JPHPT sebelum diagihkan kepada penternak.

TERNAKAN

Bilangan ternakan keseluruhan di ladang ruminan besar ialah 3,222 ekor termasuk lembu tenuku, lembu pedaging dan kerbau. Bilangan pembiak bagi lembu tenuku dan pedaging ialah 1,043 ekor dan 113 ekor kerbau. Kebanyakan dari stok lembu tenuku ialah dari baka kacukan Friesian/Sahiwal. Lembu pedaging pula adalah dari baka Brahman kacukan, Bali, Kedah Kelantan, dan Santa Gertrudis.

Jadual 2. Kadar Kelahiran dan Kematian di Ladang Tenuku dan Pedaging JPHPT

PERKARA	LADANG TENUSU		LADANG PEDAGING		
	Sebrang	Bt.16. Tawau	Wario 1	T.Meng.	Telupid
Kelahiran	322	345	135	96	91
% Kelahiran	92	78.8	67.9	81.3	60.2
Kematian anak	77	79	9	17	9
% Mortaliti anak	23.91	22.90	9.7	17.7	9.89
Kematian keseluruhan	180	117	43	52	13
% Kematian keseluruhan	22.5	12.06	9.42	13.6	1.87

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

SPT Sebrang mencatatkan kadar kelahiran yang tinggi iaitu 92% (322 ekor) diikuti dengan SPT Batu 16, Tawau dengan 78.8% kelahiran (345 ekor). Daripada jumlah ini Sebrang mencatatkan kadar kematian 23.91% (77 ekor) dan diikuti dengan Batu 16, 22.9% (79 ekor). Punca utama kematian pada anak lembu ialah kekurangan kolostrum akibat serangan mastitis pada induung, serangan anjing liar dan masalah kutu.

Bagi ladang pedaging, Timbang Menggaris mencatatkan kadar kelahiran yang tinggi iaitu 81.3% (96 ekor) diikuti dengan Wario I dengan 67.88% (135 ekor) dan Telupid 60.6% (91 ekor). Kadar kematian anak adalah lebih rendah di ladang pedaging jika berbanding dengan ladang tenuku. Ini adalah disebabkan sistem pengurusan dimana anak lembu pedaging tidak dipisahkan dari ibunya dan mendapat bekalan kolostrum yang mencukupi.

PRESTASI PEMBIAKAN

Jadual 3. Prestasi Pembiakan Ternakan Di ladang Ruminan (lembu & kerbau) JPHPT 1992.

PERKARA	SEBRANG	BATU 16	T.Menggaris	WARIO	TELUPID
Purata % kelahiran	92%	77.77%	81.3%	67.88%	60.2%
Purata berat badan semasa dilahirkan:					
1) Tenuku (Kg)	27	21.63	-	-	-
2) Pedaging (Kg)	-	19.38	-	17.43	32.8
% cerai susu	N/A	N/A	N/A	95.65%	89%
Umur lahir pertama (bulan):					
1) Tenuku	36 +/- 8	32	-	-	-
2) Pedaging	-	35	N/A	38.7	47
Selang beranak (hari)					
1) Tenuku	585	396	-	-	-
2) Pedaging	-	410	N/A	505	585
Tempoh laktasi (hari)	248 +/- 104	258	-	-	-
Purata pengeluaran susu lebih daripada 306 hari laktasi (Kg)	1994 +/- 878	1753	-	-	-

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

KADAR KELAHIRAN

Peratusan kadar kelahiran keseluruhan ladang ruminan besar (lembu dan Kerbau) dalam tahun 1992 ialah 75.88%. Dua buah ladang iaitu SPT Sebrang dan PPPK Telupid mencatatkan peringkat peratusan kadar kelahiran. SPT Sebrang menunjukkan kadar kelahiran yang tinggi iaitu 92% (322 ekor) dengan peningkatan sebanyak 0.6% berbanding dengan tahun 1991. PPPK Telupid pula, menunjukkan peningkatan sebanyak 7.9% berbanding dengan 52.3% dalam tahun 1991. Sementara itu SPT Batu 16, Tawau, Wario I, Kota Belud dan Stesen Pembanyakkan Ternakan Timbang Menggaris menunjukkan penurunan dalam kadar kelahiran pada tahun ini. SPT. batu 16, Tawau mencatatkan kelahiran 78.77% (345 ekor) kadar kelahiran iaitu penurunan sebanyak 8.13%, Wario I, Kota Belud menunjukkan penurunan daripada 72.8% dalam tahun 1991 kepada 67.88% dalam tahun ini. Ini diikuti dengan PPT. Timbang Menggaris yang mencatatkan penurunan sebanyak 10.2% dalam tahun ini (81.3%) berbanding 91.5% dalam tahun 1991.

PURATA BERAT LAHIR

Purata berat lahir anak lembu tenuus dari baka Fresian Sahiwal di SPT Sebrang ialah 27kg. Sementara itu purata berat lahir lembu tenuus dari baka Fresian Sahiwal dan kacukan Fresian Sahiwal di SPT Batu 16 Tawau ialah 21.63kg. Purata berat lahir anak lembu pedaging dari baka Bali kacukan, Brahman dan Santa Gertrudis di SPT Batu 16 Tawau adalah lebih tinggi (19.38kg) berbanding dengan Wario dengan hanya 17.43kg. Bagi kerbau Murrah dan Sawah, purata berat lahir anak yang dicatatkan di PPK Telupid ialah 32.8kg.

UMUR PERTAMA KALI BERANAK (Age At First Calving)

Purata umur lembu tenuus pertama kali beranak di SPT Sebrang ialah 36+/-8 bulan berbanding dengan 32 bulan di SPT Batu 16, Tawau. SPT Batu 16 Tawau juga mencatatkan umur pertama kali beranak yang rendah pada lembu pedaging iaitu 32 bulan berbanding 38.7 bulan di Wario, Kota Belud. Umur pertama kali beranak ini banyak dipengaruhi oleh faktor pengurusan seperti pemakanan dan pembiakan (the availability of bull). Bagi kerbau di PPPK Telupid, umur pertama kali beranak yang dicatatkan ialah 47 bulan.

SELANG BERANAK

Selang beranak pada lembu tenuus di SPT Sebarang adalah 585 hari berbanding dengan 396 hari di SPT Batu 16, Tawau. Selang beranak di SPT Batu 16, Tawau adalah setanding dengan ladang tenuus di Semenanjung Malaysia iaitu 398 hari. Selang beranak pada lembu pedaging di SPT Batu 16, Tawau juga rendah berbanding dengan selang beranak lembu pedaging di Wario iaitu 505 hari. Selang beranak yang tinggi bagi lembu pedaging adalah disebabkan oleh penggunaan pejantan berbanding dengan penggunaan bermanian berhadas pada lembu tenuus di SPT Batu 16, Tawau.

JARAK LAKTASI DAN PURATA PENGETAHUAN

Jarak laktasi lembu tenuus di SPT Sebarang ialah 248+/-104 hari dan 258 hari di SPT Batu 16, Tawau. Purata pengeluaran susu ialah 1,994+/-879kg di SPT Sebrang dan 1,753kg di SPT Batu 16, Tawau.

PENGELUARAN TERNAKAN DAN PENDAPATAN

Jadual 4. Prestasi pengeluaran ternakan dan pendapatan ladang

Perkara/Ladang	Sebrang	Batu 16	Wario	T.Menggaris	Telupid
Dibiakbaka	45	42	7	8	47
Harga RM	39,139	38,496	3,528	5,407	25,711
Disembelih	55	142	40	25	45
Harga RM	37,451.3	120,235	29,849	14,193	25,000
Jumlah Pengeluaran	100	184	47	33	92
Jumlah Hasil RM	76,590.3	120,235	33,377	19,600	50,711

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

Matlamat utama ladang-ladang JPHPT adalah untuk membekalkan baka yang baik untuk memenuhi permintaan dalam projek sosio-ekonomi. Pengeluaran hasil susu dan daging bukanlah matlamat yang utama namun iaanya penting untuk memilih baka yang baik. SPT Batu 16, Tawau mengeluarkan ternakan yang terbanyak, iaitu 184 ekor dengan 42 ekor untuk dibiak-baka dan 142 untuk disembelih. Pungutan hasil pendapatan ladang Batu 16 hasil dari pengeluaran ternakan ruminan ialah RM 120,235. Ini diikuti dengan Sebrang, Keningau yang mengeluarkan 45 ekor ternakan untuk dibiak-baka dan 53 ekor untuk disembelih dengan pendapatan sebanyak RM 76,590.30. PPPK Telupid mengeluarkan 92 ekor ternakan dengan 47 ekor untuk dibiak-baka dan 45 ekor untuk disembelih.

Jadual 5. Prestasi Pengeluaran Susu Ladang Tenuus JPHPT 1992.

LADANG	HASIL SUSU (liter)	JUALAN SUSU (liter)
Sebrang, Keningau	372,335.30	295,633.43
Batu 16, Tawau	419,248.00	419,248.00
Jumlah	791,583.30	714,881.43

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

ULASAN

Jumlah penghasilan susu SPT Sebrang ialah 372,335.30 liter. Daripada jumlah ini, 114,509.93 liter telah dijual kepada SIP dan 181,123.5 liter telah diberikan kepada anak lembu (jualan tidak nyata) dan selebihnya adalah susu rosak. SPT Batu 16, Tawau mampu menghasilkan 419,248 liter susu dengan 327,461.5 liter dijual kepada SIP dan 91,786.5 liter diberikan kepada anak lembu.

Sistem Fidlot, Salah Satu Sistem Pengurusan Yang Diamalkan Di Ladang Ruminan Jabatan

3.1.2 PUSAT PENTERNAKAN KAMBING DAN BEBIRI

Ternakan kambing telah lama diternak di negeri ini. Kambing diternak dengan membiarkannya bebas meragut dikawasan terbuka. Dewasa ini JPHPT telah dan sedang berusaha memajukan ternakan kambing. Terdapat 4 buah Pusat Pembibitan Kambing di Sabah yang dimiliki oleh JPHPT. Pusat Pembibitan Kambing ini terletak di Bongawan (Papar), Purutan (Keningau), Ranau dan Lahad Datu.

PRESTASI dan PENCAPAIAN PPK

Jadual 1. Prestasi Pusat Pembibitan Kambing Dan Biri-biri

Ladang	Kegiatan	Keluasan (ekar)	Pastura (ekar)	Bilangan Pembiak	Bilangan Stok	Kadar Stok
PPK Bongawan	kambing	120	85.5	678	1525	7.98
PPK Purutan	Kambing	1200	341	464	978	1.51
PPK L. Datu	Kambing	110	92.5	708	1004	10.85
PPK Ranau	Bebiri	108	23	8	13	4.07
Jumlah		1,538	542	1,859	3,056	

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

Keluasan kesemua ladang Pusat Pembibitan Kambing JPHPT ialah 1,538 ekar. Daripada keluasan ini hanya 542 ekar (37.39%) tanah telah ditanam dengan rumput yang bermutu tinggi. Keadaan ini berlaku disebabkan keadaan tanah yang berbukit-bukau dan tidak sesuai untuk ditanam rumput. Bilangan pembiak ialah 1,859 ekor termasuk bilangan kambing jantan. Sementara itu bilangan stok ternakan kambing keseluruhan ialah 3,056 ekor pada akhir tahun 1992. Purata kadar stok ialah 6.10 AU/ekar. Di PPK Bongawan dan PPK Purutan Kadar stok adalah tinggi disebabkan oleh sistem pengurusan yang intensif yang mengamalkan sistem potong dan angkut.

Jadual 2. Prestasi Pengeluaran Ternakan PPK JPHPT 1992

Perkara	PPK Bongawan	PPK Purutan	PPK Lahad Datu	PPK Ranau
Biakbaka	97	37	85	-
Sembelih	106	65	56	-
Skim Pawah	412	97	124	-
Jumlah	615	199	265	-
Hasil Ladang RM	18,506.25	10,268.23	11,733.30	-

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

PPK Bongawan mengeluarkan ternakan kambing yang terbanyak 615 ekor, untuk dibiakbaka 97 ekor, disembelih 106 ekor dan untuk projek sosio ekonomi 412 ekor. Ini diikuti dengan PPK Lahad Datu dengan 85 ekor untuk dibiakbaka, 65 ekor untuk disembelih dan 97 ekor untuk skim pawah.

Jumlah hasil pendapatan ladang adalah RM 18,506.25, bagi PPK Bongawan, RM 10,268.23 bagi PPK Purutan dan RM 11,733.30 di PPK Lahad Datu. Hasil pendapatan ini tidak termasuk ternakan kambing yang dikeluarkan untuk skim pawah.

Jadual 3. Prestasi Kelahiran dan Kematian Kambing di PPK JPHPT 1992

Perkara	PPK Bongawan	PPK Purutan	PPK Lahad Datu	PPK Ranau
Bil. Ternakan	1525	978	1004	13
Bil. Pembiak Jantan Betina	191 488	91 374	125 845	
Bil. Kelahiran Jantan Betina	160 159	85 69	14 20	
% Kelahiran	65.37	41.18	4.02	
Bil. Kematian (dewasa)	177	348	489	
Bil. Kematian anak	27	133	28	
% Kematian anak	8.46	78.69	82.35	
Bil. Kematian Keseluruhan	204	481	517	
% Kematian keseluruhan	13.38	49.18	51.49	

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

PPK Bongawan mencatatkan kadar peratus kelahiran yang tinggi iaitu 65.37% (319 ekor). Ini diikuti oleh PPK Purutan dengan 41.18% (154 ekor). PPK Lahad Datu mencatatkan kadar kelahiran yang paling rendah iaitu 4.02% (34 ekor). Kadar kelahiran yang rendah di PPK Purutan dan PPK Lahad Datu adalah disebabkan kedatangan kambing-kambing import yang mempengaruhi jumlah pembiak.

Kadar kematian adalah tinggi di PPK Purutan 49.18% dan PPK Lahad Datu (51.49%). Ini adalah disebabkan kedatangan kambing-kambing import. Lebih kurang 60% atau 267 ekor daripada jumlah kematian kambing di PPK Purutan adalah kambing import dan 214 ekor kambing yang sedia ada. Punca utama kematian pada kambing-kambing ini ialah hemonkosis, melioidosis, ceret beret dan lain-lain lagi. Bagi kambing yang diimport keadaan "stress" dan "abortion" merupakan punca utama kematian.

3.1.3 TERNAKAN RUSA

Pernakan rusa merupakan satu bidang usaha yang baru tetapi semakin mendapat perhatian ramai dewasa ini. Beberapa spesies rusa telah dikenalpasti boleh diternak dan boleh berkembang biak dengan baik dalam keadaan terkurung. Spesies-spesies seperti rusa Sambar (*Cervus Unicolour Brokei*), rusa Merah (*Cervus Elaphus*), rusa Timorensis (*Cervus Timorensis*), rusa Chital (*Axis-axis*) dan rusa Fallow (*Dama-dama*) merupakan spesies rusa yang memperlihatkan potensi yang besar diternak secara komersial. Di Sabah tumpuan telah diberikan terhadap rusa Sambar yang dijangka tidak menghadapi masalah adaptasi dengan kesesuaian iklim dan lingkungan dinegeri ini. JPHPT juga telah mengimport rusa Merah dari New Zealand dan Axis-axis dari Indonesia untuk di ternak.

OBJEKTIF

1. Menjadikan rusa sebagai bahan penyelidikan.
2. Untuk dibiak-baka.
3. Pemeliharaan.
4. Ternakan alternatif untuk dipelihara.
5. Sebagai sumbangan JPHPT kepada "Agro-Tourism".

Jadual 1. Prestasi Rusa Sambar dan Axis-Axis Di Sebrang Keningau

RUSA SAMBAR	1991	1992
Jantan Dewasa	14	27
Betina Dewasa	45	44
Kelahiran	11	12
% Kelahiran	24.4%	26.6%
Kematian	9	5
% Kematian	12.86%	11.36%
Penjualan	2	1
Jumlah	70	83
AXIS-AXIS		
Jantan Dewasa	29	28
Betina Dewasa	34	35
Kelahiran	9	29
% Kelahiran	26.47%	82.86%
Kematian	-	28
% Kematian	-	30.43%
Penjualan	14	2
Jumlah	72	92

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992.

RUSA SAMBAR

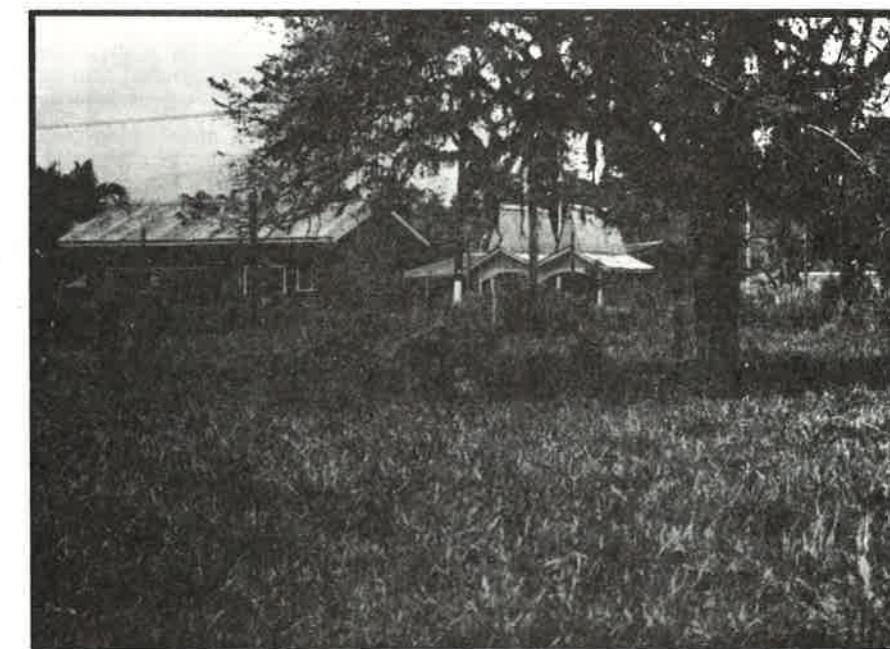
Kadar kelahiran rusa Sambar ialah 24.6% (12 ekor) dalam tahun 1992. Peratus kelahiran ini adalah satu peningkatan berbanding dengan 24.4% (11 ekor) dalam tahun 1991. Semantara itu kadar kematian rusa Sambar menurun kepada 11.36% (5 ekor) berbanding dengan 12.86% (9 ekor) dalam tahun 1991.

Rusa Sambar Kelihatan Sedang Memakan Konsentrat

RUSA AXIS-AXIS

Peratus kadar kelahiran rusa Axis-Axis meningkat dengan banyaknya dalam tahun 1992 iaitu 82.86% (29 ekor) berbanding dengan hanya 26.47% (9 ekor) dalam tahun 1991. Kadar kematian juga menurun dari 46.58% (75 ekor) kepada 30.43% (28 ekor).

Rusa Axis-Axis Sedang Berehat Dibawah Pokok

Jadual 2. Prestasi Ternakan Rusa Merah JPHPT 1989-1992

PERKARA	1991	1992
Jantan Dewasa	2	2
Betina Dewasa	51	51
Kelahiran	(7.84%) 4	(43.14%) 22
Kematian	(8.77%) 5	-
Jumlah	57	75

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Ruminan 1992 (jadual 1 & 2).

RUSA MERAH

Kadar kelahiran rusa merah sehingga tahun 1991 adalah rendah. Ini mungkin disebabkan rusa merah belum dapat menyesuaikan diri dengan keadaan setempat seperti cuaca panas dan lembab serta tekanan (stress) bebanan kutu yang tinggi. Tetapi dalam tahun 1992 kadar kelahiran telah meningkat kepada 43.14%. Ini membuktikan rusa merah telah dapat menyesuaikan diri dengan keadaan tempatan. Daripada jumlah ini tiada kematian dilaporkan.

3.2 LADANG NON-RUMINAN

Bahagian non ruminan JPHPT terdiri daripada 3 buah ladang itik, 2 buah ladang khinzir dan sebuah pusat ternakan unggas dan 7 buah ladang ternakan arnab.

OBJEKTIF

1. Membuat-baka ternakan untuk kegunaan penternak.
2. Menjadi ladang contoh dan tempat latihan kepada kakitangan dan orang luar.

3.2.1 LADANG TERNAKAN ARNAB

Ternakan arnab diperkenalkan oleh Jabatan Pertanian kepada orang ramai dalam tahun 1965. Pada tahun 1981, JPHPT telah mengimport sebanyak 10 ekor arnab jantan dan 35 ekor arnab betina dari negara Perancis untuk dibiakkan. Dalam tahun 1992, terdapat 7 buah ladang ternakan arnab yang dimiliki oleh JPHPT. Ladang-ladang ini terdapat di Bantayan (Tuaran), Ranau, Kudat, Purutan (Keningau), Nabawan (Keningau), Sandakan dan Tawau.

OBJEKTIF

- a) Membuat-baka arnab yang berpotensi untuk pengeluaran daging.
- b) Membekalkan ternakan arnab untuk projek sosio ekonomi dan kepada penternak lain yang berminat.
- c) Memberi kemudahan latihan praktikal kepada kakitangan jabatan dan penternak disamping menjadi ladang contoh.

PRESTASI DAN PENCAPAIAN

Jadual 1. Prestasi dan pencapaian ladang ternakan arnab 1992.

Ladang	Baki akhir tahun			Kematian			Kelahiran	
	J	B	P&A	J	B	P&A	Induk	Bil. Anak
Bantayan	106	463	780	60	311	2,037	697	3,896
Ranau	5	20	30	-	1	49	28	108
Kudat	-	-	-	5	8	34	18	93
Purutan	9	43	77	2	5	178	57	323
Nabawan	3	34	146	-	7	141	67	383
Sandakan	9	25	107	4	13	120	63	329
Tawau	29	110	124	12	40	500	208	880
Jumlah	161	695	1,264	83	385	3,059	1120	6,012

J - Jantan B - Betina

P & A - Pengemuk & Anak

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

KELAHIRAN

Terdapat peningkatan induk yang melahirkan anak dalam tahun 1992, iaitu 2% (1,120 ekor) daripada dalam tahun 1991 (1,098 ekor). Peningkatan ini telah meningkatkan peratus kelahiran kepada 10% (6,012 ekor) daripada kelahiran dalam tahun 1991 (5,461 ekor).

KEMATIAN

Kadar kematian keseluruhan diladang-ladang arnab adalah tinggi. Dalam tahun 1992 kadar kematian ialah 43.37% (3,527 ekor). Kadar kematian ini adalah tinggi berbanding dengan tahun 1991 dimana peratus kadar kematian ialah 39.63% (3,109 ekor). Punca utama kematian arnab diladang-ladang ini ialah *E.Coli* yang menyebabkan diarrhea dan *Pasteurella Multocida* yang mengakibatkan penumonia.

PENJUALAN

Jadual 2. Penjualan Induk arnab diladang JPHPT 1992

LADANG	PENJUALAN INDUK				BIL. PEMBELI	
	1991		1992		1991	1992
	JANTAN	BETINA	JANTAN	BETINA		
BANTAYAN	212	186	500	403	119	197
RANAU	53	76	26	45	71	41
KUDAT	35	27	11	21	26	12
PURUTAN	10	20	25	78	12	61
NABAWAN	32	77	12	42	25	39
SANDAKAN	-	-	63	72	-	49
TAWAU	8	35	65	144	8	19
JUMLAH	350	421	705	805	261	418

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

Penjualan induk telah meningkat kepada 705 ekor jantan dan 805 ekor betina dalam tahun 1992 berbanding dengan 350 ekor jantan dan 412 ekor betina dalam tahun 1991. Jumlah pembeli juga bertambah daripada 261 orang dalam tahun 1991 kepada 418 orang dalam tahun 1992. Peningkatan ini berkait dengan promosi yang dijalankan oleh JPHPT dalam pemeliharaan ternakan arnab ini.

3.2.2 LADANG TERNAKAN KHINZIR

Pada awalnya terdapat 7 pusat pembiakan khinzir yang terletak di Tuaran, Kudat, Sandakan, Tawau, Tenom, Keningau dan Kiansam. Tetapi sejak tahun 1988 hanya Pusat Pembiakan Khinzir di Kiansam dan Sandakan dikekalkan. Polisi Jabatan ialah membiak baka yang berkualiti dan mengagihkannya kepada penternak, untuk dibiak baka bagi mengeksplorasi "hybrid vigor". Semua pembiak jantan di pusat ini telah diuji prestasi "feed efficiency", "backfat thickness", tumbesaran dan konformasi. Pembiak betina dan "Gilts" pula dipilih berdasarkan sifat keibuan, pengeluaran susu, jumlah anak dan "liveability".

Jadual 1. Prestasi Pusat Pembiakan Khinzir 1992.

Perkara	Pusat Pembiakan Khinzir		Jumlah Besar
	Kiansam	Sandakan	
Jumlah Ternakan (ekor) stok 1/1/1992	394	99	493
Kelahiran : Jantan (ekor) Betina (ekor)	606 568	94 103	700 671
Kematian : Dewasa (ekor) Anak (ekor)	12 71	2	12 73
Penjualan : Dibiak * (ekor) Takai (ekor)	634 512	103 119	737 631
Jumlah (ekor) stok 31/12/92	342	70	412

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

* Sebanyak 43 ekor khinzir jantan (Tested Boar) dijual secara lelongan.

ULASAN

Sebanyak 1,371 anak khinzir dilahirkan dalam tahun 1992 dengan 85.3% daripada jumlah ini dilahirkan diladang Kiansam, Jumlah kematian khinzir dewasa dan anak di PPK Kiansam ialah 83 ekor ataupun 25.27% daripada populasi akhir tahun 1992. Sementara itu jumlah kematian yang dilaporkan diPPK Sandakan ialah 2.86% (2 ekor). Jumlah penjualan ialah 737 ekor dengan 634 ekor dari PPK Kiansam dan 103 dari PPK Sandakan. Jumlah khinzir yang ditakai dari kedua-dua ladang ini ialah 631 ekor.

3.2.3 PUSAT TERNAKAN UNGGAS BANTAYAN

Penduduk kampung diluar bandar memelihara ternakan unggas seperti ayam kampung, itik, patu, angsa dan merpati. Ternakan ini menjadi punca pendapatan disamping membekalkan sumber protein utama. Atas dasar ini Pusat Ternakan Unggas Bantayan telah ditubuhkan dengan objektif utama untuk membiak baka spesies ternakan unggas dan dibekalkan kepada penduduk kampung pada harga yang berpatutan, untuk mereka memperbanyakkan ternakan yang sedia ada.

Jadual 1. Populasi Ternakan Unggas 1992.

Jenis Ternakan	Pejantan	Betina	Anak	Jumlah
Puyuh	361	1159	-	1520
Ayam Kacukan	3	229	-	232
Pheasant	16	16	-	32
Ayam Mutiara	37	113	-	150
Ayam Kampung	3	28	-	31
Ayam Angi	19	173	-	192
Ayam Penelur	-	8	-	8
Angsa	104	541	1	646
Ayam Turki	10	45	-	55
Merpati	187	176	-	363
Merpati Tempatan	-	30	-	30
Patu	11	98	-	109
Jumlah				3,368

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

Jadual 2. Prestasi Pengeluaran Pusat Ternakan Unggas Bantayan 1992.

Jenis Ternakan/ Hasil Ternakan	Produksi		Penjualan (biak-baka)	Penjualan (takai/konsumsi)	"Issued"
	Telur	Anak			
Puyuh	136,874	52,217	-	555	37,366
Ayam Kacukan	47,296	13,135	6,418	291	4,604
Ayam Angi	28,628	5,951	2,008	98	1,546
Ayam Kampung	4,592	714	8	2	448
Ayam Mutiara	15,264	3,420	2,117	85	748
Burung Merpati	N/A	1,021	351	-	250
Ayam Turki	499	122	70	6	138
Pheasant	-	-	-	-	26
Jumlah	233,153	76,580	10,972	1,037	45,126
"Table Egg"	93,894	-	-	88,225	-

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

Jumlah ternakan unggas keseluruhan di Bantayan ialah sebanyak 3,368 ekor tidak termasuk arnab. Hasil utama keluaran pusat ini ialah telur ayam sebanyak 93,894 biji dengan 88,225 biji telah dijual kepada kakitangan JPHPT. Ini mendatangkan pendapatan sebanyak RM 13,224.45. Hasil keseluruhan pendapatan pusat ini ialah RM 75,450.65.

3.2.4 PUSAT PEMBIAKAN ITIK

Pusat pembiakan itik dimulakan dalam Rancangan Malaysia ke-3 dengan tujuan utama untuk mengembangkan industri ternakan itik di Sabah. Dewasa ini JPHPT mempunyai 3 ladang utama yang masing-masing terletak di Bongawan, Kiansam dan Sandakan.

Tiga jenis baka yang terdapat di unit pembiakan itik ialah:

- a) William Siam.
- b) Cherry Valley.
- c) White Khaki Campbell.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Prestasi Ternakan Itik .

Produksi	Unit Pembibitan Itik				Jumlah
	Kiansam	Sandakan	Bongawan	Bantayan	
Telur	410,873	42,941	88,715	5,465	547,994
Telur Pecah	13,596	4,026	728	871	19,221
% Telur Pecah	3.3%	9.38%	0.82%	15.94%	29.44%
Anak (pedaging)	21,517	—	—	—	21,517
Anak (penelur)	159,059	—	—	—	159,059
Anak (patu)	7,316	—	—	1,786	9,102
Telur Masin	149,143	38,911	88,053	915	277,022

Sumber: Laporan Tahunan Bahagian Ladang Bukan Ruminan 1992.

Sebanyak 547,994 biji telur dihasilkan di ketiga-tiga ladang itik utama JPHPT dengan Pusat Pembibitan Itik Kiansam menyumbang sebanyak 74.98% pengeluaran telur itik keseluruhan. Ini diikuti dengan Bongawan 16% dan Sandakan 7.84%. 70% (13,596 biji) telur pecah daripada jumlah telur pecah keseluruhan (19,221 biji) adalah dari Kiansam, 20.95% daripada Sandakan dan 3.79% daripada Bongawan. Bongawan mencatatkan kadar peratus telur pecah yang rendah iaitu 0.82% diikuti dengan Kiansam (3.3%), Sandakan (9.38%) dan yang paling tinggi ialah Bantayan (15.94%). Sebanyak 277,022 biji telur masin dihasilkan daripada ladang-ladang itik JPHPT pada tahun 1992.

Perusahaan Pemiliharaan Itik Secara Komersial

4.0 PROJEK SOSIO EKONOMI

Projek sosio-ekonomi digubal kearah mencapai matlamat-matlamat berikut:

- i) Menggalakkan para pekebun kecil untuk menceburkan diri dalam perusahaan penternakan dengan memperkenalkan insentif-insentif tertentu.
- ii) Meningkatkan taraf sosio-ekonomi para pekebun kecil.
- iii) Meningkatkan pengeluaran hasil ternakan seperti daging, susu dan telur ke tahap sara diri dan untuk dieksport.
- iv) Mengurangkan import ternakan dan hasil ternakan agar perbelanjaan import dapat dijimatkan.
- dan v) Menerokai tanah-tanah terbiar untuk pengeluaran ternakan sebagai keperluan makanan berprotein.

Dewasa ini Bahagian Sosio-ekonomi mempunyai lima buah projek utama iaitu:

a. Skim Pawah Kambing	d. Projek Lembu Tenuus
b. Skim Ternakan Pekebun Kecil	e. Projek Pembaikan Padang Ragut
c. Skim Bantuan Kerbau	f. Pengagihan Anak Itik Jantan

4.1 PROJEK SKIM PAWAH KAMBING

Skim pawah kambing telah diperkenalkan di Sabah oleh JPHPT pada awal tahun 1986. Dalam rancangan ini penternak kecil akan dipinjamkan 5 ekor kambing betina dan seekor kambing jantan, sehingga kambing tersebut menghasilkan anak. Pembayaran balik pinjaman dilakukan dengan menyerahkan anak kambing jantan atau betina yang berumur enam bulan kepada jabatan, bagi setiap ekor kambing betina yang dipinjamkan. Selepas pembayaran, kambing yang dipinjamkan akan menjadi milik penternak.

OBJEKTIF

- a) Memberi peluang dan dorongan kepada penduduk diluar bandar untuk memiliki ternakan kambing dalam usaha untuk mempertingkatkan pengeluaran daging kambing di Sabah.
- b) Memberi latihan asas dalam pengurusan ternakan kambing dalam usaha untuk mempertingkatkan produktiviti penternak.

PENCAPAIAN

Program ini telah mendapat sambutan yang menggalakkan daripada penternak, dimana jumlah permohonan yang diterima dalam tahun 1992 melebihi 70% (344 orang pemohon) daripada permohonan dalam tahun 1991. (sila rujuk jadual 1)

Jadual 1 : Permohonan Projek Skim Pawah Kambing

PERKARA	1991	1992
Permohonan diterima	202	344
Permohonan diluluskan	161	156
Bilangan berkursus	146	128

Oleh kerana sambutan yang begitu menggalakan Pusat-pusat Pembiakan Kambing (PPK) JPHPT tidak berupaya membekalkan kambing kepada peserta skim. Sebagai langkah untuk mengatasi masalah ini kerajaan melalui JPHPT telah mengimport kambing Feral dari Australia.

Jadual 2 : Import dan pengagihan Kambing

PERKARA	1991	1992
Pengimportan kambing	900	1,000
Pengagihan kambing	874	596

Jadual 3 : Prestasi Skim Pawah Kambing

Tahun	Pengagihan	Kematian	Kelahiran	Kematian Anak	Pemulangan
1991	874	286	449	75	136
1992	596	138	44	3	1
Jumlah	1,470	424	493	78	137

Sumber: Laporan Tahunan Skim Pawah Kambing 1992

Dalam tahun 1992 sebanyak 596 ekor kambing telah diagihkan kepada penternak. Sebanyak 138 ekor kematian berlaku iaitu 23.15% daripada jumlah yang diagihkan dalam tahun 1992. Kadar ini adalah menurun jika dibandingkan dengan kadar kematian dalam tahun 1991 iaitu 32.72%. Masalah utama yang menyebabkan kematian ini ialah sistem pengurusan di kampung-kampung yang jauh berbeza dengan sistem pengurusan di ladang PPK disamping masalah Hemonkosis.

4.2 SKIM TERNAKAN PEKEBUN KECIL

Negeri Sabah masih lagi bergantung kepada import daging untuk keperluan dalam negeri. Berbagai usaha telah dijalankan untuk mempertingkatkan pengeluaran lembu daging ketahap sara diri. Dalam usaha untuk mencapai matalamat ini, Projek Ternakan Pekebun Kecil telah diperkenalkan dalam tahun 1991. Dalam projek ini penternak yang layak dan berminat serta mempunyai tanah yang luas adalah layak untuk memohon. Peserta projek akan diberi 4 ekor lembu yang sudah hamil dan dikehendaki memulangkan sekor anak lembu betina untuk setiap ekor lembu yang diagihkan sebagai pembayaran.

OBJEKTIF

- Mempertingkatkan pengeluaran daging di Sabah dengan menggalakan penyertaan penduduk luar bandar secara aktif dan berkesan.
- Mempelbagaikan dan menambahkan pendapatan penduduk yang terlibat.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Projek Ternakan Pekebun Kecil

PERKARA	1991	1992	JUMLAH
Bilangan peserta/pemohon	93	53	146
Bilangan peserta yg. mendpt. faedah	47	7	54
Bilangan lembu yg. diagihkan	-	108	108
Bilangan kelahiran	-	50	50
Bilangan pembayaran	-	-	-

Sumber: Laporan Tahunan Projek Pekebun Kecil 1992

Terdapat 54 orang peserta yang telah mendapat faedah dari projek ini, dimana 108 ekor lembu pedaging telah diagihkan. Daripada jumlah ini 50 telah melahirkan anak. Dalam tahun-tahun berikutnya penumpuan akan dibuat agar pembangunan dan penanaman pastura bertambah giat dijalankan oleh penternak yang terlibat. Dewasa ini masalah utama yang dihadapi dalam perlaksanaan projek ini ialah kelambatan penternak menebas dan menanam pastura diladang mereka. Kerana itu dorongan dan galakan untuk membangunkan ladang akan ditekankan pada tahun-tahun akan datang.

4.3 SKIM BANTUAN KERBAU

Sumbangan ternakan kerbau dari segi pembangunan pertanian, sosial dan ekonomi kepada penduduk luar bandar adalah besar. Selain daripada menyumbang kepada keperluan bekalan daging di Sabah. Ternakan kerbau adalah binatang yang tahan lasak dan boleh membikai dalam keadaan pastura yang tidak menentu. Menyedari potensi ini, JPHPT telah melaksanakan Skim Bantuan Menternak Kerbau dalam usaha membantu penternak kerbau memperbaiki dan mempertingkatkan pengeluaran kerbau di negeri ini. Dalam projek ini peserta hendaklah telah mempunyai kerbau dan jika tidak memiliki kerbau mereka boleh membeli dengan harga subsidi. Peserta yang berjaya akan diberi bantuan dawai duri, subsidi meradu tanah dan membersihkan kawasan.

OBJEKTIF

- Membantu para penternak dalam memperbaiki pemakanan, pembiakan dan kawalan penyakit keatas kerbau-kerbau mereka.
- Memberi latihan kepada para penternak dalam pengurusan dan pengeluaran ternakan kerbau secara moden.
- Memupuk kesedaran para penternak keatas sumbangan ternakan kerbau dalam peningkatan pendapatan mereka samada sebagai pendapatan utama atau sampingan.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Taburan Peserta Skim Bantuan Kerbau Mengikut daerah 1992.

Daerah	Bil. penternak	Bil. kerbau diagihkan
Membakut	3	5
Beaufort	6	12
Sipitang	9	18
Tambunan	5	10
Keningau	1	2
Jumlah	24	47

Sumber: Laporan Tahunan Skim Bantuan Kerbau 1992

Jadual 2. Skim Bantuan Kerbau

PERKARA	1991	1992
Bil. memohon	111	210
Bil. peserta berkursus	91	48
Bil. Peserta yg. mendpt. bantuan	82	-
Bil. kerbau yang diagihkan	-	47

Sumber: Laporan Tahunan Skim Bantuan Kerbau 1992

Kerbau; Sumber Tenaga Kerja dan Daging

Seramai 111 orang penternak daripada 21 buah daerah telah memohon untuk menyertai skim ini dalam tahun 1991. Daripada jumlah ini seramai 98 orang penternak telah diluluskan oleh Jawatan kuasa Pelaksana dan dari jumlah ini 91 orang telah mengikuti kursus khas menternak kerbau di Pusat Pembiakan dan Penyelidikan Kerbau di Telupid. Dalam tahun 1991 juga seramai 82 orang penternak telah mendapat faedah daripada skim ini.

Dalam tahun 1992 terdapat peningkatan permohonan iaitu sebanyak 210 orang penternak. Daripada jumlah ini 62 orang penternak diluluskan dan hanya 48 orang penternak yang hadir untuk berkursus. Dalam tahun ini sebanyak 47 ekor kerbau telah diagihkan dengan harga subsidi kepada penternak.

4.4 PROJEK LEMBU TENUSU

Projek Lembu Tenusu telah diperkenalkan di Sabah oleh JPHPT dalam tahun 80an. Dalam projek ini penternak yang tinggal berhampiran dengan Pusat Pengumpulan Susu dan mempunyai sekurang-kurangnya 5 ekar tanah yang sesuai untuk penanaman rumput adalah layak untuk memohon. Para peserta skim akan diberikan kursus dalam pengurusan ternakan, penanaman rumput, pemerasan susu dan kawalan penyakit. Dalam program ini peserta dibenarkan membeli dua ekor lembu dara yang sarat bunting dengan harga subsidi.

OBJEKTIF

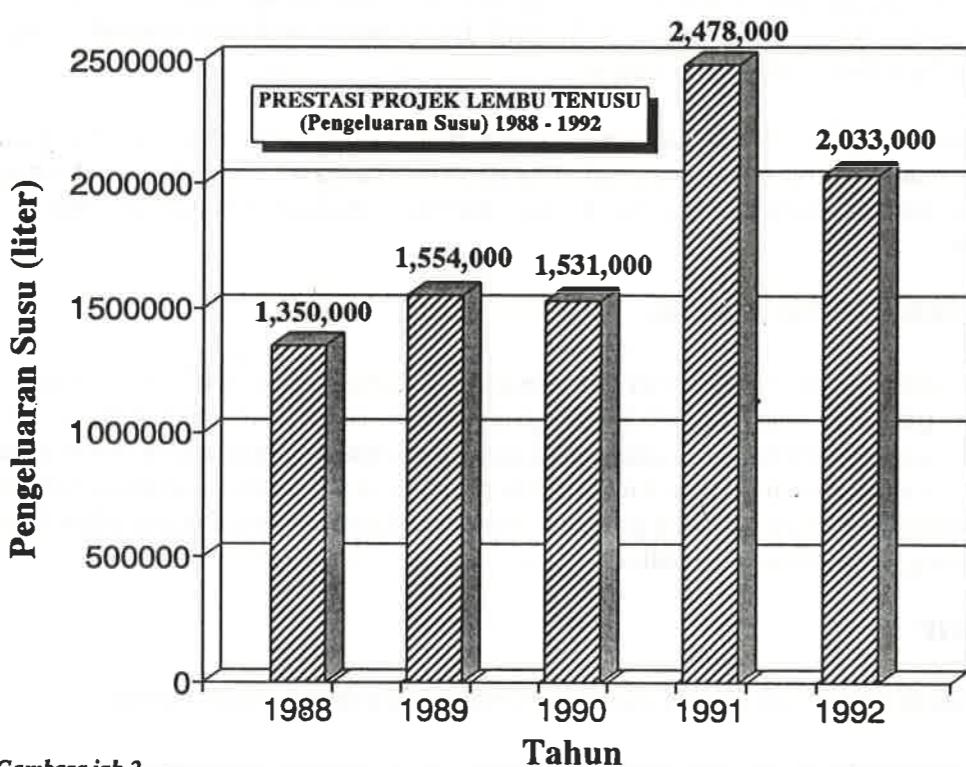
- a) Memperbaiki pendapatan dan taraf hidup para penternak diluar bandar.
- b) Meningkatkan zat dan taraf pemakanan rakyat dengan menggunakan susu segar sebagai minuman yang berkhasiat bagi murid-murid sekolah rendah dan tadika
- c) Mengurangkan import keatas susu dan barang yang dibuat dari susu serta menjimatkan pertukaran wang asing.
- d) Meningkatkan pengeluaran daging lembu sebagai hasil sampingan industri tenusu.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Prestasi projek lembu tenusu.

PERKARA	1988	1989	1990	1991	1992
Bil. penternak	-	-	321	469	474
Bil. yg ada lembu	129	136	177	271	310
Bil. penternak berkursus	28	27	-	-	129
Keluasan pastura (ekar)	1,472	1,787	2,194	2,208	2,266
Bil. lembu "milking"	995	986	1,287	1,870	2,154
Bil. lembu dara	337	450	306	386	568
Bil. anak jantan	310	251	392	581	688
Bil. anak betina	238	276	366	552	459
Kelahiran anak jantan	409	405	536	854	719
Kelahiran anak betina	346	410	486	815	634
Kematian anak lembu	66	47	67	-	-
Kematian lembu dewasa	23	47	40	-	-
Pengeluaran susu (000 lit.)	1,350	1,554	1,498	2,478	2,033

Sumber: Laporan Tahunan Projek Lembu Tenusu 1992

Gambarajah 2

Daripada jadual diatas dan dibawah (jadual 2) terdapat peningkatan dari segi jumlah penternak, bilangan lembu,bilangan anak lembu yang dilahirkan dan juga jumlah pengeluaran susu. Ini merupakan satu petanda baik dimana salah satu projek Jabatan telah mendapat sambutan. Ini secara langsung berjaya menampung 48% keperluan susu cair tempatan disamping meningkatkan taraf hidup penternak yang terlibat.

Jadual 2. Pengeluaran Susu Segar Mengikut Daerah 1992

Daerah	1990	1991	1992
Keningau	524,066.1	667,285.5	590,176
Tawau	252,667	259,684	195,739
Tenom	13,692	5,599	7,939
Beaufort	92,521.5	185,904	335,245
Menumbuk	19,601	41,459.5	114,919
Membakut	97,975.4	117,603	117,409
Bongawan	134,589	219,815.5	239,031
Papar	19,548	26,825.7	54,894
Tuaran	4,773	22,921.5	43,808
Ranau	11,132.2	13,967.4	18,984
Kota Belud	10,236.9	13,355	14,463
Kudat	96,340.8	44,488.4	60,209
Kota Marudu	253,627.8	303,703.5	335,451
Penampang	-	11,856.6	6,870
Jumlah	1,531,767	2,489,980.2	2,196,127

Sumber: Laporan Tahunan Projek Lembu Tenusu 1992

Dalam tahun ini pengeluaran susu segar telah menurun sebanyak 11.8% iaitu 2,196,127 liter berbanding dengan pengeluaran susu dalam tahun 1991. Daerah yang paling banyak mengeluarkan susu ialah Keningau dengan 590,176 liter diikuti dengan Kota Marudu 335,451 liter.

Jadual 3. Kelahiran Anak Lembu Projek Lembu Tenusu 1992

Daerah	1990	1991	1992
Keningau	365	319	292
Tawau	153	147	100
Tenom	15	9	17
Beaufort	60	65	186
Menumbuk	25	18	74
Membakut	67	77	54
Bongawan	103	87	181
Papar	32	36	30
Tuaran	12	33	45
Ranau	25	20	32
Kota Belud	17	26	40
Kudat	57	47	48
Kota Marudu	120	197	211
Kuala Penyu	-	-	6
Penampang	-	-	5
Sipitang	-	-	32
Jumlah	1,547	1,668	1,353

Sumber: Laporan Tahunan Projek Lembu Tenusu 1992

Jumlah Kelahiran anak lembu dalam tahun ini ialah 1,353 ekor. Jumlah ini juga menurun sebanyak 18.89% berbanding dengan tahun 1991.

4.5 PENGAGIHAN ANAK ITIK JANTAN PERCUMA 1992

JPHPT mempunyai satu lagi program untuk membantu rakyat termiskin dikawasan luar bandar. Dalam program ini anak itik jantan diberikan secara percuma kepada penduduk kampung, pada kadar 20 ekor bagi sebuah keluarga. Pemberian ini sekurang-kurangnya dapat memberi peluang kepada penduduk luar bandar menternak itik. Ini diharap dapat menarik minat mereka kearah mengusahakan ternakan ini secara besar-besaran. Dalam tahun ini sahaja JPHPT melalui 6 buah wilayah telah mengagihkan 57,212 ekor anak itik jantan dan 7,798 ekor anak itik betina.

5.0 BAHAGIAN KESIHATAN HAIWAN DAN EPIDEMIOLOGI

Bahagian kesihatan haiwan merangkumi tiga komponen yang penting iaitu Unit Pengembangan dan Klinik Haiwan Kesayangan di setiap wilayah, Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan Kepayan dan Kesihatan Awam Veterinar dan Kuarantin.

OBJEKTIF

- Pencegahan dan pengawalan penyakit ternakan melalui perkhidmatan veterinar dilapangan dan klinik haiwan kesayangan.
- Mengekalkan status bebas daripada penyakit utama terhadap ternakan di Sabah melalui perkhidmatan kuarantin.

5.1 UNIT PENGEMBANGAN DAN KLINIK HAIWAN KESAYANGAN WILAYAH

Perkhidmatan lapangan veterinar terbahagi kepada dua iaitu Klinik Haiwan Kesayangan dan Aktiviti Pengembangan di lapangan. Klinik Veterinar hanya terdapat di bandar utama seperti Kota Kinabalu, Sandakan, Tawau, Beaufort, Keningau, Kudat dan Kota Belud. Kegiatan utama Klinik Veterinar ialah membuat rawatan, pembedahan dan vaksinasi.

Aktiviti utama pengembangan di lapangan ialah menjalankan program kesihatan berkelompok (herd health program). Ini termasuk aktiviti vaksinasi, pencacingan, khidmat nasihat dan rawatan dalam sektor ternakan ruminan, khinzir dan unggas.

PENCAPAIAN

5.1.1 UNIT KLINIK HAIWAN KESAYANGAN

Jadual 1. Bilangan rawatan dilakukan pada anjing 1986-1992.

Tahun/Rawatan	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Pembasmian cacing	-	-	3,200	3,263	4,930	5,152	4,146
Pembasmian kutu	-	-	3,560	3,529	5,876	6,478	4,930
Pembedahan	-	-	209	250	184	284	176
Kemberi jantan	57	57	69	189	107	75	96
Dikasi	-	-	58	74	85	-	108
Klinikal	-	-	5,100	5,379	5,868	-	5,507
Jumlah	57	57	12,196	12,684	17,050	11,989	14,963

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Kes terbanyak yang dilaporkan pada anjing dalam tahun 1992 ialah kes klinikal iaitu 5,507 kes. Kes klinikal ini termasuklah Dirofilariasis (heart worm), Canine Distemper, Parvo Virus, penyakit kulit, kemalangan dan lain-lain lagi. Ini diikuti dengan kes 'deticking' dengan 4,930 dan 'deworming' dengan 4,146 kes. Jumlah kes keseluruhan dalam tahun 1992 meningkat berbanding dengan kes dalam tahun 1991 sebanyak 24.8% (2,974 kes). Tetapi jumlah kes ini menurun jika dibandingkan dengan tahun 1990 sebanyak 12.24% (2087 kes).

Jadual 2. Bilangan rawatan pada kucing 1986-1992

Tahun/Rawatan	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Pembasmian cacing	-	-	255	327	448	476	624
Pembasmian kutu	-	-	150	106	169	169	110
Pembedahan	-	-	35	22	38	87	47
Kemberi jantan	66	73	71	59	45	92	59
Dikasi	-	-	45	47	31	-	95
Klinikal	-	-	510	593	900	-	881
Jumlah	66	73	1,066	1,154	1,631	824	1,816

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Sebanyak 881 kes rawatan klinikal pada kucing dilaporkan dalam tahun 1992. Kes klinikal sering ditemui ialah penyakit kulit, Panleucopenia, Hepatitis dan kemalangan. Ini diikuti dengan 624 kes 'deworming', 110 kes 'deticking', 95 'spaying' dan 59 'castration'.

Jadual 3. Perkhidmatan vaksinasi pada anjing dan kucing 1986-1992

Tahun/Vaksinasi	1986	1987	1988	1989	1890	1991	1992
FPCRV	-	-	-	104	11	111	145
DA2PL-PARVO	-	-	-	1,253	1,891	2,000	2,115
Jumlah	-	-	-	1,357	1,902	2,111	2,260

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Jumlah vaksinasi kucing dan anjing ialah 2,260 dengan 2,115 vaksinasi pada anjing dan 145 pada kucing. Jumlah vaksinasi keseluruhannya adalah meningkat dari tahun-tahun sebelumnya.

5.1.2 PENGEMBANGAN DAN RAWATAN LUAR

SAMPAR AYAM

Jadual 1. Pelalian Penyakit Sampar dan Puru ayam (fowl pox) pada ternakan unggas 1986-1992.

Tahun/Vaksinasi	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Ranikhet 'F'	3,088,570	1,540,000	4,424,307	3,662,729	1,934,978	1,320,058	786,489
Ranikhet 'S'	2,024,400	632,088	2,268,193	1,044,714	1,119,098	932,633	731,692
Fowl Pox	3,219,925	3,081,300	341,0064	3,349,057	3,480,805	4,420,687	2,888,164

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Kalau dilihat dari jadual diatas terdapat penurunan dalam bilangan ayam yang divaksinasi dari lebih kurang 4 juta ekor dalam tahun 1988 kepada kurang 1 juta ekor dalam tahun 1992. Fenomena ini adalah disebabkan oleh beberapa perkara, diantaranya ialah :

- a) sebilangan penternak komersial membeli vaksin daripada pihak swasta dan melakukan vaksinasi tanpa meminta perkhidmatan daripada kakitangan JPHPT.
- b) kebanyakan kilang makanan swasta, farmasi dan hatchery mempunyai pegawai veterinar yang memberi perkhidmatan kepada penternak yang berlanggan dengan mereka.

Perkembangan ini merupakan 'advantage' kepada JPHPT kerana kakitangan yang sedia ada dapat disalurkan kepada aktiviti lain terutama projek sosio ekonomi.

HAWAR BERDARAH

Jadual 2. Pelalian Penyakit Hawar Berdarah 1986-1992

Tahun/Vaksinasi	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Lembu	9,916*	11,149*	13,484*	1,954	250	97	141
Kerbau	-	-		6,857	8,040	6,173	5,109
Khinzir	-	-		22,282	12,709	-	-

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

* Termasuk kerbau dan lembu

Dalam tahun 1986, 1987, 1988 jumlah vaksinasi Hawar Berdarah adalah merangkumi kerbau dan lembu. Dari jadual diatas jumlah vaksinasi menurun dari tahun ketahun berikutnya. Dalam tahun 1988 jumlah vaksinasi kerbau dan lembu ialah 13,484 berbanding dengan hanya 5,250 vaksinasi dalam tahun 1992. Ini merupakan penurunan sebanyak 61.06% (8234 imunisasi) berbanding tahun 1988. Penurunan jumlah vaksinasi ini mungkin disebabkan oleh beberapa perkara. Di antaranya ialah kegiatan pertanian padi dua kali setahun, kegiatan mencuri kerbau yang semakin berleluasa dan, populasi kerbau yang semakin menurun akibat penyembelihan yang berlebihan.

DEMAM KHINZIR

Jadual 3. Pelalian Demam Khinzir 1986-1992

Tahun/Vaksinasi	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Demam Khinzir	-	66,054	44,054	3,386	3,922	-	46,036

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Dalam tahun 1987 wabak Demam Khinzir telah melanda beberapa buah daerah di Sabah seperti Kuala Penyu, Inanam dan Menggatal. Selepas wabak dalam tahun 1987 jumlah vaksinasi semakin menurun dari tahun ketahun sehingga tiada vaksinasi yang dilakukan dalam tahun 1991. Dalam tahun 1992 wabak Demam Khinzir ini sekali lagi melanda di dua ladang komersial di Inanam. Langkah yang pantas dan cekap telah diambil dengan memusnahkan populasi khinzir di dua buah ladang berkenaan. Wabak kali ini hanya terhad kepada dua ladang berkenaan.

RAWATAN LUAR

Jadual 4. Bilangan rawatan dilakukan 1992

Rawatan/Ternakan (ekor)	Deworming	Deticking	Surgical	Kembiri	Spaying	Klinikal
Kerbau	4,548	9,902	103	15		4,177
Lembu	7,067	10,199	223	10	-	5,305
Kambing	21,550	2,400	1,065	82	-	13,154
Khinzir	10,666	378	45	138	9	13,303
Ayam/itik	158,690	8,384	1,405	-	-	555,160
Arnab	1,793	821	1	-	-	4361
Kuda	83	23	-	-	-	97
lain-lain	1,550	-	-	-	-	12,993
Jumlah	210,717	37,147	3065	425	212	614,940

Sumber: Laporan Tahunan Wilayah 1992

Bilangan rawatan yang terbanyak dilakukan ialah rawatan klinikal sebanyak 614,940 kes. Ini diikuti dengan pembasmian cacing sebanyak 210,717 kes dan pembasmian kutu 37,147 kes. Lain-lain pembedahan sebanyak 3,065 terutama kes pernanahan (abscess) dan 425 kembiri serta 212 kes pemandulan.

5.2 PUSAT PENYELIDIKAN PENYAKIT HAIWAN

Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan (PPPH) ialah satu-satunya makmal diagnosa penyakit haiwan di Sabah. Makmal ini terletak dikompleks Jabatan Haiwan Dan Perusahaan Ternak Kepayan. PPPH ini dibahagikan kepada beberapa bahagian iaitu Parasitologi, Bakteriologi, Hematologi, Virologi, Serologi, Histopathologi dan Biokimia.

OBJEKTIF DAN FUNGSI

- a) Memberikan perkhidmatan sokongan kepada petugas-petugas veterinar dilapangan dalam hal penyiasatan, diagnosa dan penyelidikan penyakit ternakan.
- b) Memberikan perkhidmatan sokongan kepada industri ternakan dalam usaha pengawasan dan pengendalian penyakit ternakan.
- c) Bertindak sebagai pusat pengawasan penyakit di Malaysia Timur.
- d) Memberi perkhidmatan kawalan mutu makanan ternakan melalui Bahagian Kesihatan Awam Veterinar.

PENCAPAIAN

5.2.1 PERKHIDMATAN PENYELIDIKAN

Satu penyelidikan serologi telah dilakukan keatas lembu tenuus. Objektif utama penyelidikan ini ialah untuk mengenalpasti status antibodi terhadap penyakit Brucellosis, Leptospirosis, Johnes disease, Bovine viral diarrhoea, Infectious bovine rhinotracheitis dan Bluetongue virus.

Maklumat yang diperolehi daripada kajian serologi ini ialah 0.55% (9/1649) positif terhadap ujian CFT Brucellosis, 0.18% (3/1659) positif ujian SNT Johne's disease, 73% (252/345) positif terhadap ujian AGID Blue Tongue Virus, 43.69% (388/888) positif terhadap SNT Bovine Rhinotrachitis dan 9.8% (69/699) positif terhadap ujian SNT Bovine Viral Diarrhoea.

Lembu tenuus di Sabah juga mempunyai antibodi terhadap Leptospirosis dimana 3.18% (63/1980) positif L. Australis, 2.22% (44/1980) positif terhadap L. Pomona, 3.74 (74/1980) positif terhadap L. Hardjo, 8.08% (152/1980) positif terhadap L. Tarassovi dan 0.5% (10/1980) positif terhadap L. Ballum.

Parasit-parasit darah utama pada lembu ialah Anaplasma spp. 48.58% (171/352) diikuti oleh Theileria spp. 48.30% (170/352) dan Babesia spp. 3.13% (11/352).

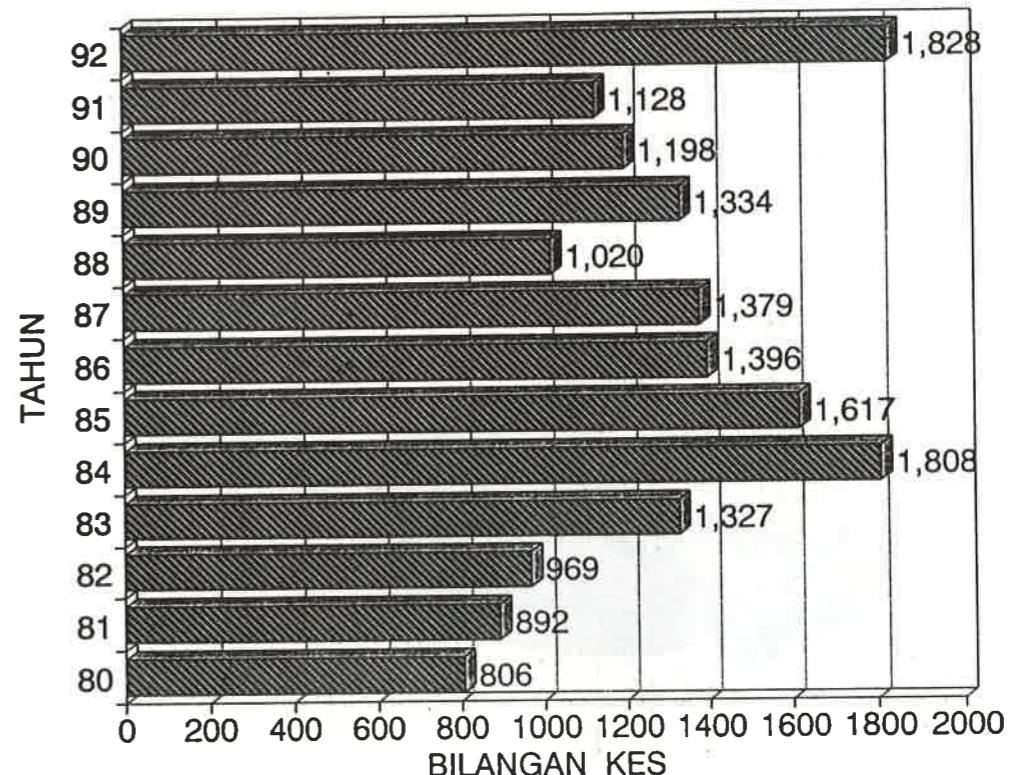

Ujian Dengan Menggunakan Telur Tetas Sedang Dilakukan Dimakmal

5.2.2 PERKHIDMATAN DIAGNOSA

Dalam tahun ini kes diterima telah meningkat kepada 1,828 kes. Ini merupakan satu peningkatan yang paling tinggi sejak tahun 1980. Jika dibandingkan dengan tahun 1991, jumlah kes 1992 ini merupakan peningkatan sebanyak 62.06%. Peningkatan bilangan kes ini adalah disebabkan oleh kajian serologi terhadap penyakit Brucellosis, Leptospirosis, Johnes disease, Bovine viral diarrhoea, Infectious bovine rhinotracheitis, Bluetongue virus dan parasit darah pada ternakan lembu tenuus. (gambarajah 1)

BILANGAN KES YANG DITERIMA, 1980-1992

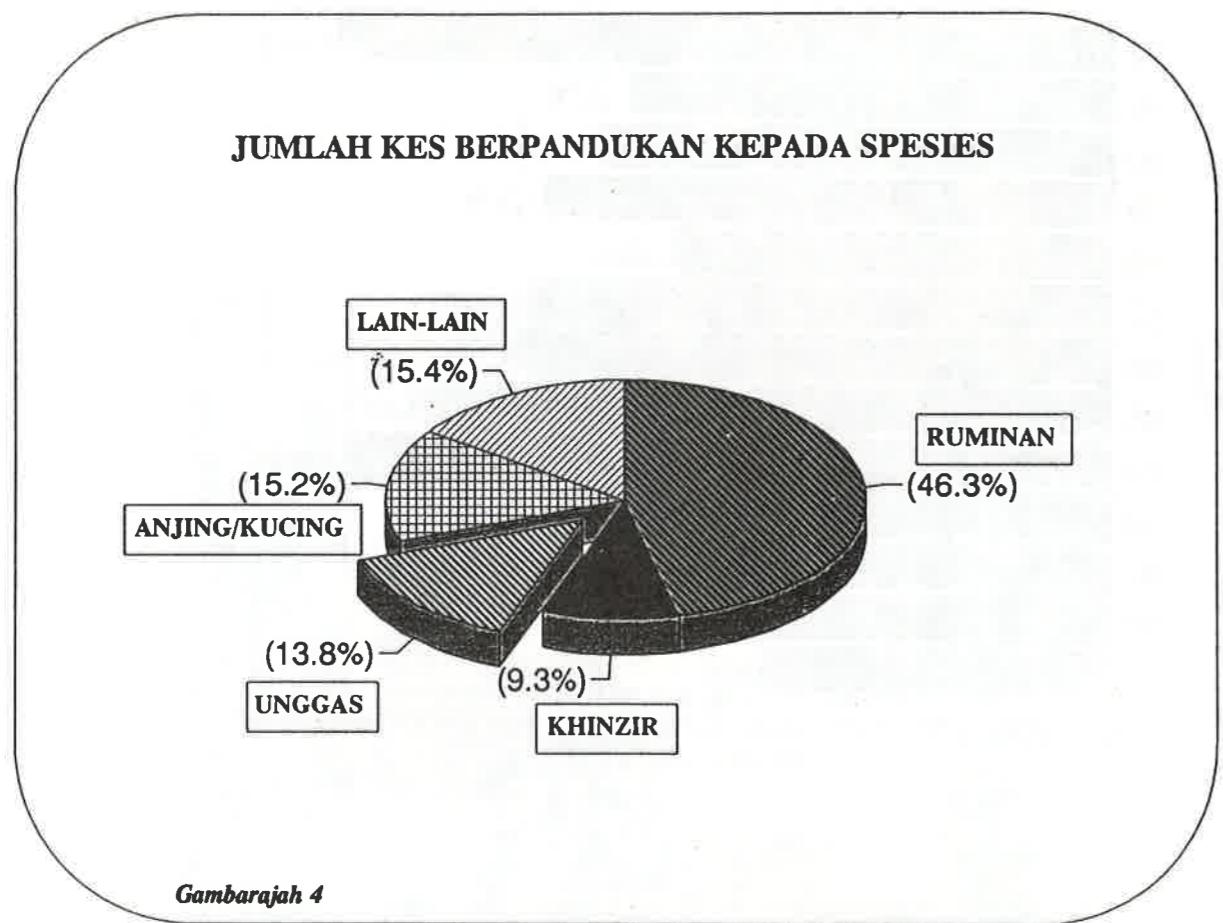

Gambarajah 3

Daripada 1,828 kes ini, 46.3% adalah daripada ternakan ruminan, 15.2% daripada haiwan kesayangan (anjing dan kucing), 13.8% daripada unggas, 9.3% daripada khinzir dan 15.4% daripada lain-lain ternakan. (gambarajah 2)

Dalam tahun ini tiada penyakit hawar berdarah pada ternakan kerbau dan lembu dilaporkan. Pada ternakan kambing penyakit utama yang dikesan ialah Melioidosis, dengan 16 isolasi dan 26 serologi positif daripada 586 kes sampel.

Selain Melioidosis, Hemonchosis merupakan masalah utama yang menyebabkan kematian pada ternakan kambing.

Jadual 1. Penyakit Lembu Yang Dikenalpasti.

Jenis Ujian	Jenis Penyakit	Jumlah Contoh		Positif	Negatif	Ragu	Catatan
		Organ/dll	Sera/Darah				
Serologi							
	Brucellosis		3,251	9	3,181	24	37(Anticomplementary)
	Leptospirosis		3,546	534	2,722	290	
	Johne's		3,187	2	3,160		37(Anticomplementary)
	IBR		1,061	388	500		173 (CH)
	Bluetongue		472	278	194		
	BVD		828	69	630		129(Anticomplementary)
Bakteriologi							
	Pasturellosis	5	842	1	846		
	Melioidosis	5	842	1	846		
Parasitologi							
	Haemonchosis	20		1	19		
	Liver Fluke	20		1	19		
	Anaplasmosis		1,883	171	1,712		
	Theileriosis		1,883	170	1,713		
	Babesiosis		1,883	11	1,872		

Sumber: Laporan Tahunan Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan Kepayan 1992

IBR - Infectious Bovine Rhinotracheitis

BVD - Bovine Viral Diarrhoea

CH - Tercemar atau Hemolais

Jadual 2. Penyakit Kerbau Yang Dikenalpasti.

Jenis Ujian	Jenis Penyakit	Jumlah Contoh		Positif	Negatif	Ragu	Catatan
		Organ/dll	Sera/Darah				
<i>Serologi</i>	Brucellosis		173	1	169	2	1(Anticomplementary)
	Leptospirosis		70	10	54	6	
	Johne's		58		58		
<i>Bakteriologi</i>	Melioidosis	7	28	1	34	8	
	Strongyloides spp	368		3	365		
<i>Parasitologi</i>	Liver Fluke	368		8	360		
	Paramphistomum spp	368		2	366		

Sumber: Laporan Tahunan Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan Kepayan 1992

Jadual 3. Penyakit Kambing Yang Dikenalpasti

Jenis Ujian	Jenis Penyakit	Jumlah Contoh		Positif	Negatif	Ragu
		Organ/dll	Sera/Darah			
<i>Serologi</i>	Melioidosis		586	26	526	34
	Leptospirosis		201		201	
	Bluetongue		36	20	16	
<i>Bakteriologi</i>	Pasturellosis	432		1	5	428
	Melioidosis	432		1	16	417
<i>Parasitologi</i>	Moniezia spp	273		13	260	
	Strongyloides spp	273		5	268	
	Trichuris spp	273		2	271	
	Haemonchusis	273		5	268	
	Boophilosis	273		1	272	
	Nematodirus spp	273		1	272	
	Anaplasmosis		83	2	81	

Sumber: Laporan Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan Kepayan 1992

Jadual 4. Penyakit Ayam Yang Dikenalpasti

Jenis Ujian	Jenis Penyakit	Jumlah Contoh		Positif	Negetif	Ragu
		Organ/dll	Sera/Darah			
<i>Serologi</i>	ND			1,072	873	199
	EDS			18	18	
	IBD			708	274	434
	IB			458	8	450
	ILT			191		191
	AE			21	9	12
	Marek's			70	5	65
	Reovirus			17	5	12
	Corynebaeterium spp			632	2	630
	Colibacillosis			632	174	458
<i>Bakteriologi</i>	Coryza			632	5	627
	CRD			632	8	624
	Pasturellosis			632	8	624
	Pseudomonas aeruginosa			632	8	624
	Salmonellosis			632	4	628
	Staphylococcus			632	24	608
	Plasmodium spp			61	15	46
<i>Parasitologi</i>						

Sumber: Laporan Tahunan Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan 1992

ND - Newcastle Disease

EDS - Egg Drop Syndrome

IBD - Infectious Bursal Disease

IB - Infectious Bronchitis

ILT - Infectious Laryngotracheitis

AE - Avian Encephalomyelitis

Demam Khinzir telah berlaku di kawasan Kiansam, Inanam. Wabak ini melibatkan dua ladang di kawasan tersebut. Tindakan pantas telah diambil dengan memusnahkan populasi khinzir di kedua ladang tersebut bagi mengelakkan wabak ini dari merebak.

Jadual 5. Penyakit Khinzir Yang Dikenalpasti

Jenis Ujian	Jenis Penyakit	Jumlah Contoh		Positif	Negatif	Ragu
		Organ/dll	Sera/Darah			
<i>Serologi</i>	Swine Fever		13	4	9	
<i>Bakteriologi</i>	Pasturellosis	745	6	88		

Sumber: Laporan Tahunan Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan 1992

Pada ternakan unggas, Sampar Ayam adalah penyakit yang sering berlaku, iaitu 24.5% daripada jumlah kes unggas yang diterima. Ini diikuti dengan penyakit Gumboro dan Colibacilosis.

5.3 KESIHATAN AWAM VETERINAR DAN KUARANTIN

Bahagian ini ditubuhkan pada tahun 1986 yang diketuai oleh seorang Pegawai Veterinar dibawah pentadbiran Pegawai Kanan Bahagian Epedemiologi dan Kesihatan Haiwan di Ibu Pejabat JPHPT.

Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Kuarantin dibahagikan kepada unit-unit kecil seperti berikut:

- a) Rumah Sembelih Ruminan, Inanam.
- b) Rumah Sembelih Khinzir, Inanam.
- c) Loji Pemprosesan Ayam Desa, Lok Kawi.
- d) Terminal Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu.
- e) Mas Kargo Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu.
- f) Pelabuhan Kota Kinabalu.
- g) Stesen Kuarantin Kinarut.
- h) Pejabat Am, Kesihatan Awam Veterinar dan Kuarantin.

OBJEKTIF

1. Memberikan perkhidmatan pemeriksaan daging diloji pemprosesan Ayam Desa dan Rumah Sembelih Inanam bahagian ruminan dan khinzir.
2. Mengawal pergerakan haiwan serta penyembelihan haiwan.
3. Menjalankan analisa makmal untuk menentukan bahawa daging dan hasil sampingan ternakan adalah bermutu, bebas daripada penyakit zoonotik dan eksotik.
4. Mengadakan pemeriksaan mengejut keatas daging-daging yang dijual untuk mengawasi aktiviti-aktiviti penyembelihan haram.
5. Mengeluarkan sijil kesihatan dan sijil pergerakan haiwan.
6. Menguatkuasakan undang-undang Ordinan Haiwan 1962 di Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu dan Pelabuhan Kota Kinabalu.
7. Mengendalikan perkhidmatan Kuarantin Haiwan.

PENCAPAIAN

a) Sijil Pergerakan, Sijil Kesihatan dan Sijil Kematian.

- Dalam tahun ini, 174 keping sijil kesihatan, 126 keping sijil pergerakan dan 17 keping sijil kematian dikeluarkan oleh bahagian KAVK. Sijil kesihatan yang terbanyak dikeluarkan ialah pada ternakan unggas (100 keping) dan diikuti dengan Haiwan Kesayangan (39 keping).
- Sebanyak 475 keping sijil kesihatan dan 47 keping sijil pergerakan untuk hasil keluaran ternakan yang berupakan daging, susu, telur, kulit, tanduk dan bulu dalam tahun 1992.

b) Perkhidmatan Kuarantin

Terdapat tiga buah stesen kuarantin di Sabah. Matlamat utama penubuhan stesen kuarantin ini ialah:

- mencegah kemasukan penyakit haiwan dari luar.
- memberi kemudahan kepada perlaksanaan kerja-kerja kuarantin.

Jadual 1. Stesen-Stesen Kuarantin Di Sabah

No.	Stesen Kuarantin	Lokasi	Catatan
1.	Pulau Menggalum	Pulau Menggalum (35km dari K.Kinabalu)	Untuk Ternakan Ruminan
2.	Stesen Kinarut	Kinarut	Haiwan Kecil
3.	Stesen Sebatik	Pulau Sebatik, Tawau	Ternakan Besar

Sumber: Laporan Tahunan Kesihatan Awam dan Kuarantin 1992

Jadual 2. Bilangan Haiwan Dikuarantin 1992.

Jenis Haiwan	Jantan	Betina	Jumlah
Anjing	16	16	32
Kucing	2	1	3
Ayam Sabung	13	4	17
Ayam Bantut	1	1	2
Arnab	1	2	3
Jumlah Besar	33	24	57

Sumber: Laporan Tahunan Kesihatan Awam dan Kuarantin 1992

Dalam tahun 1992, 57 ekor ternakan, iaitu anjing, kucing, ayam sabung, ayam bantut dan arnab telah dikuarantin. 56.14% daripada jumlah ini ialah anjing dan 29.82% ayam sabung.

c) Unit Penguatkuasa (Enforcement Unit)

Sebuah unit penguatkuasa telah ditubuhkan untuk menguatkuasakan undang-undang Ordinan Haiwan 1962 bagi mengawal pergerakan ternakan dan hasil ternakan yang tidak mengikut saluran tertentu. Dalam tahun ini sebanyak 46 ekor haiwan yang termasuk kucing, arnab, ayam sabung dan anjing serta 26 kotak hasil ternakan dan aiskrim telah ditahan di pelabuhan dan lapangan terbang Kota Kinabalu.

Jadual 3. Haiwan Dan Hasil Ternakan Yang Ditahan 1992.

Ternakan/Haiwan/Hasil Ternakan	Jumlah	Unit
Ayam	2	Ekor
Arnab	3	Ekor
Ayam Sabung	26	Ekor
Daging Ayam	4	Kotak
Kepak Ayam	8.5	Kg
Sosaj Ayam	20	Kotak
Aiskrim	1	Kotak
Anjing	9	Ekor
Itik Panggang	4	Ekor
Kucing	2	Ekor
Ham	1	Kotak

Sumber: Laporan Tahunan Kesihatan Awam dan Kuarantin 1992

d) Penyembelihan

Bilangan penyembelihan kerbau dalam tahun ini berkurang sebanyak 13.05% berbanding dengan jumlah penyembelihan kerbau dalam tahun 1991 (3,807). Jumlah penyembelihan lembu tempatan juga menurun sebanyak 19.28% berbanding dengan penyembelihan lembu tempatan 1991 (2,266). Jumlah penyembelihan khinzir juga menurun sebanyak 3.47% berbanding tahun lalu. Penurunan penyembelihan ini berhubung kait dengan peningkatan import daging beku dari luar, disamping penguatkuasa pelarangan penyembelihan kerbau betina.

Jadual 4. Penyata Penyembelihan Ternakan Daerah di Sabah 1992.

Daerah	Kerbau	Lembu		Khinzir	Kambing
		Tempatan	Import		
Tawau	-	137	821	11,103	-
Lahad Datu	11	211	-	3,152	-
Sandakan	1	-	2,791	25,548	-
Kudat	112	105	-	1,091	-
Kota Marudu	77	195	-	753	-
Ranau	103	209	-	724	-
Kota Belud	183	448	-	-	-
Tuaran	208	36	-	1,819	-
Kota Kinabalu	1,274	122	5,109	45,596	13
Penampang	139	-	-	4,771	-
Papar	233	3	-	2,207	-
Beaufort	241	30	-	1,225	-
Membakut	52	1	-	5	-
Sipitang	215	4	-	794	-
Kuala Penyu	62	-	-	-	-
Tenom	194	64	-	1,111	-
Keningau	148	169	872	8,648	-
Tambunan	34	87	-	1,959	-
Menumbok	22	8	-	123	-
Jumlah	3,309	1,829	9,593	110,629	13

Sumber: Laporan Kesihatan Awam dan Kuarantin 1992

e) Penyata Eksport

Jumlah keseluruhan eksport dan eksport semula (re-exports) ternakan dan hasil ternakan ialah RM 8.8 juta. Jumlah ini merangkumi ternakan hidup seperti ayam, itik, haiwan kesayangan dll. yang berjumlah RM 903,980. Hasil ternakan seperti telur, daging khinzir, susu dll. berjumlah lebih kurang RM 7.8 juta ini diikuti dengan hasil sampingan ternakan yang berjumlah RM 72,491. Peningkatan ini adalah disebabkan oleh sumber data pada tahun ini dipetik dari laporan penyata import/eksport Jabatan Perangkaan Malaysia, cawangan Sabah.

Jadual 5. Ringkasan Eksport dan Eksport Semula 1992

Kategori	Sub-category	Unit	Kuantiti	CIF (RM)
Ternakan Hidup	Ayam	ekor	3,840	14,928
	Itik	ekor	19,309	37,028
	Unggas Lain	ekor	1,405	9,324
	Haiwan Kesayangan	ekor	71	35,950
	Haiwan Lain	ekor	5,502	806,750
Hasil Ternakan	Daging Lembu/Kerbau	kg	128,833	877,638
	Daging Bebiri	kg	5,913	48,572
	Daging Khinzir	kg	1,002,046	5,269,897
	Daging Ayam	kg	63,406	349,223
	Daging Unggas Yg Lain - Terproses	kg	18,584	98,980
	Telur	biji	2,157,950	361,611
	Hasil Susu	kg	323,152	800,260
	Lain-lain	kg	12,728	41,215
Hasil Sampingan	Kulit	kg	79,899	70,923
	Bulu Itik	kg	2,000	1,568
				Jumlah 8,823,867

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

f) Import

Dalam tahun ini, keseluruhan import ternakan dan hasil ternakan berjumlah kira-kira RM 109 juta. Lembu merupakan ternakan utama yang diimport iaitu kira-kira RM 13 juta daripada 11,069 ekor lembu yang diimport, 902 ekor adalah untuk dibiak-baka dan 10,167 ekor untuk disembelih. Ayam merupakan ternakan kedua terbanyak diimport. Dalam tahun ini import ayam ialah lebih kurang RM 3.5 juta atau 1,450,223 ekor yang kebanyakannya anak ayam sehari.

Bagi hasil ternakan, import utama ialah hasilan tenusu (dairy products) yang berjumlah kira-kira RM 59 juta diikuti dengan hasil ternakan khinzir RM 9.5 juta, lembu RM 8.7 juta, ayam RM 14.3 juta dan hasil ternakan ayam yang sudah diproses RM 4.9 juta.

Jadual 6. Penyata Import Ternakan Dan Hasil Ternakan.

Kategori	Sub-Kategori	Unit	Kuantiti	CIF (RM)
Ternakan Hidup	Lembu	ekor	11,069	13,746,004
	Kerbau	ekor	24	32,859
	Kambing	ekor	2,700	438,992
	Ayam	ekor	1,450,223	3,465,893
	Telur Ayam Tetas	biji	740,520	607,743
	Itik	ekor	23,450	66,344
	Telur Itik Tetas	biji	142,140	143,158
	Unggas lain	ekor	1,608	37,731
	Kuda	ekor	43	97,527
	Burung	ekor	1,214	7,230
	Haiwan Timangan	ekor	178	54,906
	Haiwan lain	ekor	2,257	6,525
Hasil Ternakan	Daging Lembu	kg	1,380,730	8,776,499
	Daging Bebiri	kg	177,333	1,069,554
	Daging Kambing	kg	4,801	22,704
	Daging Khinzir	kg	2,390,435	9,493,317
	Daging Ayam	kg	1,109,643	4,309,801
	Daging Itik & Angsa	kg	10,789	74,236
	Daging Turki	kg	13,796	82,376
	Daging Unggas yg lain	kg	1,719	13,056
	Daging Unggas yg Terproses	kg	721,450	4,910,192
	Telur	biji	2,763	63,224
	Hasil Susu	kg	9,912,720	58,823,393
	Lain-lain	kg	517,534	2,480,338
Hasil Sampingan	Kulit	kg	60,000	29,827
	Semen	kg	30	23,464
Jumlah			109,321,776	

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Jadual 7. Penyata Import Ternakan Hidup.

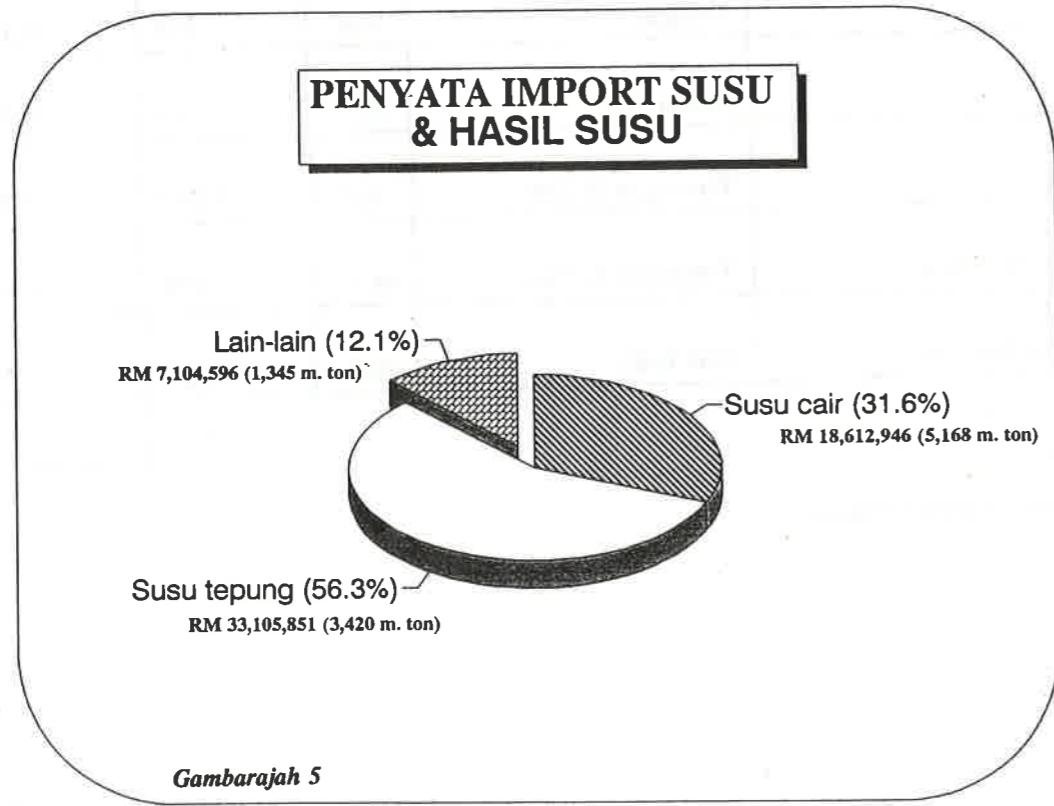
Sub-Kategori	Jenis	Unit	Kuantiti	CIF (RM)
Lembu	Biak-baka	ekor	902	2,390,085
	Sembelih	ekor	10,167	11,355,919
Kerbau	Biak-baka	ekor	24	32,859
	Biak-baka	ekor	2,700	438,992
Ayam	Anak Ayam Sehari	ekor	1,450,223	3,465,893
	Telur Ayam Tetas	biji	740,520	607,743
Itik	Anak Itik Sehari	ekor	23,450	66,344
	Telur Itik Tetas	biji	142,140	143,158
Unggas lain	Anak Unggas Sehari	ekor	1,352	6,033
	Unggas	ekor	256	31,698
Kuda	Sukan	ekor	43	97,527
Burung	Timangan & Zoo	ekor	1,214	7,230
Haiwan Timangan	Timangan & Zoo	ekor	178	54,906
Lain-lain Haiwan	Biak-baka	ekor	2,257	6,525
				18,704,912

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Jadual 8. Penyata Import Hasil Susu.

Type	Subtype	Unit	Quantity	CIF (RM)
Liquid milk	Normal	Kg	670,384	1,564,894
	Condensed,sweetened	Kg	4,482,943	17,018,511
	Skimmed	Kg	14,804	29,541
<i>Subtotal</i>				18,612,946
Milk powder	Infant formula	Kg	7,004	94,174
	Full cream, not sweetened	Kg	88,710	351,730
	Full cream, sweetened	Kg	2,455,511	28,631,232
	Skimmed	Kg	792,687	3,838,538
Milk powder for animal	Skimmed	Kg	76,075	190,177
<i>Subtotal</i>				33,105,851
Butter		Kg	180,358	1,127,726
Ghee		Kg	19,892	145,064
Cheese		Kg	107,907	953,395
Yoghurt		Kg	7,764	70,346
Icecream		Kg	814,777	3,741,720
Cream		Kg	24,714	207,855
Fermented acidified milk/cream		Kg	5,533	51,547
Butterfat		Kg	142,877	764,656
Curd		Kg	62	891
Whey		Kg	20,718	41,396
<i>Subtotal</i>				7,104,596
<i>Total</i>				58,823,393

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

6.0 BAHAGIAN PENYELIDIKAN DAN PERANCANGAN

Bahagian Penyelidikan dan Perancangan adalah salah satu daripada lima bahagian dalam JPHPT. Bahagian ini bertanggungjawab dalam perancangan menyeluruh, termasuk kewangan dan penyelidikan serta perbelanjaan projek-projek pembangunan pengurusan jabatan.

OBJEKTIF

- 1) Menjalankan aktiviti-aktiviti, perancangan dan penilaian mengenai projek pembangunan penternakan yang dibiayai oleh negeri dan persekutuan.
- 2) Menjalankan penyelidikan dan pembangunan ke atas teknologi penternakan yang baru dan moden kearah memperbaiki kecekapan pengeluaran ternakan dan hasil ternakan secara ekonomik untuk kegunaan tempatan dan eksport.
- 3) Menubuhkan satu sistem informasi ternakan yang lengkap merupakan data statistik, dan laporan untuk tujuan rujukan penyelidikan dan perancangan.
- 4) Memberikan khidmat nasihat teknikal dan sokongan pembangunan dalam penggunaan komputer, perpustakaan, pengeluaran dan pengagihan makanan ternakan, benih rumput, baja, bahan kimia untuk kegunaan ladang dan projek.
- 5) Mengembang dan mengimplementasi Projek Padang Ragut.

Daun Malbery Diberi Kepada Arab Dalam
Salah Satu Penyelidikan Yang Sedang Dijalankan

PERUNTUKAN KEWANGAN

Jadual 1. Peruntukan dan Perbelanjaan 1992

Butiran (program)	Aktiviti	Peruntukan Asal	Perbelanjaan Sebenar	Tanggungan	Baki
D28 0200 0001	Pusat Pembibitan Ternakan (<i>Federal</i>)	530,000	516,775	-	13,225
D28 0200 0002	Pusat Pembibitan Ternakan	200,000	197,475	-	1,745
D28 0200 0003	Pusat Penyelidikan Penyakit Ternakan (<i>Federal</i>)	500,000	493,791	5,000	1,209
D28 0200 0004	Pusat Penyelidikan Penyakit Ternakan	170,000	147,743	-	29,324
D28 0200 0005	Stesen Kuaratin (<i>Federal</i>)	540,000	222,677	6,000	311,323
D28 0200 0006	Stesen Kuaratin	200,000	120,755	-	64,941
D28 0200 0007	Stesen Pembibitan Ternakan Sebrang	695,500	677,485	-	29,468
D28 0200 0008	Stesen Pembibitan Ternakan Tawau	381,000	370,476	-	4,354
D28 0200 0009	Kereta-kereta & Perahu-perahu	279,000	275,081	-	3,984
D28 0200 0010	Pembibitan Padang Ragut	156,500	143,812	9,300	33,88
D28 0200 0011	Bangunan-bangunan	480,000	229,042	-	340,423
D28 0200 0012	Projek Pembangunan Ayam	333,000	314,638	-	1,392
D28 0200 0013	Projek Ternakan Pekebun Kecil	369,000	335,860	-	33,977
D28 0200 0014	Pusat Pembibitan & Penyelidikan Kerbau, Telupid (<i>Federal</i>)	600,000	537,360	-	62,640
D28 0200 0015	Penyelidikan Padang Ternakan (<i>Federal</i>)	100,000	83,094	-	16,906
D28 0200 0016	Projek Pembibitan & Pembangunan Padang Ternakan	122,000	120,469	-	12,908
D28 0200 0017	Projek Lembu Tenuku (<i>Federal</i>)	2,700,000	2,697,533	-	2,467
D28 0200 0018	Projek Lembu Tenuku	1,600,000	1,575,301	-	46,107
D28 0200 0019	Pusat Pembibitan Kambing	500,000	484,549	-	12,372
Jumlah		10,456,000	9,543,516	20,300	892,184

(Bersambung)

(Sambungan dari atas)

Butiran (program)	Aktiviti	Peruntukan Asal	Perbelanjaan Sebenar	Tanggungan	Baki
D28 0200 0020	Projek Pembangunan Babi	330,000	216,287	-	113,713
D28 0200 0021	Projek Pembangunan Itik	365,000	274,710	-	90,290
D28 0200 0022	Projek Kerbau Telupid	400,000	393,486	-	6,514
D28 0200 0023	Projek Kemajuan Payau	200,000	199,162	-	838
D28 0200 0024	Pusat Latihan Menternak (<i>Federal</i>)	420,000	213,407	-	206,593
D28 0200 0025	Pusat Latihan Menternak	198,000	189,606	-	8,394
D28 0200 0026	Projek Pembangunan Ekonomi & Epidemiologi Veterinari	60,000	57,377	-	2,623
D28 0200 0027	Skim Bantuan Kerbau	315,000	261,147	-	53,853
D28 0200 0028	Skim Pawah	300,000	279,051	-	20,949
D28 0200 0029	Pengeluaran Maknanan Ternakan	99,000	98,492	-	508
D28 0200 0030	Pusat Menternak Lembut Dara (<i>Federal</i>)	740,000	529,493	-	210,507
D28 0200 0031	Pusat Menternak Lembut Dara	195,000	68,124	-	126,876
D28 0200 0032	Kemudahan Perkhid. Pengembangan Ternakan (<i>Federal</i>)	700,000	535,876	-	164,124
D28 0200 0033	Kemudahan Perkhidmatan Pengembangan Ternakan	140,000	134,864	-	5,136
D28 0200 0034	Projek Pembangunan Arnab (<i>Federal</i>)	183,000	182,619	-	381
D28 0200 0035	Projek Pembangunan Arnab	100,000	97,059	-	2,941
D28 0200 0036	Program Pengeluaran Kambing & Biri-biri (<i>Federal</i>)	780,000	663,558	-	116,442
Jumlah		5,525,000	4,394,318	-	1,130,682
JUMLAH KESELURUHAN		15,981,000	13,937,834	20,300	2,022,866

Sumber: Laporan Peruntukan Kewangan 1992

Sejumlah RM 15,981,000 diperuntukan dalam tahun 1992. Daripada jumlah ini RM 13,937,834 telah dibelanjakan sehingga Disember 1992 dengan jumlah RM 20,300 tanggungan.

6.2 LAPURAN KEMAJUAN PROGRAM PENYELIDIKAN IRPA

Jadual 2. Peruntukan Perbelanjaan dan Kewangan Program Penyelidikan IRPA 1991 - 1992.

Perkara	RM6 (RM)	1991 (RM)	1992 (RM)	Jumlah 1991 & 1992 (RM)
Peruntukan Perbelanjaan	500,000	0.00*	100,000	100,000
Peratus Perbelanjaan		0.00*	80,249	80,249

Sumber: Laporan Peruntukan dan Perbelanjaan Program Penyelidikan IRPA 1991 - 1992

*Tiada peruntukan pada 1991

Terdapat empat buah projek dibawah penyelidikan IRPA yang melibatkan penyelidikan dalam pengeluaran kambing, arnab, kerbau dan rusa seperti berikut:

- a) "Improvement of the breeding Performance of swamp buffalo in Sabah".

Kawasan seluas 60 ekar teiah dikenalpasti untuk menilai prestasi pembiakan kerbau sawah dibawah keadaan pemakanan yang berbeza (dua spp. rumput dan 2 peringkat pembajaan) diladang PPK Telupid. Kawasan berkenaan telah pun dipagar dan ditanam dengan Brachiaria.

Pemilihan 40 ekor kerbau betina sedang dijalankan dan akan dimasukkan kedalam plot pastura berkenaan untuk kajian.

- b) Penyelidikan Ternakan Rusa.

Pemagaran, penanaman rumput dan pembinaan kandang fidlot untuk rusa telahpun siap diunit, Stesen Pembiakan Ternakan Sebrang, Keningau.

Kajian ragutan yang direka untuk menyelidik tumbesaran dan prestasi pembiakan rusa Cervus Unicolor dan Axis-Axis telah dimulakan dalam bulan Oktober 1992. Beberapa ekor rusa juga dimasukkan ke dalam kandang fidlot untuk memerhatikan prestasi tumbesaran dengan dan tanpa "concentrate".

- c) "Integration of goats to coconut farming at the northern part of Sabah".

Kawasan 10 ekar yang dicadangkan untuk plot eksperimentasi diladang Tajau, Kudat telah pun dipagar dan ditanam dengan kelapa mawar dan rumput Hamil spp.

Pusingan "weeding" dan pembajaan telah dijalankan mengikut jadual. Bahan-bahan untuk pembinaan kandang kambing, bekalan air dan peralatan yang penting telah pun dibeli.

- d) "Forage feeding for smallholder rabbit production".

Plot rumput hamil, setaria dan mulberry telah pun dilaksanakan di Pusat Pembiakan Unggas Bantayan, Tuaran.

Satu kawasan stor lebih kurang 24' x 100' telah diubahsuai untuk menjadi tempat percubaan (eksperimentasi) yang kekal.

Percubaan permakanan untuk menilai keupayaan dan tindak balas arnab keatas rumput setaria, mulberry segar dan silage dimulakan dalam bulan Oktober dan dijangka berakhir pada bulan Disember 1992.

Masalah utama yang dihadapi dalam perlaksanaan projek IRPA ini ialah kekurangan pengalaman dalam menjalankan penyelidikan di kalangan pegawai-pegawai JPHPT.

6.3 UNIT PENERANGAN DAN STATISTIK

Unit ini baru ditubuhkan memandangkan perkembangan dewasa ini yang mengutamakan informasi-informasi yang tepat untuk kegunaan perancangan dan penilaian.

OBJEKTIF

- a) Untuk mengelolakan Penyebaran penerangan dua hala.
- b) membuat publisiti mengenai projek-projek sosio-ekonomi dan penerangan am Jabatan kepada masyarakat umum.
- c) Menonjolkan imej Jabatan.

PENCAPAIAN

Dalam tahun ini lapuran bulanan dari semua wilayah/stesen menggunakan format baru, dan untuk pertama kalinya kesemua data dianalisa dengan menggunakan komputer.

6.4 PERKHIDMATAN PERPUSTAKAAN

Perpustakaan merupakan pusat sumber maklumat kepada semua golongan masyarakat. Ia mengumpul berbagai jenis maklumat termasuklah dasar-dasar kerajaan yang perlu kita ketahui. Perkhidmatan perpustakaan yang wujud disetiap Jabatan Kerajaan dikenali sebagai perpustakaan khusus, bagi bidang tertentu dan membina koleksi yang komprehensif dalam bidang berkenaan.

PERANAN dan FUNGSI

- a) Mengumpul dan menyimpan berbagai maklumat yang diperlukan oleh setiap kakitangan Jabatan.
- b) Menyediakan perkhidmatan pinjaman buku teks dan juga menyediakan perkhidmatan rujukan.
- c) Mewujudkan mini perpustakaan disetiap pejabat wilayah serta mencari dan menambahkan lagi koleksi buku yang sesuai.

Jadual 1. Koleksi Buku 1990 - 1992.

Tahun	Perpustakaan Cawangan Pejabat Wilayah Haiwan										
	Kepayan	PLMB	HQ	Keningau	Sandakan	Tawau	Kudat	Kota Belud	Beaufort	Ranau	Papar
1990	932	289	359								
1991	999	329	424	* masih dalam tahap penyelidikan dan perancangan							
1992	1070	483	460								

Sumber: Laporan Tahunan Perkhidmatan Perpustakaan 1992

Jadual 2. Jumlah Peminjam Buku 1990 - 1992.

Tahun	Perpustakaan Cawangan Pejabat Wilayah Haiwan										
	Kepayan	PLMB	HQ	Keningau	Sandakan	Tawau	Kudat	Kota Belud	Beaufort	Ranau	Papar
1990	45	50	17								
1991	139	170	14	* masih dalam tahap penyelidikan dan perancangan							
1992	103	161	13								

Sumber: Laporan Perkhidmatan Perpustakaan 1992

PENCAPAIAN

Koleksi Buku

Koleksi buku yang ditekankan disini ialah seksyen perkhidmatan pinjaman (buku teks). Terdapat peringkatan di setiap perpustakaan Jabatan. Perpustakaan Kepayan dapat menambahkan koleksi buku teks sebanyak 0.07% (71 naskah), PLMB 0.47% (154 naskah) dan Ibu Pejabat pula berjaya mempertingkatkan koleksinya sebanyak 0.08% (36 naskah). Walaupun demikian didapati juga pertambahan koleksi buku teks Kepayan dan Ibu Pejabat jauh berbeza berbanding dengan PLMB. Ini adalah kerana faktor-faktor berikut:

- Kekurangan -Perpustakaan Kepayan lebih menumpukan pembangunan infrastruktur perpustakaan serta proses penjilidan buku dan Jurnal. Walaubagaimana pun sedikit sebanyak buku telah dibeli untuk menambahkan koleksi buku perpustakaan.
- Pertambahan -Terdapat buku-buku yang berkaitan dengan Jabatan ini yang diperolehi dari DBP (Dewan Bahasa dan Pustaka) dengan harga yang murah serta mudah didapati.

Buku-buku rujukan juga diperbanyakkan untuk menambahkan koleksi perpustakaan dan rujukan dalam bilik perpustakaan.

Bilangan Pinjaman Buku

Berdasarkan kepada jadual 2, didapati bahawa perpustakaan Kepayan mengalami kekurangan pinjaman buku sebanyak 0.26% (36 naskah), PLMB 0.05% (9 naskah) sementara Ibu Pejabat berkurang sebanyak 0.07% (1 naskah) berbanding dengan tahun sebelumnya. Berlakunya kekurangan ini adalah disebabkan oleh beberapa faktor, iaitu:

- Kekurangan buku-buku yang "up to date" dan sudah dirujuk.

- Kebanyakan buku-buku dipinjam terlalu lama menyebabkan tidak ada peluang bagi peminjam yang lain.
- Wujud perkhidmatan perpustakaan di setiap wilayah, dengan ini pinjaman tidak tertumpu kepada satu perpustakaan sahaja.

6.5 KILANG MAKANAN JPHPT

Kilang makanan JPHPT dibina dalam tahun 1963 atas bantuan "Colombo Plan" yang membekalkan peralatan mesin. Kilang ini dibina oleh kerajaan Malaysia di Kepayan dalam tahun 1963. Peralatan mesin untuk memproses makanan haiwan dibekal/dibiayai oleh Projek Colombo. Kilang makanan ini berupaya mengeluarkan satu ton makanan ternakan ayam dan khinzir. Tetapi dewasa ini pengeluaran makanan telah dipelbagaikan mengikut keperluan semasa ladang-ladang Jabatan.

OBJEKTIF

- Menghasilkan dan mengagihkan makanan ternakan yang berkualiti pada tahap harga yang rendah kepada ladang ternakan dan projek JPHPT diseluruh negeri.
- Menjalankan aktiviti penyelidikan dan pembangunan dalam pemprosesan makanan ternakan.
- Menyediakan kemudahan latihan dan pengembangan dalam bidang makanan ternakan dan teknologi pemprosesan.

Pemprosesan Makanan Ternakan

Pengeluaran Makanan Kilang Makanan JPHPT 1985 - 1992.

Jenis Makanan	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Beef Cattle	596	985	1,330	3,135	5,993	4,696	2,970	6,238
Dairy Cattle	4,892	4,263	4,243	3,458	4,407	4,525	4,726	4,946
Cattle Starter	-	-	703	749	584	324	289	420
Goat Supplement	1,610	1,849	2,328	3,166	3,439	3,303	3,019	3,322
Dairy Goat	416	385	375	357	304	191	131	22
Sheep Supplement	-	-	-	-	-	-	-	43
Duck Starter	704	318	614	414	813	1009	589	386
Duck Grower	262	183	168	106	363	90	22	22
Duck Breeder	3,980	5,651	4,309	2,855	3,539	3,944	4,235	3,838
Duck Layer	1,467	887	1,066	1,271	1,603	1,980	1,029	710
Turkey Starter	-	36	29	-	-	-	-	-
Turkey Grower	-	148	77	-	27	26	-	-
Turkey Finisher	-	41	24	-	-	-	-	-
Turkey Breeder	577	385	279	24	207	237	214	172
Geese Grower	-	-	-	-	151	302	437	432
Geese Breeder	203	167	111	24	433	632	650	468
Rabbit Grower	-	-	-	-	38	96	408	728
Rabbit Breeder	-	-	-	178	179	289	654	979
Quail Breeder	-	-	-	-	-	-	-	21
Experiment Feed	-	-	2	-	-	-	19	-
Duck Experiment Feed	-	-	-	-	48	26	-	-
Jumlah	14,707	15,298	15,658	15,737	22,128	21,670	19,392	22,747

Sumber: Laporan Tahunan Kilang Makanan JPHPT 1992

Makanan ternakan lembu pedaging, lembu tenusu, kambing dan itik pembiaik merupakan komponen makanan ternakan utama yang dihasilkan di kilang makanan JPHPT.

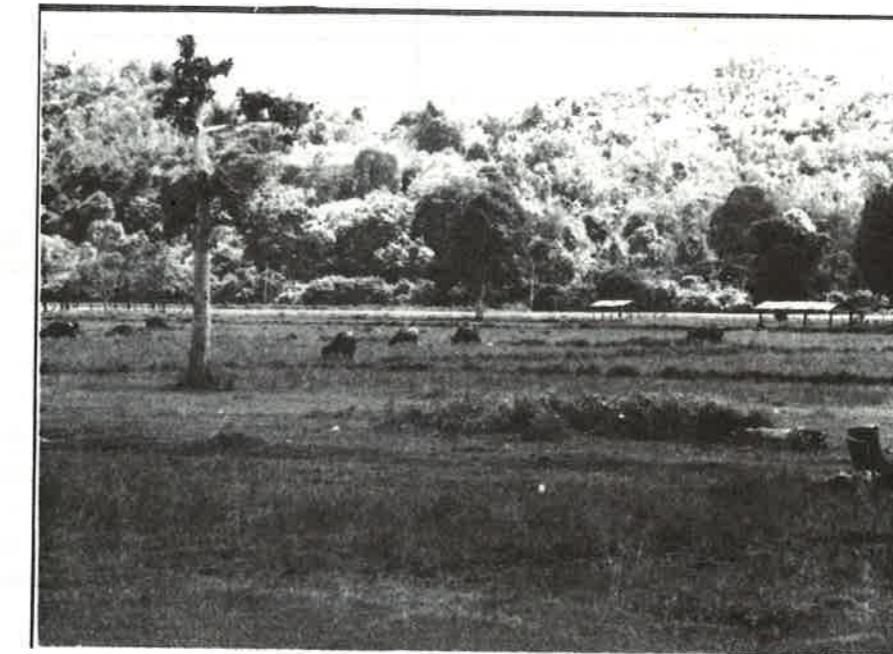
Kesemua makanan yang dikeluarkan dalam bentuk pellet dan kualitinya setanding dengan makanan keluaran kilang makanan swasta. Harganya 10 - 25% lebih rendah berbanding dengan harga makanan keluaran kilang swasta.

6.6 PROJEK PEMBAIKAN PADANG RAGUT

Padang ragut adalah kawasan padang rumput dalam tanah simpanan yang dikhaskan oleh kerajaan untuk digunakan oleh penternak kampung terlibat, sebagai tempat pelepasan dan ragutan kerbau, lembu dan kambing. Terdapat 218 padang ragut yang meliputi jumlah kluasan sebanyak 86,819.16 ekar. Setiap padang ragut ini mempunyai kluasan, topografi, tumbuhan dan kedudukan yang berbeza.

OBJEKTIF

- a) Membangun dan memperbaiki padang ragut supaya lebih produktif.
- b) Menyediakan padang ragut untuk penternak kampung sebagai tempat pelepasan dan ragutan terutama sekali dimusim penanaman padi dua kali setahun.
- c) Memperbanyak sumber makanan ternakan yang bermutu tinggi dalam bentuk foraj, melalui penanaman rumput dikawasan padang ragut.
- d) Untuk meningkatkan daya pengeluaran ternakan dan mengembangkan industri ternakan pada amnya.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Taburan Padang Ragut mengikut daerah di Sabah

Daerah	Jumlah	Keluasan (ekar)
Beaufort	9	3,959
Keningau	27	4,144
Kota Belud	15	4,211
Kota Kinabalu	10	1,631
Kota Marudu	2	1,378
Kuala Penyu	4	8,186
Kudat	1	225
Labuk/Sugut	1	285
Papar	14	5,850
Penampang	2	347
Pitas	20	6,496
Ranau	39	25,355
Sipitang	3	3,295
Tambunan	43	18,697
Tenom	15	1,728
Tuaran	13	1,029
Jumlah	218	86,815

Sumber: Laporan Tahunan Projek Pembangunan Padang Ragut 1992

PRESTASI PROJEK

Sebanyak RM800,000 telah diperuntukan bagi Projek Pembangunan Padang Ragut dalam Rancangan Malaysia Ke 6 (1991-1992). Dalam tahun 1991 sebanyak 30 Padang Ragut telah diberi bantuan untuk pembangunan dengan jumlah perbelanjaan sebanyak RM120,447 yang tidak termasuk perbelanjaan membeli sebuah 'traktor' dan 'slasher'. Peruntukan tahun 1991 ialah RM200,000 yang bermakna pencapaian kewangan bagi tahun 1991 tanpa mengira perbelanjaan membeli 'traktor' dan 'slasher' ialah 60%.

Dalam tahun ini, 9 Padang Ragut baru diberikan bantuan sementara 17 buah lagi adalah sambungan projek tahun 1991 yang kesemuanya berjumlah 26 Padang Ragut. Jumlah perbelanjaan bagi tahun 1992 ialah RM99,891 tanpa mengira nilai tiang bilian dan dawai duri yang masih dalam simpanan. Dengan peruntukan sebanyak RM156,000 pencapaian kewangan bagi tahun 1992 ialah 64%.

Jadual 2. Ringkasan Bantuan Projek Pembangunan Padang Ragut mengikut wilayah bagi tahun 1991-1992.

Wil.	Bil. padang ragut	Jenis Bantuan Yang Diberikan							
		Membersih hutan	Membina pagar	Tiang billian	Dawai duri	Paku	Kandang	Bekas/ tempat makan	Kos (RM)
1991									
Kepayan	4	60	133	1370	60	20	0	0	24,912
Keningau	19	100	545	4300	251	40	1	0	58,308
K.Belud	4	65	0	1200	40	0	1	0	18,018
Beaufort	3	30	100	900	30	0	1	1	19,209
Jumlah	30	255	778	7,770	381	60	3	1	120,447
Peruntukan *									
200,000									
% pencapaian **									
60%									
1992									
Kepayan	3	30	50	1600	20	60	0	0	14,018
Keningau	11	36	195	3000	46	240	1	0	25,084
K.Belud	9	135	450	2100	80	480	0	0	48,395
Beaufort	3	30	50	0	20	120	1	1	12,394
Jumlah	26	231	745	6,700	166	900	2	1	99,891
Peruntukan *									
156,000									
% pencapaian ***									
64%									
Jumlah bantuan 1991 & 1992									
220,338									
Jumlah peruntukan 1991 & 1992									
356,000									
% pencapaian									
62%									

Sumber: Laporan Tahunan Projek Pembangunan Padang Ragut 1992

* Peruntukan "MAF" 1991 & 1992

** Tidak termasuk harga satu unit traktor dan "slasher"

*** Tidak termasuk stok billian dan dawai yang belum diedarkan.

7.0 BAHAGIAN PENGEMBANGAN DAN LATIHAN

Latihan dan aktiviti pengembangan amat penting sebagai media utama untuk memindahkan teknologi dan ilmu yang berguna demi untuk mempertingkatkan produktiviti dan mutu kerja. Di awal tahun 1960an tidak terdapat latihan formal dan sistematis dijalankan dalam sektor penternakan. Menyedari akan hakikat ini Pusat Latihan Menternak Bantayan dan Unit Pengembangan Khas telah ditubuhkan dalam tahun 1990.

7.1 PUSAT LATIHAN MENTERNAK BANTAYAN

PLMB telah siap untuk dipakai pada tahun 1989 dan dirasmikan pembukaannya oleh YB.Timbalan Ketua Menteri yang merangkap Menteri pertanian dan Perikanan Sabah. Objektif utama PLMB ini ialah:

- Melatih penternak dan orang yang berminat dalam industri penternakan untuk memperolehi pengetahuan dan teknik-teknik penternakan yang moden.
- Mengadakan kursus-kursus bagi kakitangan dalam perkhidmatan jabatan ini dan dari jabatan-jabatan, agensi-agensi serta badan berkanun yang lain bagi mempertingkatkan kemahiran dan pengetahuan dalam tugas pengembangan penternakan dan kegiatan-kegiatan pembangunan.

Latihan Amali Sedang Dijalankan Oleh Peserta Kursus Di Salah Sebuah Ladang Jabatan

PENCAPAIAN

Jadual 1. Jumlah peserta kursus di Pusat Latihan Menternak. 1992

NAMA KURSUS	BILANGAN			
	KAKITANGAN	PENTERNAK	LAIN-LAIN	JUMLAH
Perubatan Klinikal Veterinar	21	-	-	21
Pengembangan	18	-	-	18
Penjaga Ternakan	17	-	-	17
Pembantu Haiwan	14	-	-	14
Peternakan Kambing (Skim Pawah)	-	142	-	142
Pengurusan Ternakan Asas	-	26	-	26
Ternakan Ayam	-	16	2* + 4~	22
Ternakan Kambing	-	19	1*	20
Ternakan Arnab (Skim Pawah)	-	12	-	12
Lembu Tenusu Asas	-	112	-	112
Ternakan Kerbau (Skim Bantuan)	-	50	-	50
Lembu Pedaging (Skim Subsidi)	-	53	-	53
Ternakan Ayam Asas	-	-	12*	12
Ternakan Arnab	-	-	11*	11
Ternakan Ayam	-	-	24*	24
Ternakan Arnab	-	-	20**	20
Ternakan Kambing	-	-	8*	8
Jumlah	70	430	82	582

Sumber: Bahagian Pengembangan dan Latihan

* Peserta-peserta dari Angkatan Tentera Malaysia

** Peserta-peserta dari Pusat Pembangunan Insan, Yayasan Sabah.

~ Peserta-peserta dari SAFODA

Dalam tahun 1992, 17 kursus telah dilaksanakan oleh PLMB. Kursus yang dilaksanakan ini telah berjaya menarik penyertaan 582 peserta yang terdiri daripada 70 orang (12.03%) kakitangan JPHPT, 430 orang (73.88%) penternak dan 82 orang (14.09%) daripada Anggota Angkatan Tentera, SAFODA dan Pusat Pembangunan Insan Yayasan Sabah.

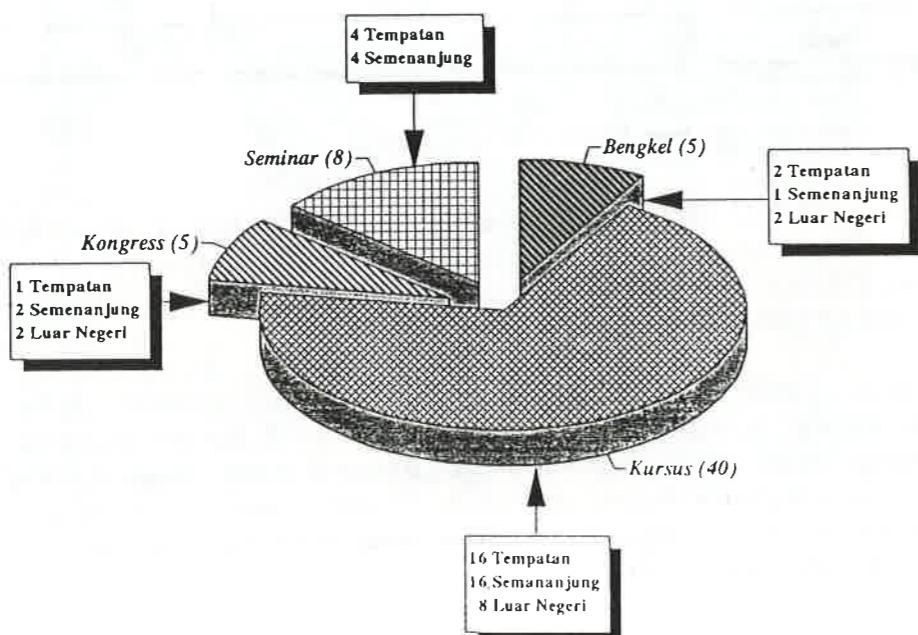
Dalam tahun ini seramai 58 orang pegawai telah diberi peluang menyertai bengkel, ceramah, kursus, kongress, seminar, taklimat dan lawatan sambil belajar dalam dan luar negeri (lampiran 1). Walau bagaimanapun jumlah ini berkurangan berbanding dengan 66 orang pegawai dalam tahun 1991. Tujuan utama jabatan menghantar pegawai-pegawai menghadiri kursus, seminar, bangkel, dll ialah untuk memberi peluang kepada pegawai berkenaan untuk menimba ilmu yang kemudiannya dimanfaatkan apabila kembali ke Sabah.

Jadual 2. Penyertaan Bengkel, Persidangan, Seminar dll. 1992

PERKARA	TAHUN	
	1991	1992
Bengkel Tempatan	6	2
Bengkel Semenanjung Malaysia	1	1
Bengkel Luar Negeri	2	2
Kursus Tempatan	12	16
Kursus Semenanjung Malaysia	19	16
Kursus Luar Negeri	8	8
Kongress Tempatan	-	1
Kongress Semenanjung Malaysia	1	2
Kongress Luar Negeri	-	2
Persidangan	1	-
Seminar Tempatan	-	4
Seminar Semenanjung Malaysia	11	4
Seminar Luar Negeri	4	-
Lawatan Sambil Belajar	1	-
Jumlah	66	58

Sumber: Bahagian Pengembangan dan Latihan

PENYERTAAN BENGKEL,KURSUS,DLL.1992

Gambarajah 6

7.2 UNIT PENGEMBANGAN

Unit Pengembangan Khas telah diwujudkan pada bulan September 1990. Dengan wujudnya UPK, kegiatan pengembangan dapat diselaraskan di semua peringkat wilayah. Objektif penubuhan UPK ini ialah:

- a) Menjalin perhubungan yang lebih erat di antara pengeluar ternakan (primary livestock producer) dengan Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak.
- b) Memberi khidmat nasihat teknikal dan kemudahan infrastruktur yang berpatutan dengan tujuan meningkatkan pengeluaran makanan, peluang pekerjaan dan pendapatan.
- c) Menubuhkan dan menyediakan satu sistem maklumat bagi kegunaan analisa ekonomi dan pemasaran hasil dan hasil hiliran.

PENCAPAIAN

Jadual 1. Sessi Ceramah dan Dialog 1992

DAERAH/DAERAH KECIL	KAMPUNG	BILANGAN PESERTA
Inanam	Babagon Toki	18
Kawang	Kepimpinan	25
Kinarut	Mook	24
Kiulu	Bungalio	21
	Iogub	23
	Tombongan	40
Menggatal	Banbangan Baru	29
	Kaliangau	25
	Raganan	23
	Tombongan	15
Papar	Bolotikan	10
	Kogokpon	21
	Marahang	32
	Mook	27
	Tanaki	19
Tambunan	Rompon	36
Telipok	Kayu Madang	23
	Maruah	17
	Sinambatang	15
Tenghilan	Suromboton	35
Jumlah		478

Sebanyak dua puluh buah kampung telah dilawati oleh UPK dalam tahun 1992. Dua puluh buah kampung ini adalah termasuk dalam sembilan buah daerah iaitu Menggatal, Papar, Inanam, Telipok, Kinarut, Tambunan, Kiulu, Kawang dan Tenghilan. Sesi ceramah ini telah berjaya menarik 478 orang peserta yang terdiri daripada orang kampung yang terlibat.

PENCETAKAN

Jadual 1. Pencetakan Risalah 1992

Jenis Cetakan	Bilangan
Lapurian Bulanan	1,300 keping
Lapurian Tahunan	591 naskah
Panduan Menternak	1,4100 naskah
Borang Banci Ternakan	3,001 keping
Risalah	815 naskah
Bengkel Pembantu Veterinar	300 naskah
Skim Bantuan Ternakan	1,834 naskah
Nota Syarahan	6,920 keping
Sijil Pergerakan Ternakan	1050 keping
Kad Rekod	390 naskah
Buku Rekod	1000 naskah
Memo	500 naskah
Letter Head	142 naskah
Penyakit Ternakan	20590 keping
Kertas Kerja/Proceeding	945 naskah
Surat-surat	1150 keping
Borang-borang	37056 keping
Lain-lain	6651 keping

Sumber: Bahagian Pengembangan dan Latihan

8.0 BAHAGIAN PENTADBIRAN

Bahagian ini dibawah jagaan Penolong Pegawai Tadbir dan mengendalikan hal-hal seperti berikut:

- a) Hal ehwal kakitangan.
- b) Perlantikan.
- c) Skim-skim perkhidmatan.
- d) Pengurusan pencegahan dan gaji.
- e) Pengeluaran surat-surat pekeliling pejabat.
- f) Urusan surat-menyurat, penerimaan dan pengiriman.
- g) Waran-waran perjalanan dan tempahan hotel.
- h) Kenderaan, pergerakan dan pemberitaan (Lampiran II).
- i) Perkara-perkara am pentadbiran.

PELANTIKAN

Seramai 27 orang kakitangan dan pegawai dalam kumpulan pengurusan dan sokongan dilantik dalam jawatan baru (jadual 1) manakala 14 orang mendapat pelantikan ke jawatan tetap (jadual 2).

Jadual 1. Senarai Pelantikan Kakitangan 1992.

No.	Nama Pegawai	Jawatan
1.	En. Jobit Sulangi	Pembantu Veterinar (kontrek)
2.	En. Khong Kwai Weng	Pegawai Penyelidik (kontrek)
3.	En. Bakri Kulalu	Pembantu Veterinar (kontrek)
4.	Cik Melanie Yette Dennis	Pembantu Veterinar (kontrek)
5.	En. Johnny Engkias	Penolong Pegawai Veterinar (kontrek)
6.	En. Alias Ahmat	Penolong Pegawai Veterinar (kontrek)
7.	Cik Einah Daut	Pembantu Tadbir (sementara)
8.	En. Abu Bakar Gani	Penolong Pegawai Veterinar (tetap)
9.	En. Joimis Gulis @ James Anthony	Mekanik/Tukang Kimpal (percubaan)
10.	Cik Dayang Norhafizah Latif	Pembantu Am Rendah (sementara)
11.	Cik Arbiah Mohd. Ishak	Pembantu Am Rendah (sementara)
12.	Cik Kaw Shau Fun	Penyelenggaran Stor Rendah (percubaan)
13.	En. A.D. Tahir	Pekerja Am Rendah (tetap)
14.	En. Mohd. Syahim @ Saim Paluh	Drebar/Mekanik (percubaan)
15.	En. Jaimin Pinah	Drebar/Mekanik (percubaan)
16.	En. Abdul Razak Abd. Rashid	Drebar/Mekanik (Tetap)
17.	En. Cyril Untagang	Drebar/Mekanik (percubaan)
18.	En. Sait Nassim	Pekerja Rendah Awam (sementara)
19.	Cik Sarlinah Raga	Pekerja Rendah Awam (Percubaan)
20.	En. Wangsa Sihap	Pekerja Rendah Awam (Percubaan)
21.	En. Samuil Diun	Pekerja Rendah Awam (Percubaan)
22.	En. Abdullah A. Rahman	Pembantu Am Rendah (sementara)
23.	En. Arkin Hj. Garai	Penolong Pegawai Veterinar (kontrek)
24.	Dr. Christina Takom	Penolong Pegawai Veterinar (kontrek)
25.	En. Khadirun Taib	Jaga (percubaan)
26.	En. Yabin Miran	Pekerja Rendah Awam (Percubaan)
27.	En. Bendari Tarih	Jaga (percubaan)

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Jadual 2. Perlantikan Ke Jawatan Tetap.

No.	Nama Pegawai	Jawatan
1.	En. Shahzinan Mohd. Noor	Penolong Pegawai Veterinar
2.	En. Wangsa Sihap	Pekerja Rendah Awam
3.	En. Tinsin Petek	Pekerja Rendah Awam
4.	EN. Jonal Magasun	Pemandu Kenderaan Bermotor
5.	En. Joseph Botilu	Pemandu Kenderaan Bermotor
6.	En. Pius Epun	Pekerja Rendah Awam
7.	En. Mohd. Kadirun Bin Taib	Jaga
8.	Dr. Christina Takom	Penolong Pegawai Veterinar
9.	En. Raffin Harun	Pekerja Rendah Awam
10.	En. Muhamdi Sumar	Pembantu Haiwan Rendah
11.	Asnih Latif	Pekerja Rendah Awam
12.	En. Mohamad Omang	Pemandu Kenderaan Bermotor
13.	En. Lomok Omar	Pemandu Kenderaan Bermotor
14.	En. Yusof Mohd. Noor	Pemandu Kenderaan Bermotor

Sumber: Lapuran Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Tempoh percubaan telah diberi pelanjutan kepada 12 orang pegawai sepanjang tahun 1992 (jadual 3) dan 7 orang mendapat pertukaran jawatan yang lebih tinggi (jadual 4). Bagi pengesahan jawatan seramai 63 orang telah disahkan dalam jawatan (jadual 5), manakala 50 pegawai telah diletakkan dalam perkhidmatan berpencen (jadual 6).

Jadual 3. Lanjutan Tempoh Percubaan 1992.

No.	Nama Pegawai	Gred
1.	En. Robert Paulis	C
2.	En. Jaffar Tabun	D
3.	En. Yulip Empin	B
4.	Dr. Maria Kissey	B
5.	En. Mohamad Abdul Rahim	C
6.	Dr. Ronald Fung	A
7.	En. Juraimi Adam	C
8.	En. Alijih Lajini @ Gilbert	D
9.	Cik Teo How Ching	C
10.	Drs. Vitalis Piusai	B
11.	En. Abd. Razak Pg. Ibrahim	D
12.	Cik Suzy Jonis	C

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Jadual 4. Pengesahan Jawatan 1992.

Nama Pegawai	Gred	Nama Pegawai	Gred
En. Noin Tunong	C	Pn. Normah Mohd. Ansit	C
Pn. Saniah Ahmad	D	Pn. Roslinah Gubal	C
En. Mejar Biok	D	En. Mohd. Salleh Bakar	C
En. Alfred Vincent Kuat	D	En. Jumat Abdullah	D
En. Bakri Kulalu	C	Pn. Jamiah Jalindan	D
En. Berni Mislan	D	En. Dius Kuntabai	D
En. Solomen Sambang	C	Dr. Normah Yusop	B
En. Jasni Suil	D	En. Gantino Gantiman	D
En. Jalia Ghafar	D	En. Ag. Adam Ag. Besar	D
En. Robin Kar	D	Cik Faridah Abdullah	D
En. Terrance Bestan	D	En. Walter Mosiun	D
En. Mohd Kassim Adok	D	En. Kahar Jaman	D
En. Lidi Mali	D	En. Ishak Suwono	D
Cik Tina Basil	D	En. Malai Rajit Kadir	D
En. Jaihon Sadiwal	C	En. Sadon Hamalol	C
Cik Rafeah Omar	D	En. Ghazali Nordin	C
En. Daemond Dominic	D	Cik Attilah Jamrah	C
En. Taip Sidum	D	En. Galadius Gungok	C
Pn. Roslind Sua	C	En. Hasbert Asbath	D
Pn. Stephanie Alex Lee	C	En. Abd. Wahap Mulkiaman	C
En. Maidin Timok	C	Pn. Dayang Lapuan Omar	D
En. Mahmud Kursus	C	Pn. Dominica Chong Tet Shoong	C
En. Boniface Godfrey	D	En. Mursyidi Hj. Md. Noor	C
Pn. Jenny Pheng	C	En. Jedegar Sambudian	C
Pn. Lily Foo	C	Pn. Mary Vun Nyuk Hieng	C
Pn. Salmah Aston	C	Pn. Norsa Loli	C
Dr. Azid Kabul	B	En. Tassim Tahir	C
En. Gonggorod Taraan	D	En. Pungut Abd. Rashid	B
En. Patrick Joseph	D	En. Yulip Empin	B
En. Patrick Anang		En. Abdullah Salleh	B
Pn. Teresa Tan Hui Hoon	C	Pn. Rabiam Empin	C
En. Burhanudin Hj. Ariffin	C		

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Jadual 5. Perkhidmatan Berpencen 1992.

Nama Pegawai	Gred	Nama Pegawai	Gred
Cik Han Ai Seng	D	En. Lamin Asing	D
En. Sadon Hamalol	C	En. Pabuang Dena	D
Pn. Rita Mojilis	D	En. Abdul Alip Ekul	D
En. Euginee Lapos	D	En. Mahmudin Ahad	D
Pn. Norha Pg. Ag. Besar	D	En. Victorinus Rumaldus	D
En. Nicholas Runtong	D	Pn. Rabiam Empin	C
Pn. Aisah Mail	D	En. Petrus Yong	A
En. Mat Jaidin Md. Yassin	C	En. Corindius Anthony	D
En. Abd. Latif Ludin	C	En. Jonie Yahya	C
En. Mejar Biok	D	En. Cosmas Muji	D
En. Kambang Bakar	D	En. Rusli Nuin	C
En. Semad Salon	D	Dr. Ronald Fung	A
En. Tiasin Sambadi	D	En. Alfred Vincent Kuat	D
Cik Attilah Hj. Jamrah	C	En. Frankie Tahanji	C
Pn. Dayang Rosimah Abai	D	Pn. Chin Pit Tshin	C
En. Daud Yusof	C	En. Jamaun Angkap	C
Pn. Jamiah Jalindan	D	En. Md. Dalin Ladis	D
En. Roslan Jamarin	D	Pn. Hamidah Abd. Hamid	D
En. Jainis Gumbok	D	En. Amar Hj. Idris	D
En. Jumaat Abdullah	D	En. Idris Asik	D
En. Madsah Laudin	C	En. Melson Omar	D
En. Okium Iman	D	En. Asan Baginda	D
Cik Suzy Jonis	C	En. Md. Yunus Alindal	C
En. Md. Kassim Adok	D	En. Jiliwin Powin	D
En. Thomas Sugara	C	En. Edris Hj. Patra	C

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Jadual 6. Senarai Pegawai Yang Dilantik Memangku Jawatan Yang Lebih Tinggi.

Nama Pegawai	Gred	Nama Pegawai	Gred
En. Ibrahim Mokhtar	A	En. Chang Thien Foh	B
En. Awang Sahak Awang Salleh	A	En. Epun Lima	C
En. Daniel Chin Tung Foh	A	En. Nicholas Yee Su Ming	C
En. Chew Cheong Tai	A	En. Hanjan Samit	C
En. Petrus L. Yong	A	En. Pungut Abd. Rashid	B
Dr. Baitun Pisingan	A	En. Rashid Salleh	C
Dr. Michael Lee	A	En. Jafred Tudok	B
Cik Wong Yit Siam	C	En. Clement Lajaun	C
Ir. Samto Sullah	B	En. Kia Kong Chen	C
Drs. Vitalis Piusai	B	En. Richard Madani	C
Dr. Maria Kissey	B	Ir. Mutarin Damshik	B
En. Jerome Lucas Daim	B	En. Stephen Kimsin	B
Dr. Azid Kabul	B	Pn. Angela Chung	D
En Anthony Chang	B	Pn. Salmah Hj. Sidek	B
En Anthony Danggok	B	Ir. Harun Abas	B

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Dalam Tahun 1992 seramai 8 pegawai dinaikkan pangkat, 43 pegawai dinaikkan pangkat secara lantikan, 34 pegawai dilantik memangku jawatan yang lebih tinggi dan 7 orang menanggung kerja.

Jadual 7. Kenaikan Pangkat Secara Lantikan.

Nama Pegawai	Gred	Nama Pegawai	Gred
En. Sabli Budrah	C	Pn. Mary Vun	C
Pn. Teresa Tan	C	En. Maidin Timok	C
En. Tassim Tahir	C	En. Japilin Lajim	C
Pn. Susan Chung	C	En. Gagarin Nelson @ Ghazali Nordin	C
Pn. Stephanie Alex Lee	C	Pn. Lily Foo	C
Pn. Salmah Aston	C	En. Claudius Jikly Monjohi	C
Pn. Roslinah Gubal	C	Pn. Dominica Chong	C
Pn. Jenny Pheng	C	En. Burhanudin Arifin	C
Pn. Roslind Sua	C	Pn. Betty Tan	C
Pn. Norsiah Shah Latif	C	Cik Atillah Jamrah	C
Pn. Norsa Loli	C	Pn. Antah Aling	C
Pn. Normah Ansit	C	Pn. Aminah Osman	C
Pn. Napiah Busnar	C	En. Abdul Wahab Mulkiaman	C
Pn. Nailin Gidil	C	En. Sadon Syed Hamalol	C
En. Mursyidi Hj. Md. Nor	C	En. Galadius Gungok	C
En. Mahmud Ag. Kurus	C	Pn. Rabiam Empin	C
En. Jedger Sambudian	C	Pn. Mahani Jawi	C

Jadual 8. Pertukaran Jawatan 1992.

No.	Nama Pegawai	Gred
1.	En. Abdul Lakim Kapar	D
2.	En. Mujap Maidin	D
3.	En. Guako Paulus Binador	C
4.	En. Muhaidi Suamir	D
5.	En. Asik Emor	C
6.	En. Majid Manaf	C
7.	En. Bendari Tarik	D

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat

Jadual 9. Senarai Pertukaran Kakitangan 1992.

Nama Pegawai	Pertukaran	
	Dari	Ke
En. Mylon Anggang	Sebrang	Tambunan
Pn. Henrica Jinin	Sebrang	Tuaran
En. Jeffrey Yusof	Tambunan	Sebrang
En. David Ng	Sandakan	K. Kinabalu
Pn. Chin Pit Tshin	Sandakan	K. Kinabalu
En. Romeo Cardova	Bt.16. Tawau	Sandakan
En. Dalamas Bilang	P.Mangalun	Kinarut
En. Linus Lojinga	Sandakan	K.Kinabatangan
En. Bakri Kulalu	Sandakan	Bt.16. Tawau
En. Jalian Usit	Keningau	P.Mangalun
En. Jobit Sulangi	Kanibongan	Banggi
En. Saikau Adau	Banggi	Kanibongan
En. Md. Johari Syarif Idong	Malubang	Bt.4. Kudat
En. Sidek Gantang	Bt.4. Kudat	Malubang
En. Md. Tassim Abdul	Kudat	Malubang
En. Md. Kassim Adok	Malubang	Kudat
Pn. Helen George	Bt.16. Tawau	Sandakan
En. Mokhtar Hassan	K.Belud	Tuaran
Helen Yong Kee Fui	Papar	Jab. Keretapi
Pn. Hanna Porodong	Kiansam	Jab. Pertanian
En. Salleh Bakar	Tuaran	K.Belud
En. Robert Paulis	I.H Kluang	Tawau
Drs. Vitalis Piusai	ADRC	PLMB
En. Jaihon Sadiwal	I.H Kluang	Bongawan
En. Jackson Kelau	I.H Kluang	Sandakan
En. Razali Rasak	I.H Kluang	Kudat
En. Steven Gusi	P.P.U Bantayan	PLMB
En. Michael Antakim	Tenor	Kemabong
En. Vincent Kuat	Keningau	Bongawan
En. Zaidun Md. Noor	Bongawan	K. Marudu

En. Jani Musi	Bongawan	Kinarut
En. Pungut Abd. Rashid	T. Menggaris	K. Belud
En. Shahzinan Md. Noor	Bt.16. Tawau	T. Menggaris
Dr. Michael Lee	Sandakan	ADRC
Dr. Peter Lee	Keningau	Sandakan
Dr. Mechor Juinis	ADRC	Keningau
En. Len Fen Thau	Kudat	Papar
En. Alfred Baringtang	Papar	Kudat
En. Abd. Kadir Umar	Membakut	Bt.16. Tawau
En. Kain Sambadi	K.Belud	Bt.16. Tawau
Dr. Saikim Gimbang	Ranau	Kepayan
Dr. Suhaili Lusin	Sandakan	Ranau
En. Robin Martin	K.Belud	Bantayan
En. Ag Saat Ag. Salleh	K.Kinabalu	Papar
Pn. Saniah Ahmad	K.Kinabalu	Beaufort
Dr. Mary Josephine Golingai	Kepayan	Sandakan
En. Bodinging Gilong	Membakut	Beaufort
Pn. Debbie Johat	Membakut	Beaufort
En. Ahlun Kanak	Beaufort	Membakut
Pn. Susan Chung	Likas	K.Kinabalu

Sumber: Bahagian Pentadbiran Ibu Pejabat JPHPT

Seramai 50 orang pegawai telah diluluskan ditukar ke beberapa Wilayah/Daerah/Stesen/Ladang dan daerah kecil. Seorang diluluskan cuti belajar bergaji penuh, seorang lagi dibenarkan berkerja sambilan. 5 pegawai diluluskan cuti tanpa gaji dan 12 pegawai diluluskan tambang percuma kerajaan.

Senarai kakitangan JPHPT dilampiran I.

LAMPIRAN 1

NAMA PEGAWAI	TEMPAT KURSUS	NAMA KURSUS
Dr. Verus Paul D. Lajum	Thailand	International Training Course In Swamp Buffalo Production
En. Clement Lajaun	Queensland Australia	International Training Course In Feeding & Production of Dairy Cattle In The Tropics
En. Pungut Abd Rashid	Queensland Australia	International Training Course In Tropical Pasture Seed Production
Dr. Amat Kassim	Queensland Australia	International Training Course In Feeding & Production of Dairy Cattle In The Tropics
Dr. Joseph Palalun	USA	Cochran Fellowship Program Description 1992-Embryo Transfer & A.I Training
En. George Epun Lima	USA	Cochran Fellowship Program Description 1992-Dairy Herd Management Training
Dr. Baitun Pisingan	Queensland Australia	International Training Course In Sustaining Sheep Production In The Tropics
Dr. Azid Kabul	Manila Filipina	Regional Workshop/Training on Meat Technology
Cik Suzy Jonis	Intan, Jln Elm	Program Komputer Veins Engine
En. Ali Yuner	Kluang	Rawatan & Pencegahan
En. Abdullah Md. Salleh	Kluang	Daiy Production In The Tropics
En. Anthony Danggok	Kluang	Rabbit Meat Production In The Tropics
En. Shahzinan Md. Noor	Kluang	Rabbit Meat Production In The Tropics
En. Daniel Thien Yun Min	Kluang	A.I In Cattle
En. Rosli Miun	Kluang	Ternakan Arnab
En. Shahzinan Md. Noor	Kluang	Genetik & Pembiakbakaan
En. Samto Sullah	Mardi Serdang	Pemprosesan Bahan-Bahan Makanan Ternakan
En. Abd Rahman Hj. Md. Salleh	Mardi Serdang	Pemprosesan Bahan-Bahan Makanan Ternakan
En. Ag. Sahak Ag. Salleh	Intan Bukit Kiara	Pengurusan Ekonomi Negara
Dr. Nasip Eli	Intan Bukit Kiara	Pengurusan Ekonomi Negara
En. Paul Yap Fook Fong	Air Keroh Melaka	Ternakan Puyuh Komersial
Cik Noni Tangkim	Air Keroh Melaka	Ternakan Puyuh Komersial
En. Ag. Sahak Ag. Salleh	Petaling Jaya	Menternak Rusa Secara Intergrasi Dlm Ladang Kelapa Sawit
Dr. Mary Josephine Golingai	Selangor	Latihan Secara Sangkut

Sumber: Bahagian Pengembangan dan Latihan
Lampiran 2
SENARAI KAKITANGAN JPHPT 1992

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
◊ Ibupejabat				
Ibrahim Mokhtar	Pegawai Veterinar	G2		
Chia Soo Phin	Pegawai Veterinar	G2		
Ag Sahak Ag Salleh	Pegawai Penyelidik (ad hoc)	G3	Pegawai Veterinar	G2
Petrus Yong	Pegawai Penyelidik (ad hoc)	G3		
Chin Tung Foh @ Daniel	Pegawai Veterinar	G3		
Yeo Boon Kiat	Pegawai Veterinar	G3		
Chew Chong Tai	Pegawai Veterinar	G3		
Khong Kwai Weng	Pegawai Penyelidik	G3	Pegawai Penyelidik	G3
Chang Kon Fatt @ Anthony	Penolong Pegawai Veterinar	G5	Pegawai Veterinar	G3
Chang Thien Foh	Penolong Pegawai Veterinar	G5	Pegawai Veterinar	G3
Jerome L Daim	Penolong Pegawai Veterinar	G5	Pegawai Veterinar	G3
Stephen Kimsin	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pen. Pegawai Veterinar	G5
Martin Oming	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Andrew Buatin	Pembantu Veterinar	G8		
Ng Sou Siung @ David	Pembantu Veterinar	G8		
Wong Pet Su @ Shirley	Pembantu Veterinar	G8		
Suzy Jonis	Pembantu Veterinar	G8		
Melanie Y Denis	Pembantu Veterinar	G8		
Paul Yap Fook Fong	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Aurora Batin	Pelukis Pelan Rendah	J9		
Hafsa Abdullah	Penolong Pegawai Tadbir	N6		
Zairah Hj Mohd Wasli	Pembantu Tadbir (Kesetiausahaan)	N7		
Yong Chee Ming @ Jimmy	Pembantu Tadbir (P/O)	N7		
Jasni bin Sul	Pegawai Kerani Rendah	N9		
Teo How Ching	Pembantu Penerbitan	N9		
Mariana Godfree	Pembantu Tadbir (Kesetiausahaan)	N9		
Gagarin Nelson	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Atillah bte Jamrah	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Foo Li Li @ Lily	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Noriah bte Awang	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Galadius Gungok	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Sadon Syed Hamlol	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Salmah Aston	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Chung Su Kyun @ Susan	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Nostan Datong	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Nazilin Eugene @ Rosalind	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Pheng Thau Ken @ Jenny	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Wilhelmina Songom	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Fatimah Naming	Pembantu Tadbir Rendah	N10		
Julian Alex Anoi	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Dg Lapuan Hj Omar	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Supiah Musah	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Forina Monjohi @ Florina	Pembantu Am Rendah	N13		
Mohd Sut Mahali	Pembantu Am Rendah	N13		
Pameler Alexander	Pembantu Am Rendah	N13		
Senad bin Salon	Pembantu Am Rendah	N13		
Halimah Kanak	Pembantu Am Rendah	N13		
Fried Samunting @ Fred	Pembantu Am Rendah	N13		
Abdul Ghani Saman	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
George Apuk	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Ag Abdul Rahim Ag Ahmad	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Walter Mosiun	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Jariah Mat Zin	Pekerja Rendah Awam	R11		
◊ Bahagian Akaun, Ibupejabat				
Ag Herman Ag Tahir	Penolong Akauntan	W6		
Hassan Hj Ag Hussin	Pegawai Kerani Rendah	N9		
Norsiah Shah Latif	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Aini bte Ag Jaman	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Joleo Ralph Benggon	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Tassim Tahir	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Tan Hui Hoon @ Theresa	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Dominica Chong	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Edris Pg Patra	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Namu Sagar Singh @ Theresa	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Einah Daut	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Vun Kyuk Hiong @ Mary	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
Aisah bte Mail	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Fatimah Salleh	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Linda Vitalis @ Patricia	Pembantu Tadbir Rendah	N11		
Catherine Leong Pui Loo	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
◇ Kepayang				
Dr Abdul Rahim Saibu	Pegawai Veterinar	G3		
Dr Saikim Gimbang	Pegawai Veterinar	G3		
Dr Edwin Bosi @ Jack Bosi	Pegawai Veterinar	G3	Dipinjamkan ke KPD	
Dr Maria E Kissey	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Marius Gapang @ Marius	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Geoffrey Wong	Pembantu Veterinar	G7		
Francis Palikat	Pembantu Veterinar	G8		
Mastari Sipin	Pembantu Veterinar	G8		
Sani Salim	Pembantu Veterinar	G8		
Madsah Laudin	Pembantu Veterinar	G8		
Rosica Sipalan	Pembantu Veterinar	G8		
Rusli Ahmad @ Pungut	Pembantu Veterinar	G8		
Richard A Madani	Pembantu Veterinar	G8		
Juraimie Adam	Pembantu Veterinar	G8		
Jurin Seboy	Pembantu Veterinar	G8		
Cyril Jinuil	Pembantu Veterinar	G8		
Motuin Pongking	Pembantu Veterinar	G8		
Rayni Simon	Pembantu Veterinar	G8		
Raslan Jamarin	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Ahjih Fung Chin	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Jeffrey Benedict Majnial	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Johana Jungkil	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Dainin Mandasai	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Asnah bte Amid	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Han Ai Seng	Attenden Haiwan	G11		
Fatimah Abdullah	Attenden Haiwan	G11		
Lim Shui Chin @ Patrick	Fomen Mekanik (ad hoc)	D32		
Abd Ghani bin Hj Ag Kirah	Pembantu Tadbir (P/O)	N9	Pembantu Tadbir	N7
Esther P Sitaim	Pegawai Kerani Rendah	N9		
Anthony Leong	Pembantu Tadbir (Penyelenggara Stor)	N9		
Aminah Osman	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Claudius J Monjohi	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Betty Tan Peter Tan	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Kee Zain Kee Mohd Yusof	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Mat Jaidin bin Mohd Yassin	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Evelyn del Rozario	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Patmah Hussin	Pegawai Kerani Rendah	N11		
Bonaface Godfrey	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Noridah Lakan	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Ahmad Osman	Pembantu Am Rendah	N13		
Aidah bte Mohd Suit	Pembantu Am Rendah	N13		
Han Teu Kuang	Pembantu Am Rendah	N13		
Matianin Tiah	Pembantu Am Rendah	N13		
Johnson Juinik	Pembantu Am Rendah	N13		
Gatino Gatiman	Pembantu Am Rendah	N13		
Robert Mitol	Mekanik (ad hoc)	R9		
Edmund Simon bin Ongiton	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Aloysius Sebastian	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Jinawai Sulimin	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Celestine Tamim	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
John Takong	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Samin bin Selamat	Jaga	R11		
Arrifin bin Ahad	Jaga	R11		
Patrick Joseph Antang	Pekerja Rendah Awam	R11		
Simpal bin Gambatai	Pekerja Rendah Awam	R11		
Yakub bin Ahmad	Pekerja Rendah Awam	R11		
Piwon Moidon	Pekerja Rendah Awam	R11		
Rosmah Matlee	Pekerja Rendah Awam	R11		
Raliman bte Laminggo	Pekerja Rendah Awam	R11		
Erizia Ejoh	Pen. Pegawai Perpustakaan	S5		
◇ Likas				
Burhanudin bin Ariffin	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Norainah Jaman	Pembantu Am Rendah	N13		
Peter Toimbang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Paul Fung Ah Hing	Pekerja Rendah Awam	R11		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
◇ Kiansom, Inanam				
Teng Kui Huat	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Benit Job George	Pembantu Veterinar	G8		
Pauline Charles Sikai	Pembantu Veterinar	G8		
Lucas Lapas	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Vun Yin Koi	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Jaimun Jousim	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Getty Enggo @ Francis	Pembantu Am Rendah	N13		
Seiga Mellir	Pembantu Arif Rendah	N13		
Christopho Montonus	Pembantu Am Rendah	N13		
Rudolf Leonard Mikil	Pembantu Am Rendah	N13		
Lo Thau Siong	Drebar/Mekanik	R9		
Nelson Lenos	Drebar/Mekanik	R9		
Chong Chu Len	Pekerja Rendah Awam	R11		
Mikal bin Petrus	Pekerja Rendah Awam	R11		
Chia Shiu Yin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Block Hee	Pekerja Rendah Awam	R11		
Dolius Garang	Pekerja Rendah Awam	R11		
Arnoldus Petrus	Pekerja Rendah Awam	R11		
Freddy James	Pekerja Rendah Awam	R11		
Eyok Daim	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Pulau Mengalum				
Jalian Usit	Pembantu Veterinar	G8		
Ahmad bin Madaud	Kelasi/Jurumudi	A11		
Ag Damit bin Tapa	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Feedmill, Kepayan				
Arkin Haji Garai	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Abd Rahman Hj Mohd Salleh	Pembantu Veterinar	G8		
Asgar Shuib	Pembantu Veterinar	G8		
Yusof bin Asik	Pembantu Tadbir (P/O)	G8		
Yap Yun Chin @ Cecilia	Penyelenggara Stor Rendah	N9		
Kahar bin Jiman	Pembantu Am Rendah	N11		
Kasim bin Bidin	Pembantu Am Rendah	N13		
Jerd Midin	Pembantu Am Rendah	N13		
Wong Vui Cho	Pembantu Am Rendah	N13		
Mohamadin bin Ahad	Pembantu Am Rendah	N13		
Benji Nulansim	Juruletrik (ad hoc)	R9		
Feleciarus Toiloh bin Majakui	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Fong Hing Mol	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Bena Botok	Pekerja Rendah Awam	R11		
Sabariah bte Abu Baka	Pekerja Rendah Awam	R11		
Mail Idris	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ ADRC, Kepayan				
Dr Michael Lee	Pegawai Veterinar	G3		
Dr Normah Yusof	Pegawai Veterinar	G3		
Teo Gork Bee	Pembantu Veterinar	G8		
Chin Pit Tshin	Pembantu Veterinar	G8		
Kadir Yusof	Pembantu Veterinar	G8		
Wong Yit Siam	Pembantu Veterinar	G8	Pegawai Veterinar	G3
Thomas Sugara	Pembantu Veterinar	G8		
Norhaini Madin	Pembantu Veterinar	G8		
Liew Sin Lan	Pembantu Veterinar	G8		
Peter Kuiming Sikuah	Pembantu Veterinar Rendah	G9		
Chang Kim Yen	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Dayang Kassim	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Halimah Sulaiman	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Ham Ah Liong @ Alex	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Nafesa Abdullah	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Chong Kui Lan	Pengatur Makmal Rendah	C9		
Woo Ki Ching	Pengatur Makmal Rendah	C9		
Rita Mojilis	Pengatur Makmal Rendah	C9		
Lee Ching Wan	Pengatur Makmal Rendah	C9		
Phang Fung Oi	Pengatur Makmal Rendah	C9		
Dg Aisah bte Pg Putra	Pembantu Am Rendah	N13		
Hamisah bte Abd Hamid	Pembantu Am Rendah	N13		
Lai Kui Tsing	Pembantu Am Rendah	N13		
Minah Nalam	Pembantu Am Rendah	N13		
Asmah Ghani	Pembantu Am Rendah	N13		
Norilah Diasin	Pembantu Am Rendah	N13		
Satinggal Hashim	Drebar/Mekanik	R9		
Jumaat Mohd Abdullah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
◇ Penampang				
William Staim	Pembantu Veterinar	G7		
Richard J Atah	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Melody John @ Cyril	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Josina Kaoh	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Cheung Yin Ping	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Vincent Tan	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Simat bin Hj Ujub	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Mary Maria Golingi	Pegawai Kerani Rendah	N9		
Razali bin Sakiran	Pegawai Kerani Rendah	N11		
Magret Poudi	Pembantu Am Rendah	N13		
Matina Fabian @ Maria	Pembantu Am Rendah	N13		
Avitus John Modoit	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Patrick George Soluku	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Joseph Botilu	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Flora Marcellus	Pekerja Rendah Awam	R11		
Jiliwin Powin	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Tuaran				
Among Engkat @ Fred	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Epun Lima @ George	Pembantu Veterinar	G7		
Zainal Terimoh	Pembantu Veterinar	G8		
Noin Tunong	Pembantu Veterinar	G8		
Aplansius bin Uki	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Moktar bin Hj Hassan	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Sabli bin Jani	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Sylvester John Baptist	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Sintar Jamlang	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Maidin Timok	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Dayangku Nilam bte Pg Bungsu	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Adom bin Lambig	Pembantu Am Rendah	N13		
Jaitue Alin	Pembantu Am Rendah	N13		
Jungkat bin Kabaron	Pembantu Am Rendah	N13		
Gabriel Goh Ching Shen	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Idris Asik	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Chin Sin Lun	Pekerja Rendah Awam	R11		
Chin Sinn Poi	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Unit Unggas, Bantayan				
Dr Abdul Rasid Ibrahim	Pegawai Veterinar	G3		
Noni Tangkim	Pembantu Veterinar	G8		
Rosli bin Miun	Pembantu Veterinar	G8		
Damit bin Rani	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Primus Clement Lapos	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Effendi Dzulkifli	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Petrus Lapos	Pembantu Am Rendah	N13		
Christopher Baringtang	Pembantu Am Rendah	N13		
Dominic bin Bongkok	Juruletrik (ad hoc)	R9		
Sangir bin Gambitai	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Euginee bte Lapos	Pekerja Rendah Awam	R11		
Seecilia Ginsu	Pekerja Rendah Awam	R11		
Pius Epun @ Pius George	Pekerja Rendah Awam	R11		
Simpat bin Tulis	Pekerja Rendah Awam	R11		
Gonton bte Majalut	Pekerja Rendah Awam	R11		
Ani bin Kahai	Pekerja Rendah Awam	R11		
Lawrence Lapanis Kondihil	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kaisah bte Ahmad	Pekerja Rendah Awam	R11		
William Lee Shui Liu	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kasin Lucas	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kung Hoe Loong	Pekerja Rendah Awam	R11		
Binidis bin Guntalib	Pekerja Rendah Awam	R11		
Ting Mui Lan @ Amoi	Pekerja Rendah Awam	R11		
Chua Sing Hock	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Tenghilan				
Mohd Sada bin Gunak	Pembantu Am Rendah	N13		
◇ Beaufort				
Dr Amat Kasim	Pegawai Veterinar	G3		
Keong Sai Yin	Pembantu Veterinar	G7		
Bodingin bin Gilong	Pembantu Veterinar	G8		
Ag Ismail bin Ludin	Pembantu Veterinar	G8		
Debbie Anak Johat	Pembantu Veterinar Rendah	G10		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
Tham Shuk Soh	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Wong Fui Kong @ Mark	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Ganah bin Machu	Kelasi/Jurumudi	A11		
Saniah Ahmad	Pelukis Pelan Rendah	J9		
Kasmin bin Mirun	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Napiyah bte Busnar	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Omar bin Tahir	Pembantu Am Rendah	N13		
Jalia bte Hj Ghapar	Pembantu Am Rendah	N13		
Robert @ Robat Sindui	Pembantu Am Rendah	N13		
Dg Norsiah Hj Ag Salleh	Pembantu Am Rendah	N13		
Januin bin Ludin	Pembantu Am Rendah	N13		
Noriman Duranah	Pembantu Am Rendah	N13		
Jainah Busnar	Pembantu Am Rendah	N13		
Jasmin bin Ismail	Pembantu Am Rendah	N13		
Mujap Maidin	Drebar/Mekanik	R9		
Busnar bin Biu	Mekanik (ad hoc)	R9		
Jani bin Durani	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Jamil Abdullah	Tukang kayu (ad hoc)	R10		
Amit bin Nuat	Pekerja Rendah Awam	R11		
Augustine bin Salaya	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Sipitang				
Abdullah bin Mohd Salleh	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Dua bin Sirup @ Joseph	Pembantu Veterinar Rendah	G9		
Thomas Sikan	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Dg Noorbayah bte Abd Latiff	Pembantu Am Rendah	N13		
Madun bin Marif	Pembantu Am Rendah	N13		
Yusof bin Mohd Noor	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Duraman bin Diman	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Sindumin				
Godwin Inggiom	Pembantu Veterinar	G8		
◇ Menumbok				
Abdul Rashid Hj Salleh	Pembantu Veterinar	G8	Pembantu Veterinar	G7
Abdullah Hamid	Pembantu Am Rendah	N13		
Dicky Dzulkarnain Hj Harun	Pembantu Am Rendah	N13		
Samsiah Ahmad	Pembantu Am Rendah	N13		
Mohd Ridhwan Abdullah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Kuala Penyu				
Mossadeq bin Mohammad	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Okoi Bagang @ Simon	Pembantu Veterinar	G8		
Abdullah bin Ag Besar	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Halinah bte Gibok	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Jimit bin Unsin	Pembantu Am Rendah	N13		
Noordin bin Salleh	Pembantu Am Rendah	N13		
Jaril bin Usop	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Rubih bin Lagang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Membakut				
Mohamed bin Abdul Rahman	Pembantu Veterinar	G8		
Ahlun Kanak	Pembantu Veterinar	G8		
Abdullah Hj Abdul Rahman	Pembantu Am Rendah	N13		
Nurimah bte Samat	Pembantu Am Rendah	N13		
Ibrahim bin Dunglah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Isak Suwono	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Japri Omar	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Bongawan				
Jaihon Sadiwal	Pembantu Veterinar	G8		
Geoffrey Vincent Kuat	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Dg Mariam Ag Salleh	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Daud bin Yusof	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Vincent Baya	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Zainuddin bin Abdullah	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Merin bin Madrin	Pembantu Am Rendah	N13		
Dk Norhafiza Pg Abdul Latif	Pembantu Am Rendah	N13		
Hassan bin Abdullah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Harun bin Sapudin	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Jonal Magasun	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Bendariah bin Tarih	Jaga	R11		
Essa Yahya	Pekerja Rendah Awam	R11		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred	Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
Mudin bin Tamit	Pekerja Rendah Awam	R11			Ramdan bin Untoi	Pembantu Am Rendah	N13		
Johnny Ebol	Pekerja Rendah Awam	R11			Numah bin Osana	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Sait Nassim	Pekerja Rendah Awam	R11			Lomok bin Omar	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Ludin Bakar	Pekerja Rendah Awam	R11			Kindong Amat @ Roslan	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Corindius Anthony	Pekerja Rendah Awam	R11			Duin bin Gimu	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kemlik bin Juin	Pekerja Rendah Awam	R11			Tiasin bin Sambadi	Pekerja Rendah Awam	R11		
Jaya bin Tario	Penyelenggara Stor Rendah	N11			Taip bin Sidum	Pekerja Rendah Awam	R11		
Yusof Ismail	Pekerja Rendah Awam	R11			Guntamas bin Taboran	Pekerja Rendah Awam	R11		
Ag Adam Ag Basar	Pekerja Rendah Awam	R11			Makin bin Gani	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Papar									
Lin Fen Thau	Penolong Pegawai Veterinar	G6			Harun bin Abas	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pegawai Penyelidik	G3
Sevelen Samuel	Pembantu Veterinar	G8			Loinsing bin Kasang	Pembantu Veterinar	G8		
Lucy Yong	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Mursyidi Hj Mohd Noor	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Ronald bin Valentine	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Mulidi bin Samzah	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Hamidah bte Abdul Hamid	Pegawai Kerani Rendah	N9			Masri bin Nasip	Pembantu Am Rendah	N13		
Asim bin Osman	Pembantu Tadbir (P/O)	N9			Mohd Syahim	Drebar/Mekanik	R9		
Victorinus Romaldus	Penyelenggara Stor Rendah	N11			Amar Hj Idris	Mekanik (ad hoc)	R9		
Jaini bte Hj Matsin	Pembantu Am Rendah	N13			Adlong bin Kota	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Ag Saat Ag Salleh	Pembantu Am Rendah	N13			Sangkor Birang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Bidin bin Saat	Pembantu Am Rendah	N13			Omar bin Sanggalong	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Ag Gani bin Ag Tamin	Pembantu Am Rendah	N13			Kubud bin Turugon	Tukang kayu (ad hoc)	R10		
Henry Juhim	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Mohd Kadirun bin Taib	Jaga	R11		
Ramlee bin Harun	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Maidin bin Atoh	Pekerja Rendah Awam	R11		
Peter Nicholas	Pekerja Rendah Awam	R11			Yabin bin Mian	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Kinarut									
Justin bin Patrick	Pembantu Veterinar	G8			Dusip bin Tapa	Pekerja Rendah Awam	R11		
Dalamas Bilang	Pembantu Veterinar	G8			Samzah bin Adim	Pekerja Rendah Awam	R11		
Rogayah Matusin	Pembantu Am Rendah	N13			Bungkin bin Simpok	Pekerja Rendah Awam	R11		
Jani bin Musi	Pembantu Am Rendah	N13			Mungkit bin Rangguan	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Kota Belud									
Dr Nasip Eli	Pegawai Veterinar	G3			◇ Ranau				
Pungut Abdul Rashid	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pen. Pegawai Veterinar	G5	Dr Suhaili Lusin	Pegawai Veterinar	G3		
Rasmi Lingam @ Ramlee	Pembantu Veterinar	G8			Piji Mining @ Phagie	Pembantu Veterinar	G7		
Hanjan bin Samit	Pembantu Veterinar	G8			Antang Kongkod	Pembantu Veterinar	G8		
Mohd Salleh Bakar	Pembantu Veterinar	G8			Ghani bin Longgou	Pembantu Veterinar	G8		
Lingga Sibi	Pembantu Veterinar Rendah	G9			Ahamat bin Sidik	Pembantu Veterinar	G8		
Mailieh bin Tuak	Pembantu Veterinar Rendah	G10			James Peter Dusi	Pembantu Veterinar	G8		
Masdin bin Karim	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Kamiring bin Goludin	Pembantu Veterinar	G8		
Muhaidi bin Sumar	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Sablee bin Bahanggai	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Kamnar bin Hj Omar	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Amin bin Adihil	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Sain Simpul	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Ambing Abdul Muin	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Rusniah @ Bulat bte Elokk	Attenden Haiwan	G11			Sandou bin Sanad	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Antah bte Aling	Pembantu Tadbir (P/O)	N9			Mohd Noor Hasyim bin Aripin	Kelasi/Jurumudi	A11		
Masdiki Abol	Pembantu Tadbir (P/O)	N9			Normah Hj Mohd Ansit	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Abdul Alip bin Ekul	Penyelenggara Stor Rendah	N11			Bonaventure Augustine	Pembantu Am Rendah	N13		
Jamlee bin Hashim	Pembantu Am Rendah	N13			Rudi bin Ngangi	Pembantu Am Rendah	N13		
Basar bin Sidun	Pembantu Am Rendah	N13			Lamit bin Ullah	Atan bin Opang	N13		
Romin bin Matin	Pembantu Am Rendah	N13			Tontoi bin Amat	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Dominica bte Abai	Pembantu Am Rendah	N13			Henry bin Empin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kebin bin Sangki	Pembantu Am Rendah	N13			Terrence Bestan	Pekerja Rendah Awam	R11		
Jeriah bte Mohd Maliki	Pembantu Am Rendah	N13			Intang bin Tuak	Pekerja Rendah Awam	R11		
Rabin bin Hj Nordin	Pembantu Am Rendah	N13			◇ Kudat				
Suman bin Marjan	Pembantu Am Rendah	N13			Dr Yusof Hj Ag Damit	Pegawai Veterinar	G3		
Jamin bin Pinah	Drebar/Mekanik	R9			Alfred Baringtang	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pen. Pegawai Veterinar	G5
Daud bin Dawin	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Francis Lam Hoi Chee	Pembantu Veterinar	G8		
Deli bin Numan	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Zainuddin Mesuri	Pembantu Veterinar	G8		
Majun bin Apang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Safari Stari	Pembantu Veterinar	G8		
Rajian bin Kasab	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Mohd Razali bin Hj Abd Razak	Pembantu Veterinar	G8		
Yoh bin Latip	Pekerja Rendah Awam	R11			Robert Mogundai Idong @ Johari	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Lousuk bin Dawak	Pekerja Rendah Awam	R11			Mahani bte Jawi	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
◇ Timbang Menggaris, Kota Belud									
Shahzinan Mohd Noor	Penolong Pegawai Veterinar	G6			Ong Shun Bee @ Helen	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Saib bin Nudin	Pembantu Veterinar	G8			Janudin Hj Mohd Onon	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Mejar bin Biok	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Sufian bin Sallehin	Pembantu Am Rendah	N13		
Daim Langkun	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Suahli bin Bakar	Pembantu Am Rendah	N13		
Mukis bin Ani	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Datu Nordin b Datu Hj Aliuddin	Pembantu Am Rendah	N13		
Masli Jumaneh	Penyelenggara Stor Rendah	N11			Ag Mustapha bin Muhamad	Pembantu Am Rendah	N13		
Jamlah bte Kulah	Pembantu Am Rendah	N13			Dt Abd Jalil b Dt Hj Hamalul	Pembantu Am Rendah	N13		
Masarai bin Kulah	Pembantu Am Rendah	N13			Dt Abd Kadir b Dt Hj Jamalul	Pembantu Am Rendah	N13		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred	Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
Abdul Razak Abdul Rasid	Drebar/Mekanik	R9			Engal bin Manjani	Pembantu Veterinar	G8		
Asangin bin Patundang	Pemandu Kenderaan Awam	R10			Asik bin Emor	Pembantu Veterinar	G8		
Majin bin Hj Abd Salam	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Ashan Kasmin @ Hassan	Pembantu Veterinar	G8		
Peter Lau Tek Miang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Joumin bin Saiking	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Samuil Diun	Pekerja Rendah Awam	R11			Abdul Razak bin Pg Ibrahim	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Aminuddin bin Awang	Pekerja Rendah Awam	R11			Johnny Ajie Basinau	Fomen Mekanik (ad hoc)	D32		
Okium Inam	Pekerja Rendah Awam	R11			Stephine Alex Lee	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Kambang bin Bakar	Pekerja Rendah Awam	R11			Juliana Sedomon	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
◇ Kota Marudu									
Thien Yun Min @ Daniel	Penolong Pegawai Veterinar	G6			Flora Linsau	Pembantu Am Rendah	N13		
Majid bin Manap	Pembantu Veterinar	G8			Alun bin Sinagot	Pembantu Am Rendah	N13		
Jamaun bin Angkap	Pembantu Veterinar	G8			Chrispina bte Gajangan	Pembantu Am Rendah	N13		
Zaidun bin Mohd Noor	Pembantu Veterinar	G8			Chong See On	Pembantu Am Rendah	N13		
Nailin Gidil	Pembantu Tadbir (P/O)	N9			Kasdi bin Ajam @ Sidik	Pembantu Am Rendah	N13		
Matakim bin Motuhan	Penyelenggara Stor Rendah	N11			Henry P Toyong	Pembantu Am Rendah	N13		
Abdul Gaus Hj Mansoor	Pembantu Am Rendah	N13			Sengi bte Maribin	Pembantu Am Rendah	N13		
Raimis bte Jarimal	Pembantu Am Rendah	N13			Jeffry Jamarin Yusop	Pembantu Am Rendah	N13		
Chong Nyuk Fah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Thaddeus bin Gousi	Mekanik (ad hoc)	R9		
Belutu bin Hamzah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Jainis Gumbok	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Malutin bin Majuman	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Bernard bin Gasah	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Pitas									
Frankie Tahanji	Pembantu Veterinar	G8			Jerome bin Janir	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Lamin bin Asing	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Keriu bin Gansung	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Idsol Hj Samat	Pembantu Am Rendah	N13			Yahya bin Ahmad	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Abdul Rahim bin Harun	Pembantu Am Rendah	N13			Wahit bin Mali	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Mamat bin Ude	Kelasi/Jurumudi	A11			William Nuar bin Kairar	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Jamry bin Ayong	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10			Yarip bin Yusop	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Kanibongan									
Saiaku bin Adau	Pembantu Am Rendah	N13			Abdul Malik bin Nasip	Tukang Pam	R10		
◇ Malubang									
Sedik bin Gantang	Pembantu Am Rendah	N13			Jaga	Jaga	R11		
Mohd Tassim Abdul	Kelasi/Jurumudi	A11			Zakariah bin Abdul Hamid	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Banggi									
Jobit Sulangi	Pembantu Veterinar	G8			Diamond Daemond Dominic	Pekerja Rendah Awam	R11		
Masran bin Mahinuddin	Pembantu Am Rendah	N13			Lidi Mali @ Lidi Mahali	Pekerja Rendah Awam	R11		
Umar Ali bin Aim	Kelasi/Jurumudi	A11			Jakariah bin Janta	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Keningau									
Dr A H Mechor Juinis	Pegawai Veterinar	G3			Parimin bin Marubin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Alipin Lajaun	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pen. Pegawai Veterinar	G5	Ahmad Sulaiman	Pekerja Rendah Awam	R11		
Yulip bin Empin	Penolong Pegawai Veterinar	G6			Yusuis Talah @ Ladius	Pekerja Rendah Awam	R11		
Chew Ah Sang	Pembantu Veterinar	G8			Manau Siguah	Pekerja Rendah Awam	R11		
Yee Swee Lin	Pembantu Veterinar	G8			Mairan bin Misin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Fredoline J Dawayan	Pembantu Veterinar	G8			Dominic bin Maleh	Pekerja Rendah Awam	R11		
Sophia Nourin	Pembantu Veterinar	G8			Abdul Rajak bin Nasip	Pekerja Rendah Awam	R11		
Justin bin Guka	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Primus Anik	Pekerja Rendah Awam	R11		
James Kapit	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Sajim bin Makis	Pekerja Rendah Awam	R11		
Charles Ensin	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Ganit Andiar	Pekerja Rendah Awam	R11		
Bintai bin Sugun	Pembantu Veterinar Rendah	G10			Lement bin Sarabih	Pekerja Rendah Awam	R11		
Juvita Gulabok	Attendan Haiwan	G11			Tinsim Petek	Pekerja Rendah Awam	R11		
Stella Gadalon	Pembantu Tadbir (P/O)	N7							
Ambrose Lumanih	Pembantu Tadbir (Penyelenggara Stor)	N9							
Wilfred Yong Ah Ming	Pembantu Tadbir (P/O)	N9							
Rostinah Gubal	Pembantu Tadbir (P/O)	N9							
Angela Chung June Yan	Pegawai Kerani Rendah	N11							
Yupil bin Kuyung	Pembantu Am Rendah	N13							
Johan bin Pamuas	Pembantu Am Rendah	N13							
Ainoi bte Nulantan	Pembantu Am Rendah	N13							
Linggaon Manjin	Drebar/Mekanik	R9							
Aliakbar bin Ambau	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10							
Sius bin Bosinti	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10							
Sarabih bin Musah	Tukang kayu (ad hoc)	R10							
◇ Sebrang, Keningau									
Samto Sulah	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pegawai Penyelidik	G3					
Dr Joseph Palalun	Pegawai Veterinar	G3							
Dr Christina Takom	Penolong Pegawai Veterinar	G6							
Abu Bakar bin Gani	Penolong Pegawai Veterinar	G6							
◇ Tambunan									
Anthony Danggok	Penolong Pegawai Veterinar	G5							
Mylon bin Anggang	Pembantu Veterinar	G7							
Laiman bin Gimbang	Pembantu Veterinar	G8							
Peter Josue Kating	Pembantu Veterinar	G8							
Mahmood bin Ag Kurus	Pembantu Tadbir (P/O)	N9							
Mailin bte Goyopong	Penyelenggara Stor Rendah	N11							
Ramlee bin Jaratil	Pembantu Am Rendah	N13							
Mashgul bin Sukang	Pembantu Am Rendah	N13							
Hendrica Jinin	Pembantu Am Rendah	N13							
Diis bin Kuntaboi	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10							
◇ Purutan, Tambunan									
Alias Ahmat	Penolong Pegawai Veterinar	G6							
Kundahal Gabriel bin Gambar	Pembantu Veterinar	G8							
Lucius Basil	Pembantu Am Rendah	N13							
Cyril Untagang	Drebar/Mekanik	R9							
Joseph bin Gambar	Pekerja Rendah Awam	R11							
Allip bin Langang	Pekerja Rendah Awam	R11							
◇ Tenom									
Chin Nyuk Foh	Penolong Pegawai Veterinar	G6							
Jainee bin Basir	Pembantu Veterinar	G8							
Annie Lim Miao Cheng	Pembantu Veterinar Rendah	G10							
Wasli Yusof @ Tili	Pembantu Veterinar Rendah	G10							
Rabiam bte Empin	Pembantu Tadbir (P/O)	N9							
Kasinah bte Koromoh	Pembantu Am Rendah	N13							
Lorons bin Morris	Pembantu Am Rendah	N13							
Laijuh bin Bajit	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10							

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
Sarlinah Raga	Pekerja Rendah Awam	R11		
Azamain Samsuddin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Burhanshah bin Ismail	Pekerja Rendah Awam	R11		
Riffin Harun	Pekerja Rendah Awam	R11		
Goris bin Grokong	Pekerja Rendah Awam	R11		
Husin bin Ali	Pekerja Rendah Awam	R11		
Wangsa bin Sihap	Pekerja Rendah Awam	R11		
Berni Mislan	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Lahad Datu				
Dg Salmah bte Hj Sidek	Penolong Pegawai Veterinar	G6	Pegawai Penyelidik	G3
Kia Kong Ching	Pembantu Veterinar	G8	Pembantu Veterinar	G7
Roy Roger Bigullah	Pembantu Veterinar	G8		
Maitang bin Sulaiman	Pembantu Veterinar Rendah	G9		
Abdul Wahab Abdul Harab	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Jaffar bin Tabun	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Arbiah bte Mohamed Ishak	Pembantu Am Rendah	N13		
Abdul Lakim bin Kapar	Drebar/Mekanik	R9		
Petrus bin Boro	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Laidaka bin Batele	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Semporna				
Datu Mohd bin Datu Pareal	Pembantu Veterinar	G8		
Mad Amin bin Labiau	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Abdul Rahman bin Hj Mursidi	Pembantu Am Rendah	N13		
Sabdah bin Anang	Kelasi/Jurumudi	A11		
Maskur bin Samang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Buang bin Raja	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Kunak				
Semong bin Lajim	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Zakariah bin Awal	Pembantu Am Rendah	N13		
Abdullah bin Othman	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Pusat Latihan Menternak, Bantayan				
Steven bin Gusi	Pen. Pegawai Veterinar	G6	Pegawai Penyelidik	G3
Vitalis Piusai	Pen. Pegawai Veterinar	G6		
Jubidin bin Erak	Pembantu Veterinar	G8		
Mutarin bin Damshik	Pen. Pegawai Veterinar	A20		
Elizabeth Esar	Pegawai Kerani Rendah	N9		
Karch bin Eadambang	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Richard Lai Chen Shun	Pembantu Am Rendah	N13		
Faridah Abdullah	Pembantu Am Rendah	N13		
Joimis Gulis	Mekanik/Tukang Kimpal (ad hoc)	R9		
Omar bin Sidin	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Diwi bin Tuh	Jaga	R11		
Pang Kong Fah	Jaga	R11		
Esther Basun	Pekerja Rendah Awam	R11		
Ibrahim Sarin	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Cuti belajar dan lain-lain				
Sylvia E Boklin	Pembantu Veterinar	G8	Cuti belajar	
Alexius bin Jalani @ Tingkui	Pembantu Veterinar	G8	Cuti belajar	
Ahmad Jailil	Pembantu Veterinar		Dipinjam ke JKM	

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
◇ Kinabatangan				
Pindin Aton	Pembantu Veterinar	G8		
Nicholas Runtong	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Hasbeh bin Asbath	Kelasi/Jurumudi	A11		
◇ Telupid				
Dr Verus Paul D Lajium	Pegawai Veterinar	G3		
Jafred Eligius Tudok	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Jonny Engkias	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Andrew Guanoi	Pembantu Veterinar	G8		
Jewol Boliku	Pembantu Veterinar	G8		
Joseph bin Ambi	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Tahir bin Hj Yusof	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Islah bte Idol	Pembantu Tadbir	N9		
Jusman bin Ebik	Pembantu Am Rendah	N13		
Jumin Taraan	Pembantu Am Rendah	N13		
Amran Awang	Drebar/Mekanik	R9		
Robert Fung	Mekanik (ad hoc)	R9		
Jaimus bin Jaimil	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Lapai bin Bagou	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Gonggorod bin Taraan	Pekerja Rendah Awam	R11		
Meter Ombongod	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Tomanggung				
Linus Lojinga	Pembantu Veterinar	G8		
Kimin bin Pulai	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
◇ Tawau				
Dr Baitun Pisingan	Pegawai Veterinar	G3		
Pang Shuk Min	Penolong Pegawai Veterinar	G5		
Dr Azid Kabul	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Chang Kin Hing @ Thomas	Pembantu Veterinar	G7		
Wong Siew Chin	Pembantu Veterinar	G8		
Solomen Sambang	Pembantu Veterinar	G8		
Robert Paulis	Pembantu Veterinar	G8		
Simon Chong Kee On	Pembantu Veterinar	G8		
Augustine Mansah	Pembantu Veterinar	G8		
Rosie Laily Panjangau	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Mat Rahim bin Apar	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Unus Ramin	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Sumpalon Guka	Pembantu Tadbir (Penyelenggara Stor)	N9		
Yunus Hj Alindal	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Hajis Buangs	Pembantu Am Rendah	N13		
Anwar bin Yusof	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Kedaman Pati	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Mikil bin Masan	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Mansyah bin Ismail	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Manshil Tawasil	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Kernolis bin Arkian	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Pabuang bin Dena	Pekerja Rendah Awam	R11		
Rafeah bte Omar Bakri	Pekerja Rendah Awam	R11		
Kassim bin Sambadi	Pekerja Rendah Awam	R11		
Derema bin Cheli	Pekerja Rendah Awam	R11		
Cosmas Muji	Pekerja Rendah Awam	R11		
Asan bin Baginda	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Batu 16, Tawau				
Dr Punimin Abdullah	Pegawai Veterinar	G3		
Abdul Kadir bin Umar	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Debra bte Epun	Pembantu Veterinar	G8		
Bakri bin Kulalu	Pembantu Veterinar	G8		
Ag Ibrahim bin Ag Ismail	Pembantu Veterinar	G8		
Robert Sunggam @ Meniso	Pembantu Veterinar	G8		
Hunus bin Ayup	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Jedegar bin Sambudian	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Mohd Dalim Hj Abdul	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Meisa bte Masitin	Pembantu Am Rendah	N13		
Ali bin Sayed Asan	Pembantu Am Rendah	N13		
Kasmiati bte Raga	Pembantu Am Rendah	N13		
Ahmat Chambong	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Tahar bin Abdul Razak	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Suruto bin Kintus	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Yusof bin Mariano	Jaga	R11		

Nama	Jawatan	Gred	Jawatan Dipangku	Gred
◇ Sook				
Samuil Mopun	Pembantu Veterinar	G7		
Binodor Guako @ Paulus	Pembantu Veterinar	G8		
◇ Nabawan				
Florentius Atak	Pembantu Veterinar	G7		
Madin bin Ambikin	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Michael Vinik Moji	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Samaan Kili	Pembantu Am Rendah	N13		
Hassan bin Ampakat	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Kemabong				
Andapi bin Singa	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Michael Antakin	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
◇ Tulid				
Aegidius Kosong	Pembantu Veterinar	G8		
◇ Sandakan				
Dr Lee Ah Kong @ Peter	Pegawai Veterinar	G3		
Dr Josephine M Golingai	Pegawai Veterinar	G3		
Chu Chi Kyong	Penolong Pegawai Veterinar	G6		
Ali bin Yuner	Pembantu Veterinar	G8		
Romeo Cordova	Pembantu Veterinar	G8		
Jonie bin Yahia	Pembantu Veterinar	G8		
Maria P Juanico	Pembantu Veterinar	G8		
Anthony Daniel	Pembantu Veterinar	G8		
Sinah Ladat @ Jainet	Pembantu Veterinar	G8		
Ha Siew Mei	Pembantu Veterinar	G8		
Ailen George @ Nelly	Pembantu Veterinar	G8		
Ang Boon Sing	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Abdullah bin Acob	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
Munah bte Mandol	Pembantu Kerani Rendah	N9		
Abdul Latip bin Ludin	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Norsa bte Loli	Pembantu Tadbir (P/O)	N9		
Kaw Shau Fun	Penyelenggara Stor Rendah	N11		
Masturah bte Sayed Asan	Pembantu Am Rendah	N13		
Francis Luku Sadoi	Pembantu Am Rendah	N13		
Rusain Saradin	Pembantu Am Rendah	N13		
Daris Tudol @ Darius	Pembantu Am Rendah	N13		
Tina Basil	Pembantu Am Rendah	N13		
Anggang Kassim	Kelasi/Jurumudi	A11		
Robin bin Kar	Kelasi/Jurumudi	A11		
William Liew Shui Nam	Drebar/Mekanik	R9		
Kassim bin Tair	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Olleh bin Lajim	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Mohamad bin Omang	Pemandu Kenderaan Bermotor	R10		
Ragit bin S Kadir	Tukang kayu (ad hoc)	R10		
A D bin Tahir @ Ag Damit	Pekerja Rendah Awam	R11		
Madib Amrah Lausik	Pekerja Rendah Awam	R11		
Hamisin Marin	Pekerja Rendah Awam	R11		
Saining bin Kulok	Pekerja Rendah Awam	R11		
Mustapha bin Yahia	Pekerja Rendah Awam	R11		
◇ Beluran				
Pedilis Salleh	Pembantu Veterinar	G8		
Gulie bin Bojol	Pembantu Veterinar Rendah	G10		
◇ Pamol				
Boak bin Jarang	Pembantu Veterinar Rendah	G9		
◇ Ulu Dusun				
Jackson bin Kelau	Pembantu Veterinar	G8		
Roger bin Sadal	Pembantu Am Rendah	N13		
◇ Sungai-Sungai				
Matin bin K K Salamat	Pembantu Am Rendah	N13		
◇ Tongod				
Unsa bin Jawah	Pembantu Veterinar	G8		

LAMPIRAN 3

PEMBELIAN KENDERAAN 1992

<u>Jenis Kenderaan</u>	<u>Stesen</u>	<u>Harga (RM)</u>	<u>No. Pengdaftaran</u>
M.F Tractor	Wario II	48,885.00	SG 3698
Isuzu P/up	Beaufort	38,800.00	SG 3749
Isuzu P/up	K.Belud	38,800.00	SG 3750
Isuzu Track	K.Belud	59,981.00	SG 3785
Isuzu Track	Sebrang	52,852.00	SG 3818
L/Cruiser GX	Ibu Pejabat	74,500.00	SG 3820
L/Cruiser II	UPK Kepayan	62,280.00	SG 3821
L/Cruiser GX	Sandakan	74,500.00	SG 3895
Toyota P/up	Quarantine	53,250.00	SG 3896
L/Cruiser II	PLMB	62,280.00	SG 3897
L/Cruiser II	K.Belud	62,280.00	SG 3898
L/Cruiser GX	ADRC Kepayan	74,500.00	SG 3899
Toyota P/up	Bt.16 Tawau	53,250.00	SG 3918
Toyota P/up	Sebrang	53,250.00	SG 3919
Nissan Forklift	Fedmill	38,500.00	SG 3938
Yamaha M/C	Sindumin	4,700.00	SG 3943
Yamaha M/C	Sindumin	4,700.00	SG 3944
Case Tractor	HRC Tawau	49,800.00	SG 3945
4WD Case Tractor	Telupid	49,800.00	SG 3946
Toyota P/up	Telupid	53,250.00	SG 3949
L/Cruiser II	Telupid	62,280.00	SG 3958

PEJABAT PENGEMBANGAN HAIWAN NEGERI SABAH

PETA NEGERI SABAH

